

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ: ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΘΕΜΑ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΑΣΠΑΛΛΗ ΕΥΡΥΚΛΕΙΑ

A.M: 1340200000687

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ :2005-2006

Περιεχόμενα

I. Εισαγωγή	3
II. Εννοιολογικοί προσδιορισμοί	
1. Φυσικό περιβάλλον.....	5
2. Προστασία φυσικού περιβάλλοντος.....	6
III. Βασικές αρχές προστασίας του περιβάλλοντος και νομολογιακές τους εφαρμογές.....	8
1.α. Αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης	8
β. Νομολογιακή εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης.....	9
2.α. Αρχή της πρόληψης	10
β. Η πληροφόρηση ως ειδικό προληπτικό μέτρο	12
γ. Νομολογιακή εφαρμογή της αρχής της πρόληψης.....	12
3.α. Αρχή της προφύλαξης	14
β. Νομολογιακή εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης	14
4. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».....	16
IV. Πρακτική εναρμόνιση προστασίας περιβάλλοντος με το θεσμό της ιδιοκτησίας και την οικονομική ανάπτυξη.....	19
V. Ο νόμος-πλαίσιο 1650/1986 για την προστασία του περιβάλ- λοντος.....	23
VI. Προστασία στο ιδιωτικό δίκαιο και νομολογία.....	28
VII. Συμπεράσματα	32
-Βιβλιογραφία.....	34
-Συντομογραφίες	36
-Περίληψη.....	38
-Summary	38
-Παραρτήματα.....	39
1. Νομοθεσίας.....	39
2.α. Νομολογίας.....	39
β.Περίληψεων Αποφάσεων	40
γ.Σημαντικότερων Αποφάσεων	42

I. Εισαγωγή

Αδήριτη ανάγκη στις μέρες μας αποτελεί η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Προς το σκοπό αυτό, ο ρόλος του νομοθέτη αλλά κυρίως του δικαστή, είναι πρωτεύων τόσον όσον αφορά τον προσδιορισμό του αντικειμένου προστασίας, όσο και των νομικών μέσων προστασίας του περιβάλλοντος.

Τονίζουμε το ρόλο του δικαστή διότι αυτός είναι που μπορεί να αντιμετωπίσει την ιδιορρυθμία της εκάστοτε περίπτωσης, αλλά και την αδυναμία του κλασικού νομικού συστήματος να προσαρμόζεται στην ταχεία αλλαγή και δημιουργία καινούργιων καταστάσεων.

Για τον λόγο αυτό, αναφερόμενοι στις κοινοτικές αρχές προστασίας του περιβάλλοντος: αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, της προφύλαξης, της πρόληψης, της «ο ρυπαίνων πληρώνει» έτσι όπως ισχύουν στη χώρα μας, θα υπογραμμίσουμε τη συμβολή της νομολογίας στη δημιουργία του δικαίου του περιβάλλοντος, αναλύοντας δικαστικές αποφάσεις του ΣτΕ αλλά και πολιτικών δικαστηρίων.

Ο ρόλος του νομοθέτη έχει όμως και αυτός βαρύνουσα σημασία. Καλείται ως λειτουργός της θέμιδος, να καθιερώσει νέες ρυθμίσεις και να θέσει καινούργιους νόμους μέσα σε αυτή την ολοένα μεταβαλλόμενη κοινωνία της επιστημονικο-τεχνολογικής εξέλιξης η οποία αναπόδραστα επηρεάζει το δίκαιο. Ανακύπτει έτσι η οριοθέτηση του δικαιώματος στο περιβάλλον από άλλα συνταγματικά δικαιώματα όπως αυτό της ιδιοκτησίας (ά. 17 Σ) και της οικονομικής ελευθερίας και ανάπτυξης (ά.5§1, Σ. και ά.106§1, Σ.)

Το δικαίωμα στο περιβάλλον κατοχυρώνεται στα άρθρα: 24, 5§1, 117, 2§1 του Συντάγματος του 1975. Έχοντας ως εφελτήριο τις διατάξεις αυτές και το άρθρο 43§4 Σ, ο νομοθέτης διαμορφώνει τις γενικές αρχές

και κατευθύνσεις για την προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του νόμου 1650/86, ο οποίος καθιερώνει υποχρεώσεις και βάρη σε βάρος της δημόσιας διοίκησης αλλά και των ιδιωτών.

Την προστασία αυτού του «αχανούς» δικαιώματος στο περιβάλλον, τέλος, θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε μέσα από τη μελέτη των διατάξεων του Αστικού Κώδικα. Αλλά πριν από όλα απαραίτητη είναι η εννοιολογική προσέγγιση των όρων: «προστασία του φυσικού περιβάλλοντος».

II. Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

1. Φυσικό περιβάλλον

Στο «περιβάλλον με την ευρύτερη έννοια» εμπεριέχεται τόσο το φυσικό όσο και το τεχνητό περιβάλλον. Αντικείμενο δικαίου είναι αυτό ακριβώς το «πραγματικό περιβάλλον» (φυσικό και τεχνητό)¹. Ωστόσο εμείς, όπως προαναφέραμε, θα ασχοληθούμε στο πλαίσιο της εργασίας μόνο με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και δεν θα επεκταθούμε στις διακρίσεις του τεχνητού περιβάλλοντος που είναι το οικιστικό και πολιτιστικό.

Στο άρθρο 24§1 του Συντάγματος δεν περιλαμβάνεται ορισμός έννοιας φυσικού περιβάλλοντος. Ωστόσο στη νομοθεσία η έννοια αυτή έχει προσδιοριστεί ως ο χερσαίος, θαλάσσιος και εναέριος χώρος που περιβάλλει τον άνθρωπο μαζί με τη χλωρίδα, την πανίδα και τους φυσικούς πόρους του². Στο νόμο – πλαίσιο 1650/86 (αρ. 2§1) αντίθετα, δεν γίνεται διαχωρισμός μεταξύ φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Ως περιβάλλον ορίζεται, έτσι, το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική, πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες.

¹ Βλ. Δημητρόπουλος Ανδρέας, «Συνταγματικά Δικαιώματα Ειδικό μέρος» εκδ. Αθήνα 2005, σ. 72.

² Βλ. ν. 360/1976 αρ. 1§5, ΠΔ 1180/91, ΠΔ 293/81 αρ. 1, ν.1327/83 αρ. 1

Το Σύνταγμα καθιερώνει το περιβάλλον όχι μόνο ως αγαθό αλλά και ως δικαίωμα (αντικειμενική και υποκειμενική κατοχύρωση)³. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα περιβάλλον υγιεινό και οικολογικά ισόρροπο –περιβαλλοντική ανάγκη,- χωρίς να θίγεται η οικολογική ισορροπία, η ισορροπία δηλαδή των οικοσυστημάτων. Η νομολογία ρητά χαρακτηρίζει το περιβάλλον ως αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλιστεί αυτή η ισορροπία, και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάριν των επόμενων γενεών.

2. Προστασία φυσικού περιβάλλοντος

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί προστασία αυτής της ίδιας της υπόστασης, της υγείας του ανθρώπου ή του συνόλου του πληθυσμού. Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί συνταγματικό δικαίωμα και αντικειμενική αρχή, αποτελεί όμως και υποχρέωση του κράτους, αφού έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο τη αρχής της αειφορίας (άρθρο 24§1 του Σ). Με τον όρο «προστασία του περιβάλλοντος» νοείται το σύνολο των ενεργειών, μέτρων και έργων που έχουν στόχο την πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος ή την αποκατάσταση, διατήρηση ή βελτίωσή του (άρθρο 2§5 ν.1650/86). Στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος υπάγεται πρώτα απ' όλα η διατήρηση του χαρακτήρα του, δηλαδή η διατήρηση των στοιχείων του ως οικοσυστήματος. Κατά δεύτερο λόγο εννοούμε προστασία από ανθρώπινες ζημιογόνες δραστηριότητες. Τέλος στην έννοια προστασία του φυσικού περιβάλλοντος υπάγεται η εναρμόνιση των σχέσεων μεταξύ

³ Βλ. Δημητρόπουλος Α., ό.π., σ. 73.

του φυσικού – πολιτιστικού περιβάλλοντος αλλά και της οικονομικής δράσης του ανθρώπου.

Το δικαίωμα στο περιβάλλον έχει α) αμυντικό β) προστατευτικό και γ) ασφαλιστικό περιεχόμενο.⁴ Σύμφωνα με την πρώτη έννοια νοείται ως αμυντικό δικαίωμα ,που αποκρούει οποιαδήποτε επιθετική ενέργεια των συνανθρώπων που στρέφονται κατά του περιβάλλοντος. Στρέφεται δηλαδή τόσο κατά της κρατικής εξουσίας όσο και κατά των ιδιωτικών εξουσιών. Φορέας του αμυντικού δικαιώματος είναι κάθε φυσικό πρόσωπο (ημεδαπός, αλλοδαπός) αλλά και κάθε νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων.

Το προστατευτικό δικαίωμα στο περιβάλλον στρέφεται μόνο προς το κράτος, το οποίο υποχρεούται να το προστατεύει και από επιθετικές ενέργειες των συνανθρώπων. Για τη διαφύλαξή του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας που θα αναπτύξουμε στην επόμενη ενότητα. Φορείς είναι κάθε φυσικό, νομικό πρόσωπο και ένωση προσώπων.

⁴ βλ. Δημητρόπουλος.Α., ό.π, σ. 74.

III. Βασικές αρχές προστασίας του περιβάλλοντος και νομολογιακές τους εφαρμογές.

1.α. Αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης ή αρχή της αειφορίας (αειφόρος ανάπτυξη).

Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης εστιάζεται ακριβώς σε αυτό που μόλις υπαινιχθήκαμε. Ανάπτυξη μεν, συμβατή φιλική προς το περιβάλλον δε. Το φυσικό κεφάλαιο του πλανήτη δεν επιτρέπεται να αναλώνεται σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην είναι εφικτή η μεσομακροπρόθεσμη φυσική ανανέωση ή αναπαραγωγή του. Φυσικό κεφάλαιο αποτελούν τα πασης φύσεως οικοσυστήματα (χερσαία, θαλάσσια, εναέρια) των οποίων η οποιαδήποτε υποβάθμιση απαγορεύεται. Βιώσιμη ανάπτυξη είναι μόνο αυτή η οποία δε συνεπάγεται μείωση ή υποβάθμιση των οικοσυστημάτων.

Η αρχή της αειφορίας, όπως αλλιώς λέγεται αυτή η αρχή, καθιερώθηκε με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 στο άρθρο 24§1 του Συντάγματος. Η αρχή αυτή αντανακλά την πολυετή επί του θέματος νομολογία του ΣτΕ η οποία σταδιακά και κυρίως μετά το 1992 συνήγαγε ερμηνευτικά την αρχή αυτή⁵.

⁵ Δεκλερής Μ., «Το δίκαιο της βιωσίμου ανάπτυξης», εκδ.Αντ.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2000, σ. 32.

1.β. Νομολογιακή εφαρμογή της αρχής της αειφορίας

Μέχρι το 1992 στη νομολογία επικρατούσε η άποψη ότι σε περίπτωση σύγκρουσης περιβαλλοντικών και οικονομικών αγαθών, η στάθμιση κατέληγε υπέρ των δευτέρων, πράγμα που δε συνέβαινε στην περίπτωση της σύγκρουσης με το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, το οποίο συνηθέστερα υποχωρούσε εν όψει περιβαλλοντικών αναγκών⁶. Η νομολογία αυτή ήταν χαρακτηριστική της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής πραγματικότητας που αντικαθρέφτιζε τις οικονομικές προτεραιότητες, με τη στενή έννοια του όρου, την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Αυτή η νομολογία έκανε εντυπωσιακή στροφή στις αρχές του 1993.

Στην απόφαση του ΣτΕ 304/1993 συνοψίζεται η ορθή μέθοδος άρσης της «σύγκρουσης» (ουσιαστικά δεν νοείται σύγκρουση βλ.κεφάλαιο IV παρακάτω) , μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και της οικονομικής ανάπτυξης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση «φαινομενική σύγκρουση» υπήρξε μεταξύ της αναπτυξιακής δραστηριότητας μίας μεγάλης ιχθυοτροφικής μονάδας η οποία είχε αδειοδοτηθεί σε μία θαλάσσια περιοχή ,η οποία επιβαρυνόταν από τη λειτουργία αυτής της μονάδας. Σύμφωνα με αυτή τη νομολογία με την οποία και εισήχθη πανηγυρικά η αρχή της αειφορίας, κρίθηκε ότι η αναπτυξιακή οικονομική πολιτική πρέπει να ασκείται σε συνδιασμό προς τη δημόσια πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος και με προέχουσα μέριμνα για την πρόληψη βλάβης του περιβάλλοντος.

Η αντίληψη περί βιώσιμης ανάπτυξης εντοπίζεται επίσης στην απόφαση 50/1993 του ΣτΕ. Το δικαστήριο έκρινε ότι η Διοίκηση πρέπει να αποβλέπει στην ορθολογική κατανομή της τουριστικής

⁶ Σιούτη Γλ., «Εγχειρίδιο δικαίου περιβάλλοντος», εκδ. Αντ.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σ. 110.

δραστηριότητας στον Ελλαδικό χώρο μέσα στα πλαίσια σχεδιασμένης ρύθμισης των χρήσεων γης και στην ανάπτυξη ξενοδοχειακών μονάδων «χωρίς υπέρβαση των ορίων κορεσμού κάθε περιοχής».

Στο θεμελιώδη κανόνα της βιώσιμου αναπτύξεως αναφέρεται και η απόφαση 2805/1997 του ΣτΕ για τη μεταφορά ρεύματος υψηλής τάσης σε μικρά νησιά. Στα μικρά νησιά ως εμπαθή οικοσυστήματα επιτρέπονται μόνο ήπια τεχνικά έργα και παρεμβάσεις. Συνεπώς οι οικολογικώς ευπαθείς περιοχές οφείλουν να καταρτίσουν μεσομακροπρόθεσμα σχέδια βιώσιμης ανάπτυξης και να ενσωματώνουν την προστασία του περιβάλλοντος στον οικονομικό σχεδιασμό τους με το να αποκλείουν τις τεχνολογίες εκείνες που απειλούν το οικοσύστημά τους και να καθορίσουν το μέτρο διατήρησης της βιοποικιλότητάς τους. Το μείζον δίκτυο υψηλής τάσης δεν μπορεί να είναι βιώσιμο δίκτυο ενός μικρού νησιού, για το λόγο ότι καταστρατηγεί τα όρια της φέρουσας ικανότητάς» του.

2.α. Αρχή της πρόληψης

Με την ρητή διατύπωση του άρθρου 24§1 Σ αναγορεύεται η αρχή της πρόληψης ως βασική αρχή προστασίας του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με αυτή την αρχή, η αποτελεσματική προστασία περιβαλλοντικών αγαθών απαιτεί εκ μέρους των κρατικών οργάνων τη λήψη θετικών μετρων και ενεργειών (νομοθετικά, διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά).⁷

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί κρατική υποχρέωση. Κάθε τεχνική παρέμβαση του κράτους οφείλει να διασφαλίζει την αρχή της πρόληψης της βλάβης του περιβάλλοντος. Εδώ να διευκρινίσουμε ότι με τον όρο προστασία του περιβάλλοντος νοείται το σύνολο των

⁷βλ. Σιούτη Γλ., ό.π σ. 48.

ενεργειών, μέτρων και έργων που έχουν στόχο την πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος ή την αποκατάσταση διατήρηση ή βελτίωσή του. Η αρχή της πρόληψης αναγορεύθηκε σε βασική αρχή και προστασίας του περιβάλλοντος και από τη συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2077/92 αλλά και από τη Διακήρυξη του Ρίο 1992, και την Ατζέντα.

Η αρχή της πρόληψης η οποία συνίσταται σε κρατική παρέμβαση, σε λήψη θετικών μέτρων και εκπόνηση έργων προς αποτροπή οικολογικής καταστροφής απαιτεί θυσίες, δαπάνες και προσπάθεια.

Η προληπτική λήψη περιβαλλοντικών μέτρων δηλαδή, δεν αρκείται μόνο στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα εκ μέρους του συντακτικού νομοθέτη για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά επιβάλλει στα όργανα του κράτους να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για τη διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού. Τέτοιες θετικές ενέργειες είναι η λήψη νομοθετικών, διοικητικών, προληπτικών κατασταλτικών μέτρων αλλά και δικαστικών⁸. Στο πλαίσιο της δικαστικής προστασίας ως απαραίτητο στοιχείο θεμελίωσης ενεστώτος εννόμου συμφέροντος είναι η πιθανολόγηση επέλευσης της βλάβης. Ως ενεστώως νοείται το συμφέρον όταν η βλάβη έχει επέλθει η όταν απειλείται με βεβαιότητα ή θεωρείται λογικώς αναπόφευκτη στο μέλλον. Η νομολογία του ΣτΕ έχει δεχτεί μία διευρυμένη έννοια του έννομου συμφέροντος στα θέματα του περιβάλλοντος. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση 2274/00 η οποία αναγνώρισε έννομο συμφέρον σε κάτοικο του λεκανοπεδίου Αττικής του κέντρου της Αθήνας.

2.β. Η πληροφόρηση ως ειδικότερο προληπτικό μέτρο

⁸βλ. Σιούτη Γλ., ό.π., σ. 110.

Ένα από τα βασικά προληπτικά μέτρα είναι η υποχρέωση της Διοίκησης να παρέχει στον πολίτη όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την κατάσταση των επιμέρους παραμέτρων του περιβάλλοντος και όλα τα μέτρα που προτίθεται να λάβει για την προστασία του.

Το δικαίωμα πληροφόρησης εκτός από το άρθρο 24 του Συντάγματος βρίσκει έρεισμα και στο γενικότερο δικαίωμα που καθιερώνεται από το άρθρο 10§3 του Συντάγματος. Επιπλέον το δικαίωμα πληροφόρησης στηρίζεται στην αρχή της φανεράς δράσης των διοικητικών οργάνων η οποία θεμελιώνεται στη αρχή του κράτους δικαίου και της λαϊκής κυριαρχίας. Το δικαίωμα αυτό καθιερώνεται και στο άρθρο 5 του ν. 2690/99. Η έννοια της πληροφόρησης καλύπτει αφενός την παθητική πληροφόρηση δηλαδή την παροχή πληροφοριών και την δημοσιοποίηση των αποφάσεων εκ μέρους της διοίκησης, χωρίς να έχει προηγηθεί ενέργεια εκ μέρους των ενδιαφερομένων, και αφετέρου την ενεργητική πληροφόρηση που παρέχεται μετά από σχετική αίτηση του ενδιαφερόμενου. Σε αυτήν υπάγεται και το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα⁹.

2.γ. Νομολογιακή εφαρμογή της αρχής της πρόληψης

Η αρχή της πρόληψης ρητώς αναγνωρίζεται στην απόφαση του ΣτΕ 2760/1994 για την εκτροπή του ποταμού Αχελώου. Ο ακυρωτικός δικαστής αναφερόμενος στη διάταξη του άρθρου 24 του Συντάγματος, δηλώνει ότι με αυτή θεσπίζεται η αρχή της πρόληψης της βλάβης του περιβάλλοντος και συμπεραίνει ότι από την ίδια διάταξη απορρέουν οι περιορισμοί στην «αναπτυξιακή πολιτική» της πολιτείας που είναι αναγκαίοι για πρόληψη βλάβης του περιβάλλοντος.

⁹ *Κεφαλογιάννη Αλίκη*, «Το δικαίωμα πληροφόρησης των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος», Νο Β 1991, σ. 1000.

Η αρχή της πρόληψης της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος έτσι όπως θεσπίζεται με τη συνταγματική διάταξη του άρθρου 24 του Συντάγματος ρητώς θεμελιώνεται στις αποφάσεις του ΣτΕ για την εκτροπή του ποταμού Αχελώου. Πολλές δίκες έλαβαν χώρα αναφορικά με την εκτροπή του Αχελώου ποταμού. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση 2759/94 με την οποία επιβλήθηκαν περιορισμοί στην «αναπτυξιακή πολιτική της πολιτείας» για την πρόληψη της βλάβης του περιβάλλοντος. Αρχικά με την εκτροπή θεωρήθηκε ότι θα επιτευχθεί μια μεγάλη οικονομική παρέμβαση στην περιοχή η οποία θα οδηγήσει σε αυτάρκεια τόσο του Θεσσαλικού κάμπου όσο και ολόκληρης της Ελλάδας. Με την άρδευση του Θεσσαλικού κάμπου η Ελλάδα θα αποκτούσε αυτάρκεια σε γεωργικά προϊόντα και είδη διατροφής. Οι ποικίλες σκοπιμότητες μετέτρεψαν όμως το έργο αυτό από αρδευτικό σε αμιγώς ενεργειακό συνδεδεμένες κυρίως με την κοινοτική χρηματοδότηση. Τίθεται λοιπόν το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος που προκύπτει από την εκτροπή αυτή έτσι «η πρώτη» απόφαση του Αχελώου ακύρωσε Υπουργική Απόφαση εκτίμησης περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και λειτουργία σήραγγας 18,5 χλμ. για τη διοχέτευση μέρους του υδατικού δυναμικού του Αχελώου στη Θεσσαλία¹⁰.

¹⁰Τροβά Ελ., «Αχελώος: ο Θεός ποταμός», Σκέψεις με αφορμή την Ολ.3478/2000, Περιβάλλον και Δίκαιο 1/2001 5^ο έτος υποσ. 13 σ. 39.

3.α. Αρχή της προφύλαξης

Μέχρι τώρα η λήψη μέτρων πρόληψης προϋπέθετε επιστημονική βεβαιότητα για την ύπαρξη κινδύνων βλάβης. Κίνδυνο ορατό δηλαδή και όχι διακινδύνευση. Η αρχή της προφύλαξης σε αντίθεση με την αρχή της πρόληψης απαιτεί διακινδύνευση και όχι κίνδυνο βέβαιο και προβλέψιμο. Αρκεί να υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις για πιθανές μελλοντικές βλάβες. Συνεπώς τα προστατευτικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται και όταν δεν υπάρχει επιστημονική βεβαιότητα και απόδειξη για τις δυσμενείς περιβαλλοντικές συνέπειες μιας δραστηριότητας.

Ουσιαστικά η αρχή της προφύλαξης είναι μια προέκταση της αρχής της πρόληψης. Προστέθηκε στη Συνθήκη ΕΚ με τη συνθήκη του Μάαστριχτ (άρθρο 174§2).¹¹ Η αρχή αυτή πρέπει να διέπει όλα τα έργα του κράτους (τεχνικά ή του δημόσιου τομέα). Πρόκειται για μία οξυμένη μορφή πρόληψης «υπερπρόληψης» που είναι συνώνυμη με τη σύνεση, την προνοητικότητα αλλά και το φόβο¹².

Η αρχή της προφύλαξης δεν είναι μόνο μία νομική αρχή. Οι νομικές συνέπειες της συνδέονται με επιστημονικά – οικονομικά διακυβεύματα. Η εφαρμογή της έχει παγκόσμιες συνέπειες.

3.β. Νομολογιακή εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης.

Η απόφαση 4530/1997 του ΣτΕ για την εναέρια διέλευση καλωδίων ηλεκτρικού ρεύματος πάνω από κατοικημένες περιοχές δέχτηκε ότι το έργο αυτό δεν αφορά αποκλειστικά το φυσικό περιβάλλον αλλά και την υγεία των ατόμων, και έκρινε ότι η μεταφορά ρεύματος

¹¹ Βλ. Σιούτη Γλ., ό.π., σ. 49.

¹² Νικολόπουλος Τ., «Η αβεβαιότητα και σχετικότητα της εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης στη νέα «επιστημονικό-ανταγωνιστική τάξη» Περ. Δικ. 4/2002, 6^ο έτος σ. 692.

υψηλής τάσης πρέπει να γίνεται υπογείως και σε στοές στις οποίες αποκλείεται η οίκηση.

Η απόφαση έκρινε ότι πρέπει να προηγείται κάθε έργου ή παρέμβασης στον περιβάλλοντα χώρο, η σύνταξη μελέτης για τις προσδοκώμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, και να διασφαλίζεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τέλος η αρχή της πρόληψης εφαρμόζεται στην απόφαση 1184/1996. Οι υγροβιότοποι ή υγράτοποι στους οποίους περιλαμβάνεται μια ποικιλία γεωμορφολογικών σχηματισμών όπως οι λίμνες, λιμνοθάλασσες, έλη, είναι εξαιρετικά ευπαθή οικοσυστήματα προστατευτέα για την βιοποικιλότητά τους.

Οι υγροβιότοποι σύμφωνα με τη νομολογία πρέπει να προστατεύονται με τη λήψη θετικών νομοθετικών και διοικητικών μέτρων και αφετέρου με την απαγόρευση κάθε βλαπτικής ενέργειας που θα οδηγούσε στην καταστροφή ή την υποβάθμισή τους. Επιπλέον πρέπει να προστατεύονται ως φυσικές περιοχές που είναι οικότοποι υδρόβιων πτηνών ΣτΕ 2343/1987.

Στόχος της προστασίας των υγροβιότοπων είναι η διασφάλιση της βιοποικιλομορφίας του φυσικού περιβάλλοντος, η προστασία της βιοποικιλότητας, η διαφύλαξη της χλωρίδας, της πανίδας και η διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, που είναι αναγκαία για την οικολογική ισορροπία, και την αναγέννησης, της φύσης. Οι σκοποί αυτοί επιτυγχάνονται με την απαγόρευση κάθε παρέμβασης που μπορεί να αλλοιώσει τα χαρακτηριστικά τους. Η προστασία πηγάζει απευθείας από το άρθρο 24 του Συντάγματος, οι σχετικές επιταγές του οποίου έχουν άμεση εφαρμογή.

Μια δεύτερη απόφαση που εφάρμοσε την αρχή της προφύλαξης είναι αυτή της Ολομέλειας του ΣτΕ 613/2002. Η απόφαση ακύρωσε την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και

λειτουργία εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού στη Χαλκιδική. Εφόσον η διαδικασία εξόρυξης χρυσού απαιτούσε τη χρήση κυανούχων ουσιών εξαιρετικά επικίνδυνων για το περιβάλλον υπερακοντίζονταν προδήλως τα προσδοκώμενα οφέλη από τη λειτουργία του. Το φυσικό κεφάλαιο που θα θιγόταν (δασικές εκτάσεις, ποτάμιο οικοσύστημα και το έδαφος) απειλούνταν με κινδύνους δυσανάλογους με το προσδοκώμενο όφελος της εισαγωγής νέας τεχνολογίας για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου και την ενίσχυση της εργατικής απασχόλησης στην περιοχή.

4. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Θεμελιώδη αρχή περιβαλλοντικής προστασίας η οποία έχει ενσωματωθεί στο άρθρο 174 Συνθ. ΕΚ, είναι και η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Στο ερώτημα ποιος οφείλει να καταβάλει το τίμημα της αποκατάστασης των περιβαλλοντικών ζημιών, η αρχή αυτή απαντά ότι η ευθύνη πρέπει να βαρύνει το μέρος που είναι υπεύθυνο για τη δραστηριότητα που ενέχει κινδύνους περιβαλλοντικών ζημιών. Επομένως ο φορέας της εκμετάλλευσης μιας δραστηριότητας οφείλει να πληρώσει το κόστος της επανάρθρωσης εφόσον η δραστηριότητα καταλήγει στην πρόκληση ζημιών.

Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» διατρέχει τόσο την Πράσινη 1993, όσο και τη Λευκή Βίβλο 2000,¹³ που τη διαδέχτηκε. Η θέσπιση ευθύνης είναι αποτελεσματική υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να εντοπιστεί ο ρυπαίνων, να διαγνωστεί η ζημία και να αποδειχθεί η αιτιώδης σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς του ρυπαίνοντος και της ζημίας που προκλήθηκε.

¹³ Βλ. Σιούτη Γλ., ό.π σ. 221.

IV. Πρακτική εναρμόνιση της προστασίας του περιβάλλοντος με το θεσμό της ιδιοκτησίας και της οικονομικής ανάπτυξης.

Το δικαίωμα στο περιβάλλον αφενός οριοθετεί άλλα συνταγματικά δικαιώματα και αφετέρου οριοθετείται από αυτά. Σε εντονότερη «φαινομενική σύγκρουση» έρχεται με τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας (άρθρο 17 Σ) και της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας (άρθρο 106§2 Σ). Λέμε φαινομενική γιατί ουσιαστικά η νόμιμη άσκηση δικαιωμάτων δεν οδηγεί στη σύγκρουση αλλά απλά στον περιορισμό δικαιώματος.¹⁴ Ο συντακτικός νομοθέτης ρυθμίζει τα δικαιώματα αυτά όχι συγκρουόμενα αλλά ως αρμονικά ασκούμενα δικαιώματα.¹⁵ Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας έτσι δεν παρέχει εξουσία στον ιδιοκτήτη να προβαίνει σε τέτοια χρήση της ιδιοκτησίας του που να ξεπερνάει τις συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνιστώσες.

Όπως προαναφέραμε στους εννοιολογικούς προσδιορισμούς ανωτέρω, στην έννοια «προστασία φυσικού περιβάλλοντος» εντάσσεται και η προστασία αυτού έναντι των ζημιολόγων παρεμβάσεων του ανθρώπου. Κρίνεται έτσι απαραίτητο να αναφέρουμε αδρομερώς, αφού η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί μορφή δημοσίου συμφέροντος, τους περιορισμούς των εξουσιών του ιδιοκτήτη και την υποχρέωση ανοχής ορισμένων κοινωνικώς αναγκαίων ενεργειών επί της ιδιοκτησίας του, χάριν του δικαιώματος στο περιβάλλον που είναι εν τέλει δικαίωμα σε «κοινό αγαθό».

¹⁴ Δημητρόπουλος Α., «Συνταγματικά δικαιώματα, Γενικό Μέρος», σ. 241.

Χάριν της προστασίας του περιβάλλοντος λοιπόν μπορούν να επιβληθούν κάποιοι περιορισμοί στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας¹⁶ π.χ. περιορισμοί στην εξουσία χρήσης της ιδιοκτησίας, στην εκμετάλλευση της ιδιοκτησίας, στην επιβάρυνση της ιδιοκτησίας, στην ελεύθερη διάθεση, οι οποίοι είναι κατά πάγια νομολογία θεμιτοί. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση 3067/01 του ΣτΕ για την υπόθεση θαλάσσιας χελώνας *caretta-caretta*. Με ΠΔ είχε καθοριστεί Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) στον κόλπο του Λαγανά για την προστασία της περιοχής της κατοικίας της θαλάσσιας χελώνας, η οποία αποτελεί σπάνιο προστατευόμενο είδος. Εκεί βρίσκεται και η ιδιόκτητη νησίδα Μαραθωνήσι της οποίας οι ιδιοκτήτες επεδίωκαν την τουριστική εκμετάλλευση με την ανέγερση ξενοδοχειακής μονάδας. Οι ιδιοκτήτες αφού απέτυχαν να ακυρώσουν το ΠΔ ήγειραν αγωγή αποζημίωσης ισχυριζόμενοι ότι λόγω ουσιαστικής αχρήστευσης της περιουσίας τους έπρεπε να αποζημιωθούν. Το Δ.Π. Αθηνών απέρριψε το αίτημα, κρίνοντας ότι η προστασία θαλάσσιας χελώνας αποτελεί την προστασία του περιβάλλοντος καθεαυτού ως φυσικού αγαθού. Στον κόλπο Λαγανά η εξυπηρέτηση δημόσιου συμφέροντος (προστασία φύσης – άγριας πανίδας) και επομένως οι περιορισμοί που επιβάλλονται δεν συνιστούν υπέρμετρο βάρος ιδιοκτησίας. Τελικά το ΣτΕ αποφάνθηκε ότι αποζημίωση οφείλεται όχι κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος αλλά κατά το άρθρο 22 του Ν. 1650/86.

Δεύτερος θεμιτός περιορισμός της ιδιοκτησίας χάριν του περιβάλλοντος αποτελεί η απαγόρευση κατάτμηση της γης. Χαρακτηριστικά, το πρακτικό επεξεργασίας ΠΔ 660/86 δέχθηκε ως νόμιμη την απαγόρευση κατάτμησης της γης της νήσου Σπετσοπούλας. Η έκταση της νησίδας θεωρήθηκε ως το κατώτατο όριο εμβαδού κατάτμησης. Η προστασία του

¹⁶ Σκόρδας Αχ., «Η συνταγματική προστασία του εδάφους και της ιδιοκτησίας ως περιβαλλοντικών αγαθών», ΤοΣ 1988, σ. 102 επ.

περιβάλλοντος της νήσου Σπετσοπούλας, γνωστής για την πλούσια οικολογική της σημασία δεν οδηγεί σε εκμηδένιση της ιδιοκτησίας ώστε να προσκρούει στο άρθρο 17 του Συντάγματος.

Περιορισμό της ιδιοκτησίας συνιστά και η αρχή του πολεοδομικού κεκτημένου. Σύμφωνα με την απόφαση 10/1988 του ΣτΕ η αιτούσα τότε Στέλλα Πλουμή, προσέβαλε οικοδομική άδεια, με το επιχείρημα ότι οι διατάξεις του νόμου που επεκτείνουν τους όρους δόμησης είναι αντισυνταγματικές καθόσον προσκρούουν στο άρθρο 24 του Συντάγματος. Το ΣτΕ αποφάνθηκε ότι η τροποποιητική εξουσία του νομοθέτη δεν μπορεί να θίγει ακόμη περισσότερο την υπάρχουσα περιβαλλοντική κατάσταση. Οι πολεοδομικές διατάξεις μόνο τότε μπορούν να τροποποιηθούν εφόσον εισάγεται βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων (Πολεοδομικό κεκτημένο)¹⁷.

Τέλος αξίζει να τονίσουμε ότι πάγια νομολογία του ΣτΕ δέχεται ότι ο θεσμός της Μεταφοράς Συντελεστή Δόμησης (ΜΣΔ) είναι συνταγματικός ως μέθοδος αποζημίωσης στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 24§6 του Συντάγματος. Ο όρος ΜΣΔ υποδηλώνει τη δυνατότητα του ιδιοκτήτη να μεταφέρει το επί του ακινήτου του τμήμα δόμησης που υπολείπεται σε άλλο ακίνητο ή σε άλλο μέρος τους ίδιου ακινήτου¹⁸. Η ΜΣΔ γίνεται με την αφαίρεση ΣΔ από το βαρυνόμενο ακίνητο, και την προσθήκη του στο ωφελούμενο ακίνητο. Ωφελούμενο ακίνητο κατά τον νόμο είναι το οικονομικά ωφελούμενο αλλά στην ουσία περιβαλλοντικά βαρυνόμενο ακίνητο¹⁹.

Η ΜΣΔ δηλαδή είναι δυνατή για τα ακίνητα με κτίρια που έχουν χαρακτηριστεί τα ίδια ή η χρήση τους διατηρητέα ή με οικοδομήματα ή

¹⁷ *Καράκωστας Ι.*, «Απειλούμενη συνταγματική παραβίαση του περιβαλλοντικού κεκτημένου Το άρθρο 24 του Συντάγματος μη αναθεωρητέα διάταξη», Περ. Δικ.τ. 4/2000, σ. 464 επ.

¹⁸ *Φλέσσα ΙΙ.*, «Η μεταφορά του συντελεστή δόμησης στην ελληνική έννομη τάξη» ΠερΔικ, τ. 1/1997, σ. 57.

¹⁹ *Δρόσου Ι.*, «Συνταγματικοί περιορισμοί της ιδιοκτησίας και αποζημίωση» σ. 57.

μνημεία που έχουν χαρακτηριστεί έργα τέχνης ή διατηρητέα ή αρχαιολογικοί χώροι και στα οποία η δόμηση είτε απαγορεύεται είτε δεν επιτρέπεται η εξάντληση του ΣΔ που ισχύει στην περιοχή. Αντίθετα είναι αντισυνταγματικές οι ρυθμίσεις περί ΜΣΔ που δεν αναφέρονται στις περιπτώσεις προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος²⁰.

Επιπλέον η προστασία του περιβάλλοντος οριοθετείται και από την οικονομική ανάπτυξη. Η νομολογία δεχόταν αρχικά (βλ. αρχή της βιωσιμότητας παραπάνω), το προβάδισμα της οικονομικής ανάπτυξης έναντι του περιβάλλοντος. Στη συνέχεια όμως ο νομολογιακός χάρτης άλλαξε ριζικά. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση για τα μεταλλεία χρυσού στη Χαλκιδική ΣτΕ 613/2002.

²⁰ *Τασόπουλου Γ.*, «Η προστασία του περιβάλλοντος. Το πρόβλημα των περιορισμών της ιδιοκτησίας και η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης» Νόμος και Φύση, 1998, σ. 41.

V. Ο νόμος-πλαίσιο 1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ο νόμος – πλαίσιο 1650/86 αποτελεί επίσης το βασικότερο νόμο για την προστασία του περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό εξουσιοδοτήσεων για την εφαρμογή του. Ως στόχους του έχει τόσο την προστασία του περιβάλλοντος καθεαυτού όσο και την προστασία της υγείας και της κοινωνικής υπόστασης του ανθρώπου

Στα άρθρα 25-27 του ίδιου νόμου προβλέπεται η ίδρυση ενός Ενιαίου Φορέα Περιβάλλοντος Ε.ΦΟ.Π. καθώς και η συγκρότηση Κλιμακίων Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος Κ.Ε.Π.ΠΕ. Ο Ε.ΦΟ.Π. ως ΝΠΔΔ με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια υπό την εποπτεία του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. έχει τις εξής αρμοδιότητες.

α) Καθορισμός σε εθνικό επίπεδο οριακών τιμών παραμέτρων ποιότητας περιβάλλοντος, οριακών τιμών αποβλήτων, προτύπων για παραγωγικές διαδικασίες, κανονισμών καθώς και την παρακολούθηση της εφαρμογής τους.

β) Η εγκατάσταση εθνικών δικτύων μέτρησης και ανάλυσης περιβαλλοντικών παραμέτρων.

γ) Ο συντονισμός, η συλλογή και η διανομή σε εθνικό και διεθνές επίπεδο πληροφοριών σχετικών με το περιβάλλον.

δ) Η προώθηση της έρευνας για το περιβάλλον.

Τα Κ.Ε.Π.ΠΕ. συγκροτούνται από προσωπικό των νομαρχιών και έργο τους είναι η εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Για το λόγο αυτό διενεργούν αυτοψία σε εγκαταστάσεις των οποίων η

λειτουργία πιθανολογείται ότι υποβαθμίζει το περιβάλλον, κάνουν συστάσεις και υποδείξεις για τη λήψη μέτρων, συντάσσουν εκθέσεις και εισηγούνται την επιβολή κυρώσεων.

Στο έβδομο κεφάλαιο (άρθρα 28-32) του νόμου 1650/86 προβλέπονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις καθώς και αστική ευθύνη των υπευθύνων για τη ρύπανση. Έτσι οι ποινικές κυρώσεις που προβλέπονται είναι:

α) για ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος: φυλάκιση από 3 μήνες έως 2 χρόνια και χρηματική ποινή.

β) για πρόκληση κίνδυνου θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης: φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

γ) για επέλευση θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης: κάθειρξη έως 10 ετών. Αν δε τα παραπάνω εγκλήματα αφορούν έμβryo προβλέπεται φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών και χρηματική ποινή.

Οι διοικητικές κυρώσεις συνίστανται α) σε επιβολή προστίμων β) σε οριστική ή προσωρινή διακοπή της άδειας λειτουργίας της επιχείρησης.

Η αστική ευθύνη προβλέπεται αντικειμενική. Οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο προκαλεί ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ευθύνεται σε αποζημίωση εκτός εάν αποδείξει ότι η ζημία οφείλεται σε ανώτερη βία ή ότι προήλθε από υπαίτια ενέργεια τρίτου που ενήργησε με δόλο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του ν. 1650/86 (άρθρα 3-6) τα οποία αντικαταστάθηκαν από τον ν. 3010/02 ρυθμίζεται το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος και θεσμοθετείται η διαδικασία υποβολής και έγκρισης μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.). Οι Μ.Π.Ε. είναι επιστημονικές μελέτες, που εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΠΟ), και αποτελούν μέσο εφαρμογής των αρχών της πρόληψης και προφύλαξης που αναφέραμε πιο πάνω.

Πριν το ν. 3010/02 και τη συναφή ΚΥΑ του 2002 η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων διακρινόταν σε 2 στάδια: α) την προέγκριση χωροθέτησης και β) την κυρίως έγκριση των περιβαλλοντικών όρων.

Σύμφωνα με το ν. 1650/86 και την ΚΥΑ 69269/1990, την έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού επιδίωξε να καλύψει η διαδικασία της προέγκρισης χωροθέτησης –της σημειακής με άλλα λόγια χωροθέτησης των έργων και δραστηριοτήτων σε ατομική για το καθένα βάση-. Ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει στην αρμόδια κεντρική ή περιφερειακή υπηρεσία χωροταξίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. αίτηση την οποία συνοδεύουν τοπογραφικό διάγραμμα της περιοχής, σειρά φωτογραφιών, ερωτηματολόγιο με περιβαλλοντική φυσιογνωμία του έργου ή της δραστηριότητας. Ο φάκελος διαβιβάζεται στην αρμόδια υπηρεσία για να διατυπωθούν απόψεις εντός 20 ημερών. Στη συνέχεια υπογράφεται απόφαση από τον Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ή τον αρμόδιο Γ.Γ. Περιφέρειας εντός 60 ημερών.

Σύμφωνα με το Ν. 3010/02 η προέγκριση χωροθέτησης έδωσε τη θέση της στη διαδικασία προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) του προτεινόμενου έργου. Η διαδικασία αυτή απαιτεί την υποβολή αίτησης την οποία συνοδεύει μία Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Π.Π.Ε.). Η αρμόδια για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων αρχή, αξιολογεί τη θέση, το είδος έργου, το μέγεθος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία, τη χρήση φυσικών πόρων, την παραγωγή αποβλήτων, τη ρύπανση, τις οχλήσεις. Για την προκαταρκτική αυτή εκτίμηση λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές και γενικές χωροταξικές κατευθύνσεις από υφιστάμενα σχέδια, η περιβαλλοντική ευαισθησία της περιοχής, τα χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τα οφέλη για την εθνική οικονομία, το εν γένει δημόσιο συμφέρον, τη

δημόσια υγεία και οι θετικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Στη συνέχεια είτε εγκρίνεται προκαταρκτικά το έργο οπότε εκδίδεται θετική γνωμοδότηση η οποία και δημοσιοποιείται και καλείται ο ενδιαφερόμενος να υποβάλλει Μ.Π.Ε. είτε εκδίδεται αρνητική απόφαση δηλαδή εκτελεστή απόφαση.

Η Μ.Π.Ε. ως εργαλείο εφαρμογής των αρχών πρόληψης και προφύλαξης υποβάλλεται από ενδιαφερόμενο και περιλαμβάνει τουλάχιστον περιγραφή του έργου ή δραστηριότητας, περιγραφή των στοιχείων του περιβάλλοντος που ενδεχομένως θα θίγουν, εντοπισμό των βασικών επιπτώσεων, σύνοψη των εναλλακτικών λύσεων, αιτιολόγηση της προτεινόμενης εκλογής και περίληψη του συνόλου της μελέτης.

Η Μ.Π.Ε. δημοσιοποιείται και διαβιβάζεται από την αρμόδια υπηρεσία στο Νομαρχιακό Συμβούλιο μαζί με τη θετική γνωμοδότηση για την Π.Π.Ε. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο θέτει υποχρεωτικά στη διάθεση του κοινού το φάκελο για να εκφράσουν τη γνώμη τους και στη συνέχεια γνωμοδοτεί και το ίδιο. Στη συνέχεια ο αρμόδιος Υπουργός ή Υπουργοί εκδίδουν απόφαση με την οποία εγκρίνονται οι ΠΟ του έργου ή της δραστηριότητας. Πρόκειται για διοικητική πράξη με την οποία θεσπίζονται ειδικοί όροι και προϋποθέσεις κατασκευής και λειτουργίας συγκεκριμένου έργου. Η απόφαση της προέγκρισης χωροθέτησης και η απόφαση της έγκρισης ΠΟ αποτελούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις που συγκροτούν σύνθετη διοικητική ενέργεια. Η σύνθετη διοικητική ενέργεια ολοκληρώνεται με την απόφαση έγκρισης ΠΟ η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την έγκυρη έκδοση της απαιτούμενης άδειας λειτουργίας, ανοικοδόμησης κλπ. Στην τελική πράξη της έγκρισης ΠΟ ενσωματώνεται και η απόφαση προέγκρισης χωροθέτησης η οποία χάνει έτσι την εκτελεστότητά της και ελέγχεται πλέον μόνο με την προσβολή της τελικής πράξης.

VI. Προστασία στο ιδιωτικό δίκαιο και νομολογία.

Μολονότι το περιβάλλον δεν έχει αναχθεί σε αυτοτελές έννομο αγαθό του ιδιωτικού δικαίου, αρκετές διατάξεις της αστικής νομοθεσίας εμπλουτιζόμενες από αντίστοιχες ρυθμίσεις του κοινοτικού δικαίου (174 Συνθ. ΕΚ) παίζουν σημαντικό ρόλο στη συνολική προσπάθεια για την προστασία του. Το ιδιωτικό δίκαιο αναγνωρίζει ένα δικαίωμα επάνω στο πραγματικό περιβάλλον και δη στο φυσικό που εμείς εξετάζουμε. Πρόκειται για το δικαίωμα χρήσεως των κοινών σε όλους και των κοινοχρήστων που απορρέει από το δικαίωμα της προσωπικότητας.

Στην προσωπικότητα, περιλαμβάνονται όλα τα αγαθά τα οποία είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το πρόσωπο και ανήκουν σε αυτό π.χ. σωματική, ψυχική υγεία, κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου.²¹

Κοινά σε όλους είναι σύμφωνα με τη νομολογία και τη θεωρία ο ατμοσφαιρικός αέρας και η θάλασσα. Στη θάλασσα περιλαμβάνονται:

- α) Η αιγιαλίτιδα ζώνη, που δε ξεπερνά τα 12 ν.μ από τις ακτές.
- β) Η (αοζ) αποκλειστική οικονομική ζώνη
- γ) Η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα.
- δ) Η ανοιχτή θάλασσα.²²

Αποφασιστικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό ενός πράγματος ως κοινού σε όλους είναι το κατά πόσο αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την υγιή διαβίωση του ανθρώπου. Θα πρέπει δηλαδή να περιλάβουμε στην κατηγορία των κοινών σε όλους πραγμάτων την ηλιακή ενέργεια, τον ήχο, τη θερμότητα, τα μαγνητικά κύματα, κάθε φυσικό φαινόμενο ή ενέργεια καθώς και την άγρια πανίδα και χλωρίδα. Επάνω σε όλα τα

²¹ βλ. Δημητρόπουλος Α., ό.π. σ. 5.

²² Καράκωστας Ι., «Περιβάλλον και δίκαιο», σ. 143.

προαναφερόμενα κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα χρήσεως που απορρέει από το δικαίωμα της προσωπικότητας.

Επιπλέον πράγματα κοινής χρήσεως ή αλλιώς κοινόχρηστα είναι τα: α) Τα δημόσια ύδατα, β) Οι αιγιαλοί – όχθες, γ) Οι δημόσιες οδοί , δ) Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί κοινόχρηστοι κήποι, άλση και δάση.²³

Για την έγερση αγωγής με αίτημα την προστασία της προσωπικότητας νομιμοποιείται ο χρήστης του συγκεκριμένου στοιχείου του ζωτικού χώρου το οποίο υφίσταται προσβολή. Επιπλέον απαιτείται και έννομο συμφέρον α.68 Κ.Πολ.Δ. Κάθε πρόσωπο, ως φορέας του δικαιώματος της προσωπικότητας νομιμοποιείται να ζητήσει προστασία μέσω των διατάξεων με τις οποίες ρυθμίζεται η χρήση των κοινοχρήστων.

Ο κοινωνικός σκοπός του δικαιώματος της κοινοχρησίας συνιστάται στην κοινή ωφέλεια και απόλαυση των φυσικών και τεχνητών αγαθών που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες που προαναφέραμε. Προσβολή της κοινοχρησίας επέρχεται οσάκις παραβλάπτεται η κοινή ωφέλεια που είναι συνυφασμένη με τη χρήση.²⁴

Προσβολή της κοινοχρησίας ή της κοινής ωφέλειας συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Μεταξύ των αξιώσεων συγκαταλέγεται και η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Με αναλογική εφαρμογή της 297 ΑΚ «αποκατάσταση της προτέρας καταστάσεως» ορθό είναι να δεχθούμε ότι με την επιδίκαση χρηματικής ικανοποιήσεως επιδιώκεται η επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη ηθική και κοινωνική ισορροπία.

²³ βλ. *Καράκωστας*, ό.π. σ. 143.

²⁴ *Στασινόπουλος Μ.*, «Τα κοινόχρηστα και τα δημόσια πράγματα κατά τον ΑΚ», ΑΙΔ, τομ Ζ, σ. 194.

Επιπλέον η προσβολή του δικαιώματος χρήσεως κοινού σε όλους ή κοινοχρήστου ενδέχεται να προσκρούει στις διατάξεις του γειτονικού δικαίου συνιστώντας προσβολή του δικαιώματος της κυριότητας.

Ειδικότερα όσον αφορά την υποχρέωση ανοχής εκπομπών θα πρέπει να δεχθούμε ότι οι εκπομπές οι οποίες δεν υπερβαίνουν τα όρια της 1003 ΑΚ (διότι είναι «συνήθεις») δεν θεμελιώνουν υποχρέωση ανοχής εάν προσβάλλουν σοβαρό στοιχείο του ζωτικού χώρου, το οποίο είναι απαραίτητο για την υγιή διαβίωση και επιβίωση του ανθρώπου. Εάν η άσκηση του δικαιώματος της κυριότητας πάνω στα βλαπτόμενα ακίνητα συνεπάγεται κινδύνους για τη ζωή και την υγεία του φορέα του δικαιώματος δεν θα πρέπει να υπάρχει υποχρέωση ανοχής. Παρόμοια υποχρέωση συνιστά, κατάργηση του δικαιώματος της κυριότητας. Επιπλέον, έρχεται σε αντίθεση με τη σύμφωνη προς τα άρθρα 2§1,5 §1, 24 του Σ, ερμηνεία των 1000, 1003, 1108 του ΑΚ η οποία επιβάλλει τα όρια ανοχής να μην ισοδυναμούν με προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος επάνω στο περιβάλλον.

Ακόμη πιο επιτακτική είναι η εξάρτηση της νομής από την ύπαρξη υγιούς ζωτικού χώρου. Προσβολές της νομής συνιστούν διατάραξη της νομής. Η παρείσφρηση του εκπέμποντος στην άσκηση της νομής μπορεί να φτάσει μέχρι την αποστέρηση της δυνατότητας φυσικής εξουσίασεως από το νομέα.

Με την προσβολή του ζωτικού χώρου είναι δυνατόν να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αδικοπραξιών, 914 ΑΚ. Εφ' όσον συντρέχουν οι γενικές προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης, η προσβολή του δικαιώματος χρήσεως κοινών σε όλους δημιουργεί αξίωση για αποζημίωση είτε αυτοτελώς είτε σε συνάρτηση με την παράλληλη προσβολή άλλου εννόμου αγαθού.

Το δικαίωμα χρήσης των περιβαλλοντικών αγαθών ελέγχεται με βάση το κριτήριο της καλής πίστης- α.281 ΑΚ- το οποίο υπαγορεύει τη

σύμφωνη με τον προορισμό του πράγματος χρήση, αξιοποίηση και εκμετάλλευση εις τρόπον ώστε να διατηρείται η ουσία των πραγμάτων ακέραια. Ο κανόνας της απαγορεύσεως της καταχρηστικότητας εκφράζει την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης στο αστικό δίκαιο.

Ενδεικτικά παραθέτουμε ορισμένες ενδιαφέρουσες αποφάσεις. Με την απόφαση Μον (ασφ. μ.) Πρωτ. Βόλου 1097/229/1989 έγινε δεκτό ότι υπάρχει ανάγκη λήψης ασφαλιστικών μέτρων για την προστασία της προσωπικότητας 57ΑΚ που υφίσταται διαρκή προσβολή από συνεχή ρυπογόνα επίδραση βιομηχανικών λυμάτων σε κοινό σε όλους πράγμα(θάλασσα) και την από αυτό το λόγο παρεμπόδιση χρήσης του κοινού σε όλους πράγματος. Το δικαστήριο δέχθηκε ότι υπάρχει επείγουσα περίπτωση να δικαστεί η υπόθεση διότι από το ιστορικό προκύπτει ότι η προσβολή της προσωπικότητας των αιτούντων είναι διαρκής η δε συντελούμενη οικολογική καταστροφή ευρίσκεται σε εξέλιξη και κατόπιν τούτου η αίτησή τους είναι νόμιμη κατά τα α.57, 966, 967, 968 ΑΚ και α. 682§1, 683 και 731ΚπολΔ.²⁵

²⁵ Καράκωστα Ι., «Η προστασία των περιβαλλοντικών αγαθών μέσα από τη νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων» ΝοΒ 1983, σ. 45.

VII. Συμπεράσματα.

Η προσέγγιση του δικαίου ως ενός από τα σημαντικότερα «όπλα» στον αγώνα για την πρόληψη και αποκατάσταση των προσβολών του περιβάλλοντος διαμορφώθηκε ιδίως την τελευταία τριακονταετία κάτω από την πίεση όξυνσης περιβαλλοντικών προβλημάτων. Ειδικότερα, παρακολουθήσαμε πώς ο μελετητής του δικαίου περιβάλλοντος οφείλει να στρέψει την προσοχή του στο δημόσιο δίκαιο ως κύριο μέσο πραγμάτωσης του δημοσίου συμφέροντος. Αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση του δημοσίου δικαίου προστασίας περιβάλλοντος παίζει ιδίως η νομολογία του ΣτΕ, η παράθεση των κεντρικών αξόνων της οποίας επιχειρήθηκε για το σχηματισμό του ακριβούς δικαιοϋλικού πλαισίου και της πολιτικής διαχείρισεως και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών.

Με την ταύτιση του ιδιωτικού δικαιώματος στο περιβάλλον και του δικαιώματος χρήσεως των κοινών σε όλους και των κοινοχρήστων επιτυγχάνεται από την άλλη μεριά, πληρέστερη έννομη προστασία των περιβαλλοντικών αγαθών και στο πλαίσιο του αστικού δικαίου. Τα ένδικα μέσα προστασίας της προσωπικότητας και του δικαιώματος χρήσεως αναπληρώνουν την έλλειψη μιας *actio popularis* (=λαϊκής αγωγής), και οδηγούν στην παροχή ενδίκου προστασίας του περιβάλλοντος σε κάθε χρήστη των περιβαλλοντικών αγαθών ως φορέα του δικαιώματος της προσωπικότητας.

Το δικαίωμα χρήσεως «ακτινοβολεί» και προς την κατεύθυνση της προφύλαξης, πρόληψης και βιώσιμης ανάπτυξης που συνιστά αξίωση όλων των πολιτών η οποία στρέφεται έναντι όλων των κοινωνιών του

δικαίου. Το πιο πάνω δικαίωμα είναι εξοπλισμένο με αξιώσεις του φορέα για πληροφόρηση και ενημέρωση, ακύρωση της πράξης που θίγει το περιβάλλον, για άρση και παράλειψη της προσβολής και αποζημίωσης για αποκατάσταση των περιουσιακών ζημιών και της ηθικής βλάβης που προξενήθηκαν.

Το δίκαιο του περιβάλλοντος , μέσα από μια ρεαλιστική θεώρηση της ελληνικής πραγματικότητας, είτε θεωρηθεί ως ιδιαίτερος κλάδος δικαίου ,είτε πλέγμα κανόνων διάσπαρτων σε όλους του κλάδους δικαίου,-οι οποίοι εκφράζουν την συνταγματική επιταγή της προστασίας του περιβάλλοντος,- πρέπει να συνδυαστεί με μια ριζική αλλαγή κοινωνικοπολιτικών αξιών και προτεραιοτήτων, για τη διαφύλαξη της ίδιας της αξίας και της ζωής του ανθρώπου (α.2§1 και 5§2 του Σ αντίστοιχα).

Βιβλιογραφία

Δεκλερής Μ., Το δίκαιο της βιωσίμου ανάπτυξης, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σ. 32.

Δημητρόπουλος Ανδρέας, «Συνταγματικά Δικαιώματα Ειδικό μέρος» εκδ. Αθήνα, 2005, σ. 72 επ.

Δημητρόπουλος Ανδρέας, «Συνταγματικά Δικαιώματα Γενικό Μέρος» εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005, σ. 241.

Δρόσου Ι., «Συνταγματικοί περιορισμοί της ιδιοκτησίας και αποζημίωση» σ. 57

Καράκωστας Ι., «Περιβάλλον και δίκαιο», 2000, σ. 143.

Καράκωστας Ι., «Απειλούμενη συνταγματική παραβίαση του περιβαλλοντικού κεκτημένου. Το άρθρο 24 του Συντάγματος μη αναθεωρητέα διάταξη», *Περιβάλλον και Δίκαιο*, 4/2000, σ. 464 επ.

Κεφαλογιάννη Αλίκη, «Το δικαίωμα πληροφόρησης των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος», Νο Β 1991, σ. 1000.

Κουτούπα – Ρεγκάκου Ευ., «Η διοικητική διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων», εκδ. Σάκκουλα, 1995.

Νικολόπουλος Τ., «Η αβεβαιότητα και σχετικότητα της εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης στη νέα «επιστημονικό-ανταγωνιστική τάξη» *Περιβάλλον και Δίκαιο*, τ.4/2002, 6^ο έτος, σ. 692.

Σιούτη Γλ., «Εγχειρίδιο δικαίου περιβάλλοντος», εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σ. 110.

Σκόρδας Αχ., «Η συνταγματική προστασία του εδάφους και της ιδιοκτησίας ως περιβαλλοντικών αγαθών», *ΤοΣ* 1988, σ. 102 επ.

Στασινόπουλος Μ., «Τα κοινόχρηστα και τα δημόσια πράγματα κατά τον ΑΚ,» *ΑΙΔ*, τομ Ζ, σ. 194.

Τασόπουλου Γ., «Η προστασία του περιβάλλοντος. Το πρόβλημα των περιορισμών της ιδιοκτησίας και η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης» *Νόμος και Φύση*, 1998, σ. 41.

Τροβά Ελ., «Αχελώος: ο Θεός ποταμός, Σκέψεις με αφορμή την 3478/2000 Ολομ.», *Περιβάλλον και Δίκαιο* τ.1/2001, 5^ο έτος, υποσ. 13, σ. 39.

Φλέσσα Π., «Η μεταφορά του συντελεστή δόμησης στην ελληνική έννομη τάξη» *Περιβάλλον και Δίκαιο*, τ.1/1997, σ. 57.

Ειδικά περιοδικά

1. Νόμος και Φύση

Τετραμηνιαία επιθεώρηση περιβαλλοντικού δικαίου. Διευθύνεται: Κ. Μενουδάκος, Γ. Παπαδημητρίου, Αθήνα (εκδ. Αντ. Σάκκουλα).

2. Περιβάλλον και Δίκαιο

Τετραμηνιαία επιθεώρηση επιστημών του χώρου. Διευθύνεται: Ι. Καρακώστας, Γλ. Σιούτη, Σπ. Φλογαίτης, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη).

Συντομογραφίες

ΑΙΔ	Αρχείο Ιδιωτικού Δικαίου
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
αρθρ.	Άρθρο
Αρμ.	Αρμενόπουλος
Βλ	βλέπε
ΔΔ	Διοικητική Δίκη(περιοδικό)
ΔιΔικ	Διοικητική Δικαιοσύνη
ΔΠ	Διοικητικό Πρωτοδικείο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΖΟΕ	Ζώνη Οικονομικού Ελέγχου
ΚπολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΜΣΔ	Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης
Ν ή ν	Νόμος
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝοΒ	Νομικό Βήμα(περιοδικό)
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟλΣτΕ	Ολομέλεια Συμβουλίου της Επικρατείας
ο.π	όπου παραπάνω
Περ.Δικ	Περιβάλλον και Δίκαιο(περιοδικό)
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΠΟ	Περιβαλλοντικοί Όροι
Πρ	Πρωτοδικείο
ΠΧρ	Ποινικά Χρονικά
Σ	Σύνταγμα
Συνθ.ΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας

Τ.	Τόμος
Το Σ	Το Σύνταγμα
Υ.Α	Υπουργική Απόφαση
ΦΕΚ	Φύλλο της Κυβέρνησης

Περίληψη

Στα πλαίσια της μελέτης για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ο ρόλος του νομοθέτη αλλά κυρίως του δικαστή είναι πρωτεύων τόσο για τον προσδιορισμό του αντικειμένου προστασίας όσο και των νομικών μέσων προστασίας του περιβάλλοντος. Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος -ως κρατική υποχρέωση αλλά και ως δικαίωμα του καθενός- καθιερώθηκε ως συνταγματικό δικαίωμα με την αναθεώρηση του 2001. Το δικαίωμα στο περιβάλλον οριοθετεί και οριοθετείται από αλλά δικαιώματα και κυρίως αυτά της οικονομικής ελευθερίας α.106 παρ 2 Σ και της ιδιοκτησίας α.17 Σ. Προς το συγκεκριισμό αυτών των συνταγματικών δικαιωμάτων τείνει και η θεωρία της βιώσιμης ανάπτυξης (εκτός των άλλων κοινοτικών αρχών), η οποία στοχεύει σε εκείνη την ανάπτυξη που διαφυλάσσει τους φυσικούς πόρους και για τις μέλλουσες γενιές.

Summary

In the context of studying the protection of the natural environment, the role of the legislator but especially of the judge, is of great importance, not only as far as it concerns the definition of the object to be protected but also concerning the means of law connected to the protection of the environment. The protection of the natural environment -as a state obligation and as a citizen's right at the same time- was constitutionally established in 2001. The legal claim to the environment is defined by other rights, especially the ones connected to financial development (106§2 C) and property (17 C) . In order for these constitutional rights to meet, the theory of viable development, points to a kind of development that preserves the natural resources for the future generations.

Παραρτήματα

1. Νομοθεσίας

Γενική νομοθεσία προστασίας περιβάλλοντος

α. Συνθ. Ε. Κ. άρθρα 2, 6, 174, 175, 176.

β. Ν. 1650/1986 Προστασία του περιβάλλοντος (ΦΕΚ Α/160/16-10-1986).

Ν. 1337/1983 Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α/33/1983).

Ν. 2508/1987 Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α/124/03-06-1997).

Ν. 2690/1999 Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας.

Ν. 3010/2002 Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση.

2.α. Νομολογίας

ΣτΕ 10/1988 Ολομ. Πολεοδομικό κερτημένο.

Μον.(ασφ. μ.) Πρωτ. Βόλου 1097/229/1989 Επίδραση βιομηχανικών λυμάτων στη θάλασσα και προστασία της προσωπικότητας.

ΣτΕ 50/1993 Κατανομή τουριστικής δραστηριότητας στον Ελληνικό χώρο.

ΣτΕ 304/1993 Προστασία περιβάλλοντος και οικονομική ανάπτυξη.

ΣτΕ 2759/1994 Εκτροπή ποταμού Αχελώου.

ΣτΕ 2760/1994 Εκτροπή ποταμού Αχελώου.

ΣτΕ 2537/1996 Πετρόλα.

ΣτΕ 2805/1997 Μεταφορά ρεύματος υψηλής τάσης.

ΣτΕ 4530/1997 Εναέρια διέλευση καλωδίων σε κατοικημένες περιοχές.

ΣτΕ 2274/2000 Διευρυμένο έννομο συμφέρον κατοίκων λεκανοπεδίου Αθήνας.

ΣτΕ 3067/2001 Θαλάσσια χελώνα *carreta – caretta*.

ΣτΕ 613/2002 Εγκατάσταση παραγωγής χρυσού στη Χαλκιδική.

β. Παράρτημα Περιλήψεων Αποφάσεων

Μον. (ασφ. μ.), Πρωτοδικείο Βόλου 1097/229/1989

- Προσβολή προσωπικότητας. - Ασφαλιστικά μέτρα για την άρση της προσβολής. Παρεμπόδιση χρήσεως του κοινοχρήστου πράγματος. Ρύπανση θαλάσσιας περιοχής με την απόρριψη λυμάτων. Δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Υλική και τοπική αρμοδιότητα. Επείγουσα περίπτωση. Η περίπτωση χαρακτηρίζεται επείγουσα αφού οδηγεί σε οικολογική καταστροφή.

ΣτΕ 50/1993

Νομιμοποιούνται να παρέμβουν σε ακυρωτική δίκη φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και ενώσεις προσώπων εφόσον οι τελευταίες αναγνωρίζονται ως φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε ορισμένο τομέα δραστηριοτήτων και προσβάλλουν διοικητική πράξη που εκδίδεται στο πλαίσιο αυτών των δραστηριοτήτων. Απαράδεκτο εξαιτίας της έλλειψης κοινότητας εννόμου συμφέροντος πλειόνων αιτούντων έλλειψη ικανότητας διαδίκου σε ένωση προσώπων μη αναγνωριζόμενη ως φορέα δικαιωμάτων. Ανάκληση διοικητικών πράξεων (ΕΟΤ) που εκδόθηκαν λόγω πλάνης περί τα πραγματά.

ΣτΕ 2760/1994

Μέτρα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος σύμφωνα με το ν. 1650/1986. Διαδικασία δημοσιοποίησης των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Διοικητική διαδικασία έκθεσης των απόψεων των ενδιαφερομένων κατά το στάδιο της αξιολόγησης των μελετών. Η προσφυγή ενώπιον του ΥΠΕΧΩΔΕ δεν είναι ενδικοφανής προσφυγή. Προϋποθέσεις παραδεκτού αίτησης ακύρωσης. Έννομο συμφέρον οικολογικών οργανώσεων να ζητήσουν την ακύρωση των σχετικών αποφάσεων. Γνώση της απόφασης για την εκκίνηση της προθεσμίας άσκησης αίτησης ακύρωσης. Τι περιλαμβάνει η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εκτροπή του ποταμού Αχελώου και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Δεκτή η αίτηση ακύρωσης.

Μονομ. Πρωτοδ. Αθηνών 24377/1994

Κινητή τηλεφωνία. Εγκατάσταση σε δώμα πολυκατοικίας κεραίας συστήματος ραδιοεπικοινωνίας CSM κινητής τηλεφωνίας. Απαγόρευση της εγκατάστασης με ασφαλιστικά μέτρα, επειδή δεν έχει ληφθεί η απαιτούμενη άδεια από το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών και πιθανολογείται κίνδυνος της υγείας των περιοίκων.

ΣτΕ 1184/1996

Προστασία του περιβάλλοντος σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος και τον ν.1650/1986. Προϋποθέσεις και διαδικασία καθορισμού Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ). Μέτρα προστασίας των εξαιρετικά ευπαθών οικοσυστημάτων, όπως είναι οι λίμνες και οι υγροβιότοποι. Η υποχρέωση της Διοίκησης να λάβει μέτρα προστασίας των περιοχών αυτών απορρέει αποκλειστικά από το Σύνταγμα και συνιστά δέσμια αρμοδιότητα. Κρίσιμα τα στοιχεία του φακέλλου, έστω και αν δεν έχει τηρηθεί η νόμιμη διαδικασία. Γνωμοδότηση των συμβουλίων των οικείων ΟΤΑ. Αποτελεί ουσιώδη τύπο για την έκδοση του σχετικού πδ. Η έλλειψη αυτής επάγεται ακυρότητα της ρύθμισης για το τμήμα για το οποίο δεν υπάρχει γνωμοδότηση. Απορρίπτεται η αίτηση ακύρωσης.

ΣτΕ 2537/1996

Προστασία περιβάλλοντος. Νομοθετική πραγμάτωση της συνταγματικής αυτής επιταγής. Προστασία του περιβάλλοντος στην περιφέρεια του νομού Αττικής υπό του καθεστώτος του ν 1650/1986. Απαραίτητη η υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας για την εγκατάσταση ή τον εκσυγχρονισμό Βιομηχανίας ή Βιοτεχνίας. Ιδιαίτερες ρυθμίσεις για τις ιδιαίτερα σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις σύμφωνα με το ν. 1360/1983, οι οποίες πραγματοποιούνται στο νομό Αττικής. Αρση των σχετικών απαγορεύσεων. Ακυρότητα των προσβαλλομένων πράξεων λόγω μη υποβολής και έγκρισης μελέτης περιβαλλοντικών όρων. Περιστατικά. Δεκτή η αίτηση ακύρωσης.

ΣτΕ 2805/1997

Προστασία περιβάλλοντος. Η Διοίκηση οφείλει να λαμβάνει μέτρα αποσκοπούντα στην προστασία του περιβάλλοντος, η οποία πρέπει να είναι πλήρης και αποτελεσματική. Η ίδια αρχή ισχύει και για τα πάσης φύσεως εκτελούμενα τεχνικά έργα, ώστε να είναι επιτρεπτά τα εξ αυτών βιώσιμα. Η κρίση για την βιωσιμότητα των έργων έχει νομικό χαρακτήρα και υπόκειται στον πλήρη έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή. Η εκτίμηση της βιωσιμότητας ενεργειακών προγραμμάτων πρέπει να γίνεται με μακροπρόθεσμη προοπτική και όχι με στενά οικονομικά ή τεχνικά κριτήρια. Προέχουσα σημασία πρέπει να έχει το ευπαθές ή μη του οικοσυστήματος. Μεταξύ των ευπαθών οικοσυστημάτων περιλαμβάνονται και οι ακτές και τα μικρά νησιά, για τα οποία μπορεί να υπάρξει μόνο ήπιο ενεργειακό σύστημα, τοπικό, χαμηλής έως μεσαίας τάσεως και τεχνολογίας φιλικής προς το περιβάλλον. Προστασία των νήσων των Κυκλάδων και λόγω της πολιτιστικής τους σημασίας. Η ένταξή τους σε μείζον ηλεκτρικό δίκτυο υψηλής τάσης με την κατασκευή πυλώνων αντίκειται στην βιωσιμότητα αυτών. Δεκτή η αίτηση ακύρωσης.

ΣτΕ 2274/2000

Απαράδεκτη η αίτηση ακύρωσης αν ο αιτών δεν έχει έννομο συμφέρον για την άσκησή της, προϋπόθεση που ερευνάται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο. Η ύπαρξη του εννόμου συμφέροντος πρέπει να αποδεικνύεται προαποδεικτικά. Απαράδεκτη η ένδικη αίτηση αφού η αιτούσα δεν αποδεικνύει ότι είναι κάτοικος Πειραιά. Αντίθετη μειοψηφία. Απορρίπτεται η αίτηση και ως προς τους λοιπούς αιτούντες για έλλειψη ομοδικίας και κοινού εννόμου συμφέροντος.

ΣτΕ 613/2002

Προστασία περιβάλλοντος. Αίτηση ακυρώσεως κατ' απόφασεως Γενικού Γραμματέα ΠΕΧΩΔΕ με την οποία εγκρίνονται οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού στη Χαλκιδική. Ακυρωτέα η

προσβαλλόμενη απόφαση λόγω των δυσμενών περιβαλλοντικών συνεπειών τέτοιας εγκαταστάσεως.

ΑΠ 90/2003

Δικονομία πολιτική. Αναιρετικοί λόγοι. Προϋποθέσεις παραδεκτού του λόγου της εσφαλμένης αποδοχής της καθύλην αρμοδιότητας ή αναρμοδιότητας. Προϋποθέσεις παραδεκτού της αγωγής για την παροχή διόδου. Προϋποθέσεις παραδεκτού και ορισμένου του λόγου της παραβίασης κανόνων του ουσιαστικού δικαίου. Κρίση ότι ο συγκεκριμένος αναιρετικός λόγος απορρίπτεται ως απαράδεκτος και αόριστος. Αντίθετη γνώμη μειοψηφίας.

3144/2004

Προστασία περιβάλλοντος. Ο κοινός νομοθέτης μπορεί να τροποποιεί τις ισχύουσες πολεοδομικές ρυθμίσεις και να μεταβάλει τους όρους δόμησης ή χρήσης ακινήτων, εφόσον η νέα ρύθμιση αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των πόλεων και οικισμών. Δεσμευτικότητα των ρυθμίσεων του Γ.Π.Σ. Τα άλση ή τα πάρκα που βρίσκονται σε κοινόχρηστο χώρο εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου δεν πρέπει να μειώνονται ή να αλλάζει ο προορισμός τους και να αναιρείται η λειτουργία τους με την πρόβλεψη εντός αυτών άλλων χρήσεων και λειτουργιών, εκτός από εκείνων που υποβοηθούν την απόλαυση του πρασίνου. Οι επίδικες τροποποιήσεις του Γ.Π.Σ. επιφέρουν ανεπίτρεπτη επιδείνωση του οικιστικού περιβάλλοντος και των όρων διαβίωσης των κατοίκων. Δεκτή η αίτηση ακύρωσης.

γ. Παράρτημα σημαντικότερων αποφάσεων (βλ. στο CD)

γ. Παράρτημα σημαντικότερων αποφάσεων

ΣΤΕ 50/1993

Εισηγητής: Κ. Μενουδάκος.

Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ζητείται παραδεκτώς να ακυρωθεί η απόφαση 536249/30.10.1989 του Γενικού Γραμματέα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, με την οποία ανακλήθηκαν αφενός η πράξη 523571/27.6.1985 του διευθυντή της Διεύθυνσης ΣΤ'Εγκαταστάσεων, Διαμονής και Εσίασης του οργανισμού αυτού, με την οποία είχε κριθεί κατάλληλο για την ανέγερση ξενοδοχείου οικόπεδο που βρίσκεται στην κοινότητα Παπίγκου του νομού Ιωαννίνων και φέρεται ότι ανήκει στους αιτούντες και αφετέρου η πράξη 500154/8.1.1987 του ίδιου διευθυντή, με την οποία εγκρίθηκε, με ορισμένους όρους, η αρχιτεκτονική μελέτη ανέγερσης ξενοδοχείου Γ'τάξης στο παραπάνω οικόπεδο.

Επειδή ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας, που ασκεί εποπτεία επί του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, παρεμβαίνει στη δίκη για να υποστηρίξει το κύρος της προσβαλλόμενης απόφασης του Γενικού Γραμματέα του οργανισμού αυτού, η παρέμβαση δε αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 2 περ. β' του π.δ/τος 18/1989 "κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας" (φ.8), παραδεκτώς ασκείται με προφορική δήλωση του πληρεξουσίου του παραπάνω υπουργού κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, χωρίς να κατατεθεί δικόγραφο παρέμβασης.

Επειδή στη δίκη παρεμβαίνουν με κοινό δικόγραφο το σωματείο "Σύλλογος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου Ιωαννίνων", η Κοινότητα ραϊστικός Σύλλογος Παπίγους". Εκ τούτων το πρώτο σωματείο έχει ως μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού, τα μέλη του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και ως σκοπούς του, κατά το άρθρο 2 του ίδιου καταστατικού: "α'. Τη προώθηση του εκδημοκρατισμού των Α.Ε.Ι. και την μελέτη των προβλημάτων της Ανώτατης Παιδείας από την άποψη του προγραμματισμού, της οργάνωσης και λειτουργίας. β'. Την άνοδο του επιπέδου σπουδών και της έρευνας που πραγματοποιείται στα Α.Ε.Ι., τον προσανατολισμό τους προς τις ανάγκες μιας ανεξάρτητης και αυτοδύναμης οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, τη σύνδεση των Α.Ε.Ι. με την ελληνική κοινωνία. γ'. Την διασφάλιση και προβολή του επιστημονικού γου των μελών του και την προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων που τα αφορούν. δ'. Την προβολή και επίλυση των μισθολογικών συνταξιοδοτικών άλλων σχετικών εργασιακών θεμάτων ε'. Την προάσπιση του πανεπιστημιακού ασύλου και των ακαδημαϊκών ελευθεριών. ζ'. την ενεργό και υπεύθυνη τοποθέτηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα". Ενόψει των ανωτέρω σκοπών, του, το σωματείο τούτο δεν έχει έννομο συμφέρον να παρέμβει στην παρούσα δίκη, δεδομένου ότι οι σκοποί που διαλαμβάνονται στο προαναφερόμενο άρθρο 2 του καταστατικού του υπό στοιχεία α' έως και ε', ουδόλως σχετίζονται με το ζήτημα, το οποίο αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, ο δε αναγραφόμενος υπό στοιχείο ζ' του άρθρου αυτού σκοπός, αναφερόμενος αορίστως στ ακοινωνικά προβλήματα, δεν δημιουργεί ιδιαίτερο σύνδεσμο του επαγγελματικού αυτού σωματείου προς το αντικείμενο της παραπάνω απόφασης. Εξάλλου, εφόσον το προτασόμενο στο δικόγραφο σωματείο, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, στερείται έννομου συμφέροντος να ασκήσει την παρέμβαση, δεν συντρέχει κοινότητα έννομου συμφέροντος με τους λοιπούς παρεμβαίνοντες, η οποία είναι αναγκαία για την ύπαρξη δεσμού ομοδικίας (βλ. ΣΤΕ 363/1990, 4306/1984, 2414/1982 κ.ά.). Κατά συνέπεια, η παρέμβαση αυτή είναι απορριπτέα στο σύνολό της ως απαράδεκτη και, συγκεκριμένα, ως προς μεν το πρώτο από τους παρεμβαίνοντες λόγω έλλειψης έννομου συμφέροντος, ως προς δε τους λοιπούς λόγω έλλειψης ομοδικίας. Αν και, κατά τη γνώμη ενός μέλους του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο, είναι αδιάφορο για τη συνδρομή δεσμού ομοδικίας μεταξύ των παρεμβαίνόντων το γεγονός, ότι το πρώτο από αυτούς στερείται έννομου συμφέροντος να ασκήσει την παρέμβαση, η οποία, συνεπώς, κατά τη γνώμη αυτή της μειοψηφίας, θα έπρεπε να εξεταστεί ως προς τους λοιπούς δύο παρεμβαίνοντες.

Επειδή παρεμβαίνουν επίσης στη δίκη, με κοινό δικόγραφο, για να αντικρούσουν την κρινόμενη αίτηση το "Ελληνικό Τμήμα του ICOMOS" και η "Οικολογική Συνεργασία, που όπως αναγράφεται στο δικόγραφο της παρέμβασης αυτής, αποτελούν ενώσεις προσώπων, καθώς και ο Γ.Γ. Το πρώτο από τους παρεμβαίνοντες αυτούς, όπως συνάγεται από τα στοιχεία που προσκομίζει στο Δικαστήριο, ήδη αποτελεί σωματείο, του οποίου το καταστατικό εγκρίθηκε με την απόφαση 2463/1991 του Πρωτοδικείου Αθηνών και καταχωρήθηκε στο βιβλίο σωματείων του πρωτοδικείου αυτού στις 21.1.1992, δεν προκύπτει όμως από τα στοιχεία αυτά ότι είχε νομική

προσωπικότητα και κατά το χρόνο άσκησης της παρέμβασης (4.6.1991). Κατά συνέπεια, και δεδομένου ότι το προαναφερόμενο ως ένωση προσώπων, πριν αποκτήσει νομική προσωπικότητα, δεν αναγνωριζόταν από τη νομοθεσία ως φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε ρορισμένο κύκλο σχέσεων ή τομέα δραστηριοτήτων, στον οποίο να εμπίπτει το αντικείμενο της προσβαλλόμενης απόφασης, το παρεμβαίνον αυτό δεν είχε την ικανότητα να είναι διάδικος κατά τον παραπάνω χρόνο, διότι, κατά την έννοια των άρθρων 47 παρ. 1 και 49 παρ. 1 π.δ/τος 18/1989 "κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας" (φ.8), νομιμοποιούνται να ασκήσουν αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας, ή να παρέμβουν σε ακυρωτική δίκη φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και ενώσεις προσώπων, αλλά οι τελευταίες μόνο εφόσον αναγνωρίζονται ως φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε ορισμένο κύκλο σχέσεων ή τομέα δραστηριοτήτων και προσβάλλουν διοικητική πράξη που εκδίδεται στο πλαίσιο αυτών των σχέσεων ή δραστηριοτήτων (βλ. ολ. ΣτΕ 4037/1979, 18/1983, 2672/1987 κ.ά.) ή παρεμβαίνουν για να υποστηρίξουν το κύρος τέτοιας πράξης (βλ. ΣτΕ 18/1983). Η παραπάνω παρέμβαση λοιπόν είναι, ως προς το πρώτο από τους παρεμβαίνοντες, απορριπτέα ως απαράδεκτη. Εξάλλου, η δικηγόρος που υπογράφει το δικόγραφο της παρέμβασης και παρέστη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης δεν νομιμοποιήθηκε ως πληρεξούσιος της δεύτερης από τους παρεμβαίνοντες (Οικολογικής Συνεργασίας), αφού δεν προσκομίστηκε στο Δικαστήριο σχετική συμβολαιογραφική πράξη παροχής πληρεξουσιότητας, ούτε εμφανίστηκε στο ακροατήριο εκπρόσωπος της τελευταίας για να χορηγήσει με προφορική του δήλωση πληρεξουσιότητα στη δικηγόρο αυτή, η για να δηλώσει ότι εγκρίνει την άσκηση της παρέμβασης. Συνεπώς, ως προς την παρεμβαίνουσα αυτή, η παρέμβαση είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, προεχόντως για τον παραπάνω λόγ, σύμφωνα με το άρθρο 27 του προαναφερόμενου π.δ/τος 18/1989. Αντιθέτως, η παρέμβαση αυτή παραδεκτώσ ασκείται από τον τρίτο παρεμβαίνοντα Γ.Γ. ο οποίος, φερόμενος ως ιδιοκτήτης ακινήτου ομόρου προς εκείνο, το οποίο αφορά η προσβαλλόμενη ανακλητική απόφαση, έχει έννομο συμφέρον να υποστηρίξει το κύρος της απόφασης αυτής.

Επειδή στο άρθρο 1 του απο 20/27.8.1932 π.δ/τος "περί αδειας προς οικοδόμησιν η επέκτασιν ξενοδοχείου και άλλων σχετικών διατάξεων"(φ.284) προβλέπεται ότι "ουδεμία άδεια προς ανοικοδόμησιν η επέκτασιν ξενοδοχείου εκδίδεται ... εάν ανεξαρτήτως των σχετικών περι σχεδίων πόλεων διατάξεων ... ο υποβάλλων την πρί τούτου αίτησιν δεν συνοδεύει ταύτην δι'ειδικής αδειας του επί της Εθνικής Οικονομίας Υπουργού ...", κατά δε το άρθρο 2 του ίδιου διατάγματος, "η άδεια παρέχεται εφ'όσον προκύπτει ότι το κτίριον πληροί τους υπό του παρόντος διατάγματος προβλεπομένους όρους και μόνον μετά την χορήγησιν αυτής δύναται να χορηγηθή υπό της αρμοδίας τεχνικής υπηρεσίας η σχετική άδεια των οικοδομικών εργασιών εφ'όσον αυτή διαπιστώσιν την τήρησιν των υπό του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού προβλεπομένων διατάξεων" και κατά το άρθρο 5 του διατάγματος αυτού "η περιοχή εφ'ης ανεγείρονται τα περι ών το παρόν διάταγμα ξενοδοχειακά κτίρια πρέπει να πληροί όλους τους όρους της υγιεινής. Εάν αυτή είναι ακόμη αδιαμόρφωτος ως πόλις και ευρίσκειται εν τη φυσική της καταστάσει, επιβάλλεται παραλλήλως τη ανεγέρσει του κτιρίου η λήψις όλων εκείνων των αναγκαίων τεχνικών μέτρων, άτινα θα εξυγιάνουν το περιβάλλον και προ της περατώσεως των οποίων δεν θα δύναται να παρέχεται η άδεια λειτουργίας...". Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του α.ν. 4431/1937 "περί διατάξεων αφορώσων εις τον έλεγχον των Ξενοδοχείων και την προστασίαν της πελατείας αυτών "(φ.10), "απαγορεύεται η έκδοσις αδειας οικοδομής η επεκτάσεως Ξενοδοχείων γενικώς υπό των αρμοδίων Αρχών, άνευ προηγουμένης εγκρίσεως των σχεδίων από κτιριολογικής και υγειονομικής απόψεως υπό Επιτροπής...". Εξάλλου, στον ν. 1624/1951 "περί κυρώσεως, τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του α.ν. 1565/1950 περί συστάσεως Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού"(φ.7), με τον οποίο έχει συσταθεί, ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (άρθρο 1), ορίζεται στο άρθρο 2, ότι "σκοπός του Ε.Ο.Τ. είναι ηοργάνωσις και η προαγωγή του Τουρισμού εν Ελλάδι δια της αξιοποιήσεως όλων των προς τούτο υφισταμένων δυνατοτήτων της Χώρας, ως και ο συντονισμός προς ενιαίαν κατεύθυνσιν των ενεργειών πάσης δημοσίας, δημοτικής ή κοινοτικής Αρχής ή Νομικών Προσώπων Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου ή Κοινοφελών Οργανισμών, καθώς και ιδιωτικών Οργανώσεων ή επιχειρήσεων, αποβλεπουσών εις την εξυπηρέτησιν των κυρίων σκοπών του Τουρισμού εν Ελλάδι. Προς τον σκοπόν αυτόν καταρτίζει και εφαρμόζει πρόγραμμα Τουρισμού, αποβλέπον ίδια εις την προσέλκυσιν ξένων περιηγητών και την τόνωσιν του εσωτερικού Τουρισμού δια της αναπτύξεως τουριστικών κέντρων και τόπων, της βελτιώσεως και παρακολουθήσεως των ενδιαφερουσών τον Τουρισμόν συγκοινωνιών..."(παρ. 1, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 1 νδ/τος 3430/1955 - φ. 307) και ότι "όπου σχετικώς με θέματα τουρισμού εν τη κειμένη Νομοθεσία περι ...

Τουριστικής Αναπτύξεως, Ξενοδοχείων ... και εν γένει περρι Τουρισμού αναφέρεται το Υπουργείον Εθνικής Οικονομίας ήτο Υφυπουργείον Τύπου και Τουρισμού ή Γενική Γραμματεία Τουρισμού, νοείται εφεξής ο Ε.Ο.Τ. ..."(παρ. 3). Τέλος, κατά το άρθρο 11 του π.δ/τος 884/1976 "Περί Κανονισμού Διαρθρώσεως του Υψηραίων και Καταστάσεως του Πρωσωπικού του Ε.Ο.Τ."(φ. 325), στις αρμοδιότητες του Τμήματος ΣΤ1 της διεύθυνσης ΣΤ'του οργανισμού περιλαμβάνεται και η "εγκρίσεις καταλληλότητας γηπέδων και σχεδίων ανεγέρσεως των παντός είδους τουριστικών εγκαταστάσεων"(παρ. 2 στοιχ. α'). Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, προκειμένου να χορηγηθεί από την οικεία πολεοδομική υπηρεσία οικοδομική άδεια για την ανέγερση ξενοδοχειακής μονάδας απαιτείται αφενός να έχουν κρθεί από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού κατάλληλα για την ανέγερση της μονάδας τόσο το συγκεκριμένο ακίνητο, το οποίο αφορά η επιδιωκόμενη άδεια, όσο και γενικότερα η περιοχή, στην οποία βρίσκεται το ακίνητο αυτό, και αφετέρου να εουν εγκριθεί τα σχετικά αρχιτεκτονικά σχέδια από τον οργανισμό αυτό - στον οποίο έχει περιέλθει, κατά το άρθρο 2 παρ. 3 α.ν. 1624/1951, η αρμοδιότητα εκδοσης των αδειών και εγκριτικών πράξεων που προβλεπονται, πλην άλλων, και από τις προαναφερόμενες διατάξεις του από 20/27.8..1932 π.δ/τος και του α.ν. 431/1937 (βλ. ΣΤΕ 1752/1966, 1092/1971, 3068/1971, 667/1973, 3716/1973). Ειδικότερα, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, ερμηνευομένων ενόψει και του άρθρου 24 του Συντάγματος, με το οποίο ανατίθεται στην Πολιτεία η προστασία του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος και η χωροταξιακή οργάνωση της Χώρας, κατά το σχηματισμό της κρίσης τους για την καταλληλότητα ή μη ορισμένης περιοχής και ορισμένου ακινήτου προ ίδρυση ξενοδοχειακής μονάδας, τα, οικεία όργανα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, ασκώντας την αρμοδιότητά τους αυτή στο πλαίσιο του ανατιθέμενου από το νομοθέτη στον οργανισμό έργου της οργάνωσης και προαγωγής του τουρισμού, της αξιοποίησης για το σκοπό αυτών των σχετικών δυνατοτήτων της Χώρας και της κατάρτισης και εφαρμογής "προαγράμματος τουρισμού", οφείλουν να αποβλέπουν στην ορθολογική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας στον ελλαδικό χώρο μέσα στα πλαίσια σχεδιασμεης ρύθμισης των χρήσεων γης και στην ανάπτυξη ξενοδοχειακών μονάδων χωρίς υπέρβαση των ορίων κορεσμού κάθε περιοχής, που εκτιμώνται ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και ιδίως της ευπαθείας της περιοχής, στη δημιουργία τουριστικών μονάδων, οι οποίες ενρμονίζονται προς τη φυσιογνωμία της περιοχής και δεν αποβαίνουν σε βάρος των πολιτιστικών στοιχείων της και του φυσικού περιβάλλοντος, στην ακτασκευή των μονάδων αυτών σε θέσεις και σε ακίνητα που έχουν τις απαιτούμενες για τη σωστή λειτουργία τέτοιας μονάδας προϋποθέσεις και προδιαγραφές και, γενικότερα, στην πληρέστερη δυνατή, συγχρόνως δε και ορθολογική και χωρίς δυσμενείς για το δημόσιο συμφέρον επιπτώσεις, αξιοποίηση των τουριστικών δυνατοτήτων της Χώρας. Παρέπεται λοιπόν ότι κρίσιμα στοιχεία, ληητέα υπόψη από τα όργανα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού κατά την άσκηση της παραπάνω αρμοδιότητάς τους, είναι ιδίως η πληθυσμιακή κατάσταση της περιοχής, ο αριθμός και η δυναμικότητα των υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων, η ικανότητα της περιοχής για τη φιλοξενία τουριστών, εκτιμώμενη ενόψει και της φυσιογνωμίας της περιοχής και της υφιστάμενης υποδομής, η θέση, στην οποία επιδιώκεται να δημιουργηθεί η μελετώμενη ξενοδοχειακή μονάδα, σε συνάρτηση και προς τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος χώρου και ις υφιστάμενες σε αυτόν χρήσεις και δραστηριότητες, καθώς και το εμβαδόν και το σχήμα του ακινήτου, στο οποίο προβλέπεται να νασεργηθεί η μονάδα, η μορφολογία του εδάφους, το υφιστάμενο οδικό δίκτυο και η σύνδεση του ακινήτου με αυτό. Εξάλλου, απότ ις προαναφερόμενες διατάξεις συνάγεται, επίσης, ότι ο έλεγχος των σχεδίων ανέγερσης ξενοδοχειακής μονάδας, που ενεργείται από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού, δεν αναφέρεται απλώς στην τήρηση των διατάξεων της πολεοδομικής νομοθεσίας, που ερευνάται άλλωστε από τα οικεία πολεοδομικά όργανα κατά την έκδοση της σχετικής οικοδομικής αδειας, αλλά προερχόντων στο ζήτημα, αν η μελετώμενη οικοδομή, εξεταζόμενη ενόψει τον χαρακτήρα της ως κτιρίου ποοριζόμενου για την εγκατάσταση ξενοδοχειακής μονάδας, έχει κατάλληλη μορφή και διαρρύθμιση από άποψη λειτουργικότητας και δυνατότητας προσφοράς υπηρεσιών ικανοποιητικής στάθμης και από άποψη αισθητικής (πρβλ. ΣΤΕ 2391/1970, 3598/1974, 3965/1976). Δεν αποκλείεται πάντως, διατάξεις της πολεοδομικής νομοθεσίας να λαμβάνονται υπόψη από τα όργανα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού κατά την άσκηση της παραπάνω αρμοδιότητάς τους και, μάλιστα, αν πρόκειται για διατάξεις που συνάπτονται ευθέως με την καταλληλότητα του κτιρίου από τις προαναφερόμενες απόψεις.

Επειδή εξάλλου, με το από 26.9.1979 π.δ/γμα (φ.615/1.11.1979, τεύχ. Δ') χαρακτηρίστηκαν ως παραδοσιακοί οι οικισμοί Ζαγορίου(Ηπερίρου), που έχουν δημιουργηθεί πριν από το έτος 1923 και οριστηκαν όροι και περιορισμοί δόμησης για τους οικισμούς αυτούς στους οποίους

περιλαμβάνεται και το Πάπιγγο, που κατά το άρθρο 2 παρ. 2 του διατάγματος αυτού εμπίπτει στον προβλεπόμενο από το διάταγμα τομέα Α'. Ειδικότερα, ως προς τον επιτρεπόμενο αριθμό ορόφων και το ύψος των κτιρίων διαλαμβάνονται, στις παραγράφους 6 και 7 του άρθρου 3 του ίδιου διατάγματος, τα εξής: "6. Ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός ορόφων των οικοδομών ορίζεται εις δύο (2) αναξαρτήτως πλάτους οδού. Επιτρέπεται η κατασκευή και τρίτου ορόφου μόνον εφ'όσον η κλίσις του φυσικού εδάφους δημιουργεί τας προϋποθέσεις δια την κατασκευήν του ...". 7. Το μέγιστον ύψος των κτιρίων ορίζεται εις επτά (7) μέτρα, η συμπεριλαμβανομένου του ύψους της στέγης, μετρούμενον από του υψηλότερου σημείου του φυσικού εδάφους ή του δια περιορισμένης κλίμακος έργων διαμορφουμένου. Εις περίπτωσιν κεκλιμένου οικοπέδου το μέγιστον ύψος της οικοδομής δέον να μη υπερβαίνει, λόγω κλίσεως, εις ουδένα σημείον της τα εννέα (9) μέτρα από το φυσικόν έδαφος". Κατά την έννοια της παραπάνω παραγράφου 6, ανέγερση τριόροφης οικοδομής επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατά τις οποίες, ενόψει της υφισταμένης κλίσης του φυσικού εδάφους, είναι τεχνικώς δυνατή η κατασκευή του τρίτου ορόφου χωρίς υπέρβαση του κατά την επόμενη παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου ανωτατου επιτρεπόμενου ύψους των κτιρίων, με τήρηση δε και όλων των εφαρμοστέων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης, εφόσον, επιπροσθέτως, η τριόροφη αυτή οικοδομή εναρμονίζεται προς τη φυσιογνωμία του οικισμού. Πράξεις της Διοίκησης, εξάλλου, με τις οποίες επιτρέπεται η ανέγερση τριόροφης οικοδομής, πρέπει να αιτιολογούνται ειδικώς ως προς τη συνδρομή των προϋποθέσεων που κατά τα προαναφερόμενα, απαιτούνται για την εφαρμογή της παραπάνω διατάξης του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 6 άρθρου 3 του διατάγματος, με την οποία εισάγεται εξαίρεση από τον καταρχήν οριζόμενο με την ίδια παράγραφο ανώτατο επιτρεπόμενο αριθμό ορόφων, δεδομένου μάλιστα και του παραδοσιακού χαρακτήρα των οικισμών, τους οποίους αφορούν οι πολεοδομικές αυτές ρυθμίσεις.

Επειδή στην παρούσα υπόθεση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, με την πράξη 523571/27.6.1985 του διευθυντή της Διεύθυνσης ΣΤ'Εγκαταστάσεων Διαμονής και Εστίασης του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού κρίθηκε κατάλληλο για την ανέγερση ξενοδοχείου Β'τάξης οικόπεδο 990,11 τ.μ., το οποίο βρίσκεται στην κοινότητα Παπίγκου του νομού Ιωαννίνων, με την "προϋπόθεση", πλην άλλων, ότι θα υπάρχει "άνετη πρόσβαση", θα τηρηθούν οι πολεοδομικές διατάξεις και "οι προδιαγραφές του Ε.Ο.Τ."για ξενοδοχεία Β'τάξης και θα εξασφαλιστεί για τα υπονοδωμάτια και τους χώρους κύριας χρήσης "απόσταση ελεύθερης θέας"τουλάχιστον έξι μέτρων. Ειδικότερα, η πράξη αυτή εκδόθηκε ύστερα από σχετική αίτηση των και ήδη αιτούντων και ενόψει των δικαιολογητικών, τα οποία υπέβαλαν οι τελευταίοι στον οργανισμό και στα οποία περιλαμβάνονται έγγραφες δηλώσεις τους, ότι το προαναφερόμενο οικόπεδο ανήκει στην κυριότητά τους και αποτελεί ενιαία ιδιοκτησία που θα χρησιμοποιηθεί εξ ολοκλήρου για τη δημιουργία της προγραμματιζόμενης τουριστικής εγκατάστασης καθώς και βεβαίωση του Προέδρου της Κοινότητας Παπίγκου, στην οποία αναφέρεται ότι το οικόπεδο αυτό έχει πρόσωπο σε κοινοτικό δρόμο πλάτους έξι μέτρων. Στη συνέχεια, με την πράξη 514026/29.4.1986 του ίδιου διευθυντή εγκρίθηκε η ανέγερση, στο παραπάνω οικόπεδο, ξενοδοχείου Γ'τάξης αντί του προβλεπόμενου από την προηγούμενη πράξη ξενοδοχείου Β'τάξης. Ακολούθως, ο προαναφερόμενος διευθυντής εξέδωσε την πράξη 500154/8.1.1987, με την οποία ενέγκρισε την αρχιτεκτονική μελέτη ανέγερσης ξενοδοχείου δυναμικότητας είκοσι δύο δωματίων στο οικόπεδο, το οποίο αφορούν οι προηγούμενες πράξεις του, με τον όρο ότι το ισόγειο του κτιρίου "δεν θα βρίσκεται σε κανένα σημείο του κάτω από τη στάθμη του περιβάλλοντος εδάφους". Μετά την έκδοση της πράξης αυτής, ύστερα δε και από σχετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Ενάσκησης Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (Ε.Ε.Α.Ε.) της Διεύθυνσης Οικισμού Ιωαννίνων, χορηγήθηκε στους αιτούντες από το Τμήμα Πολεοδομίας και Πολεοδομική άδεια 543/1987 για την ανέγερση τριόροφου ξενοδοχείου Γ'τάξης. Αλλ'η τελευταία αυτή πράξη (5000154/8.1.1987) του παραπάνω οργάνου του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού καθώς και η προηγούμενη πράξη του 523571/27.6.1985 ανακλήθηκαν με την προσβαλλόμενη απόφαση. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την απόφαση αυτή και τα μνημονευόμενα στο προοίμιό της στοιχεία και ειδικότερα το πρακτικό 11/1.10.1988 του Κοινοτικού Συμβουλίου Παπίγκου και το έγγραφο 4496/31.7.1989 του Τμήματος Πολεοδομίας της Νομαρχίας Ιωαννίνων, των οποίων το περιεχόμενο υιοθετήθηκε από το Γενικό Γραμματέα του οργανισμού που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, οι παραπάνω πράξεις ανακλήθηκαν για το λόγο ότι είχαν στηριχθεί σε εσφαλμένα στοιχεία, αναφερόμενα, πλην άλλων, στο περίγραμμα του επίμαχου οικοπέδου, στο πλάτος του δρόμου, από τον οποίο γίνεται η πρόσβαση στο οικόπεδο αυτό και ο οποίος, όπως βεβαιώνεται στο παραπάνω πρακτικό του κοινοτικού συμβουλίου, έχει πλάτος 3.20 μ. και όχι το αναγραφόμενο στην προαναφερόμενη βεβαίωση του προέδρου της

κοινότητας πλάτος των 6 μ., καθώς και στις κλίσεις του εδάφους, ως προς τις οποίες κρίθηκε με την προσβαλλόμενη ανακλητική απόφαση ότι δεν είναι τέτοιες, ώστε να δικαιολογούν την κατασκευή τρίτου ορόφου, τον οποίο προβλέπει η αρχιτεκτονική μελέτη που εγκρίθηκε με τη δεύτερη από τις ανακαλούμενες πράξεις. Με ταδ δεδομένα αυτά, η προσβαλλόμενη απόφαση αιτιολογείται νομίμως και επαρκώς, αφού με αυτήν ανακλήθηκαν οι προαναφερόμενες πράξεις του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού για λόγους νομιμότητας και, συγκεκριμένα, για πλάνη περί τα πράγματα, η οποία αφενός προσδιορίζεται σαφώς, στην ίδια την απόφαση ή και στα μνημονεύμενα στο προοίμιό της έγγραφα, των οποίων το περιεχόμενο δεν κλονίζεται από τα λοιπά στοιχεία του φακέλλου, καια φετέρου αναφέρεται σε πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στις προηγούμενες σκέψεις ήταν κρίσιμα για την άσκηση της αρμοδιότητας του οργανισμού κατά την έκδοση των ανακαλούμενων πράξεών του, δεν ήταν δε αναγκαία για την πληρότητα της αιτιολογίας η παράθεση ειδικότερων σκέψεων αναφερόμενων στην αξιολόγηση από το διοικητικό όργανο ενός εκάστου των δικαιολογητικών και στοιχείων, με βάση τα οποία είχαν εκδοθεί οι ανακαλούμενες πράξεις και εκείνων στα οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά συνέπεια, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι λόγοι ακύρωσης, με τους οποίους αμφισβητείται η νομιμότητα και η επάρκεια της αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης, Εξάλλου, με την απόφαση αυτή, όπως προκύπτει από την ίδια σε συνδυασμό προς τα μνημονεύμενα στο προοίμιό της στοιχεία, έγινε επίσης δεκτό ότι κατά την έκδοση των ανακαλούμενων πράξεων είχε εμφολωρήσει πλάνη και ως προς το εμβαδόν του επίμαχου οικοπέδου, διότι υπήρχε διένεξη ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς για τμήμα του οικοπέδου αυτού, αλλά η απόφαση βρίσκει έρεισμα, όπως έχει ήδη εκτεθεί, στις προαναφερόμενες αιτιολογικές βάσεις της, το δε κύρος της δεν εξαρτάται, πάντως, από την τελευταία αυτή σκέψη, η οποία αποτελεί επάλληλο σκέλος της αιτιολογίας της. Επομένως οι λόγοι ακύρωσης, με τους οποίους πλήττεται το σκέλος αυτό της αιτιολογίας, είναι απορριπτέοι ως αλυσιτελείς. Τέλος, ο λόγος με τον οποίο οι αιτούντες προβάλλουν κατάχρηση εξουσίας, ισχυριζόμενοι ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε για την εξυπηρέτηση ορισμένων προσώπων, τα συμφέροντα των οποίων θα έβλαπτε η δημιουργία της ξενοδοχειακής μονάδας των αιτούντων, την οποία φορούσαν οι πράξεις που ανακλήθηκαν, είναι απορριπτέος ως αναπόδεικτος.

Επειδή, σύμφωνα με τις προηγούμενες σκέψεις, πρέπει να πορριφθεί η κρινόμενη αίτηση, να γίνει δεκτή η παρέμβαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, που ασκήθηκε με προφορική δήλωση του πληρρξουσίου του στο ακροατήριο, να απορριφθεί στο σύνολό της η παρέμβαση που άσκησαν από κοινού το σωματείο "Σύλλογος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού ΠΑανεπιστημίου Ιωαννίνων", η Κοινότητα Παπίγκου και τω σωματείο ξωραϊστικός Σύλλογος Παπίγκου", να απορριφθεί η απαρέμβαση των "Ελληνικού Τμήματος του ICOMOS" , "Οικολογικής Συνεργασίας "και Γ.Γ. ως προς τους δύο πρώτους, να γίνει δε δεκτή τη τελευταία αυτή παρέμβαση ως προς τον τρίτο (Γ.Γ.).

1184/1996

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του την 1η Φεβρουαρίου 1995 με την εξής σύνθεση : Μ. Δεκλερής, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε Τμήματος, Γ. Δεληγιάννης, Ι. Μαρή, Σ. Ρίζος, Α. Θεοφιλοπούλου, Σύμβουλοι, Αθ. Ράντος, Β. Αραβαντινός, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Β. Μαντζουράνης.

Δ ι α να δικάσει την από 29 Μαΐου 1990 αίτηση :

τ ο υ Σωματείου με την επωνυμία "ΣΥΝΔΙΚΑΤΟ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ", που εδρεύει στην

Αθήνα, οδός Βερανζέρου αρ. 1, το οποίο παρέστη με το δικηγόρο Κυριάκο Μακαρώνα (Α.Μ. 6484), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ο οποίος παρέστη με την Βασιλική Δούσκα, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή το αιτούν σωματείο ζητεί να ακυρωθεί το από 30.3.1990 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ Δ 205/10.4.1990).

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Γ. Δεληγιάννη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος σωματείου, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο του Υπουργού, που ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου κ α ι ,

Ε ί δ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α κ α ι

ε σ κ έ φ θ η κ α τ ά τ ο ν ν ό μ ο

1. Επειδή με το από 30.3.1990 π.δ/γμα (φ. 205/10.4.1990, τεύχ. Δ), καθορίστηκε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.) στην εκτός ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός των ορίων οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 ευρύτερη περιοχή του βιότοπου "Μικρό και Μεγάλο Λιβάρι" που βρίσκεται στο νομό Ευβοίας και ορίστηκαν κατώτατο όριο κατάρτησης, οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης, όροι δόμησης και άλλοι περιορισμοί και απαγορεύσεις για τις εκτάσεις που εμπίπτουν στη ζώνη αυτή. Ηδη, με την κρινόμενη αίτηση για την άσκηση της οποίας έχουν κατατεθεί τα κατά νόμο τέλη (διπλότυπα 2858609/1990 και 2858610/1990 Δ.Ο.Υ. δικαστικών εισπραξιών Αθηνών) και παράβολο (ειδικά γραμμάτια παραβόλου 661734/1990 και 2418845/1990) το αιτούν σωματείο, που, όπως ισχυρίζεται έχει στην κυριότητά του έκταση πενήντα δύο περίπου στρεμμάτων, η οποία εμπίπτει στην παραπάνω Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου, ζητεί να ακυρωθεί το προαναφερόμενο διάταγμα.

2. Επειδή η υπόθεση φέρεται για συζήτηση στο Ε Τμήμα με επταμελή σύνθεση ύστερα από την υπ' αριθ. 3580/1994 παραπεμπτική απόφαση του ίδιου Τμήματος με πενταμελή σύνθεση.

3. Επειδή στο άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζεται ότι :
"1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και γενικά των δασικών εκτάσεων. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημόσιων δασών και των δημόσιων δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον. 2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομία και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. 3. . . . 6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος . . . ". Σε αρμονία με τις πιο πάνω συνταγματικές διατάξεις ο Ν. 1650/1986 "για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος" (ΦΕΚ 160) ορίζει στο μεν άρθρο 18 ότι : "1. Η φύση και το τοπίο προστατεύονται και διατηρούνται, ώστε να διασφαλίζονται οι φυσικές διεργασίες, η αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, η ισορροπία και η εξέλιξη των οικοσυστημάτων καθώς και η ποικιλομορφία, η ιδιαιτερότητα ή η μοναδικότητά τους. 2. . . . 3. Οι περιοχές, τα στοιχεία ή τα σύνολα της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 19, ως : Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης. Περιοχές προστασίας της φύσης. Εθνικά πάρκα. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, προστατευόμενα τοπία και στοιχεία του τοπίου. Περιοχές οικοανάπτυξης. 4. Αν, για την

προστασία και διατήρηση των περιοχών, των στοιχείων ή των συνόλων της προηγούμενης παραγράφου, επιβάλλεται παράλληλα η εφαρμογή ορισμένων μέτρων σε γειτονικές εκτάσεις, οι παραπάνω περιοχές, τα στοιχεία ή τα σύνολα αποτελούν κεντρικό τμήμα μιας ευρύτερης περιοχής, στην οποία τα αναγκαία μέτρα προστασίας κλιμακώνονται κατά ζώνες. 5. Τα αντικείμενα προστασίας και διατήρησης της παραγράφου 3 με τις τυχόν ζώνες τους διέπονται από εκδιδόμενους κατά το άρθρο 21 παρ. 2 κανονισμούς λειτουργίας ή κανονισμούς λειτουργίας και διαχείρισης ή ειδικά σχέδια ανάπτυξης και διαχείρισης, όπου εξειδικεύονται τα αναγκαία μέτρα προστασίας, οργάνωσης και λειτουργίας και οι όροι και οι περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων", στο δε άρθρο 19 ότι : "1. Ως περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης χαρακτηρίζονται εκτάσεις με εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα, βιότοποι ή οικότοποι σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας ή άγριας πανίδας ή εκτάσεις που έχουν αποφασιστική θέση στον κύκλο ζωής σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας. Στις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να επιτρέπονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου κανονισμού, η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και η εκτέλεση εργασιών που αποσκοπούν στη διατήρηση των χαρακτηριστικών τους, εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας". Περαιτέρω στο άρθρο 21 ορίζει ότι : "1. Ο χαρακτηρισμός περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 και ο καθορισμός των ορίων τους και των τυχόν ζωνών προστασίας τους γίνονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Γεωργίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού ύστερα από γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου, σε εφαρμογή περιφερειακού ή νομαρχιακού ή ειδικού χωροταξικού σχεδίου ή γενικού πολεοδομικού σχεδίου ή ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης. Σε κάθε περίπτωση η σύνταξη ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης είναι απαραίτητη για την τεκμηρίωση της σημασίας του προστατευτέου αντικειμένου και τη σκοπιμότητα των προτεινόμενων μέτρων προστασίας. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού καθορίζεται η διαδικασία κατάρτισης και έγκρισης των ειδικών αυτών περιβαλλοντικών μελετών και το περιεχόμενό τους. Ειδικά ο χαρακτηρισμός και ο καθορισμός των ορίων και των τυχόν ζωνών προστασίας, περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου, που περιλαμβάνονται σε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), γίνεται με την πράξη καθορισμού της Ζ.Ο.Ε. και με τη διαδικασία του άρθρου 20 του ν. 1337/1983, όπως ισχύει". Τέλος, στο άρθρο 29 του Ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 8 παρ. 14 του Ν. 1512/1985 (ΦΕΚ 4/86), στο οποίο παραπέμπει η τελευταία ως άνω διάταξη, ορίζεται ότι : "1. Με Π. Διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, ορίζονται οι πόλεις και οικισμοί γύρω από τα όρια των οποίων καθορίζεται Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.). Με τα Π. Διατάγματα αυτά καθορίζεται και το πλάτος των Ζ.Ο.Ε. σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση οικισμού ή θέσης του ή προσδιορίζονται τα όρια της Ζ.Ο.Ε. σε χάρτη κατάλληλης κλίμακας που δημοσιεύεται με σμίκρυνση μαζί με το Π.Δ/γμα. Το πλάτος της Ζ.Ο.Ε. υπολογίζεται από τα αντίστοιχα ακραία όρια του εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή του οικισμού προ του 1923. Με τα παραπάνω Π. Διατάγματα καθορίζονται κατά τη συγκεκριμένη περίπτωση οι όροι και περιορισμοί χρήσεως γης ή άλλοι όροι και περιορισμοί, που επιβάλλονται μέσα στις Ζ.Ο.Ε. και ιδιαίτερα το όριο εμβαδού κάτω από το οποίο δεν επιτρέπεται η κατάτμηση της γης. Τα Π. Διατάγματα αυτά εκδίδονται μετά από γνώμη του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και του Νομαρχιακού Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος ή του Συμβουλίου της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος για το νομό Αττικής. Το πλάτος της Ζ.Ο.Ε. μετά τον προσδιορισμό του μπορεί μόνο να αυξηθεί με Π. Διάταγμα που εκδίδεται με τον ίδιο τρόπο. Σε περίπτωση που επεκτείνεται, το πολεοδομικό σχέδιο στη Ζ.Ο.Ε. ή και έξω απ' αυτή δύναται να επεκταθεί η Ζ.Ο.Ε. με π.δ/γμα που εκδίδεται με τον ίδιο ως άνω τρόπο. 2. Η προηγούμενη παράγραφος εφαρμόζεται ανάλογα και για τον καθορισμό Ζ.Ο.Ε. κατά μήκος ακτών ή την όχθη δημοσίων λιμνών ή ποταμών ή και σε άλλες θέσεις ή περιοχές ειδικής προστασίας".

4. Επειδή με το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα που εκδόθηκε σε εφαρμογή των άρθρων 21 παρ. 1 του Ν. 1650/1986 και 29 παρ. 1 και 2 του Ν. 1337/1983, καθορίσθηκε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.) στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του έτους 1923 ευρύτερη περιοχή του βιότοπου "Μικρό και Μεγάλο Λιβάρι" του δήμου Ισπαιάς και των Κοινοτήτων Ασημνίου και Ωρεών, όπως το όριο της ζώνης φαίνεται στα σχετικά διαγράμματα που συνδημοσιεύθηκαν με το κείμενο του διατάγματος. Στη ζώνη αυτή καθορίσθηκαν κατά περιοχές κατώτατο

όριο κατάτμησης, χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης. Είδι κότερα με το άρθρο 3 του διατάγματος αυτού, η ως άνω ζώνη διακρίνεται σε δύο περιοχές, την περιοχή με στοιχείο 1 και την περιοχή με στοιχείο 2. Η πρώτη περιοχή, που αποτελεί τον πυρήνα του υγροβιότοπου, περιλαμβάνει τις λιμνοθάλασσες Μικρό και Μεγάλο Λιβάρι, δηλαδή την λεκάνη απορροής τους και την ζώνη ξηράς που τις περιβάλλει. Στην περιοχή αυτή απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα και επέμβαση με εξαίρεση την λειτουργία του ιχθυογεν νητικού σταθμού στο Μεγάλο Λιβάρι, όπως έχει εγκριθεί και την διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και εργασιών που αποσκοπούν στην διατήρηση των χαρακτηριστικών του οικοσυστήματος. Στη δεύτερη περιοχή, που περιλαμβάνει τον κάμπο που περιβάλλει τις λιμνοθάλασσες Μεγάλο και Μικρό Λιβάρι, επιτρέπεται η δόμηση μόνο για κατοικία με μέγιστη συνολική επιφάνεια των κτιρίων 80 τ.μ. για δραστηριότητες σχετικές με την γεωργία, η ανέγερση γεωργικών αποθηκών μέχρι 50 τ.μ., η κατασκευή ελαφρών λυόμενων στεγάστρων, δεξαμενών και θερμοκηπίων. Το κατώτατο όριο κατάτμησης και αρτιότητας των γηπέδων ορίσθηκε σε 8 στρέμματα. Σε αμφότερες τις περιοχές απαγορεύθηκε κάθε παρέμβαση στις παρόχθιες περιοχές υδρόβιας βλάστησης, στα στόμια επικοινωνίας των λιμνών με την θάλασσα, στις δασοσυστάδες, στα αποστραγγιστικά αυλάκια, η εκτέλεση έργων διαμόρφωσης της παραλίας, η δημιουργία δικτύων υποδομής, η απόρριψη αποβλήτων και λυμμάτων στη χερσαία και θαλάσσια περιοχή σε απόσταση 1500 μέτρων από την ακτή, η επαγγελματική αλιεία στις λιμνοθάλασσες και στην θαλάσσια περιοχή σε απόσταση μικρότερη των 500 μέτρων από την ακτή, οι γεωτρήσεις, το κυνήγι και η χρήση λιπασμάτων χωρίς έλεγχο της χρήσης τους.

5. Επειδή κατά το πνεύμα και το σκοπό των προστατευτικών του περιβάλλοντος συνταγματικών διατάξεων επιβάλλεται ειδική προστασία, μεταξύ άλλων, των εξαιρετικά ευπαθών οικοσυστημάτων, όπως είναι οι λίμνες και οι υγροβιότοποι. Στόχος της προστασίας αυτής αποτελεί η διατήρηση αναλλοίωτων στο διηνεκές των χαρακτηριστικών στοιχείων που συνθέτουν την φυσιογνωμία και την ιδιαιτερότητα των έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ποικιλομορφία του φυσικού περιβάλλοντος με την διατήρηση διαφορετικών οικοσυστημάτων, η προστασία της βιοποικιλότητας, η διαφύλαξη της χλωρίδας και της πανίδας των και η αλληλεπίδραση των οικοσυστημάτων που είναι αναγκαία για την οικολογική ισορροπία και την αναγέννηση της φύσης. Οι ως άνω σκοποί επιτυγχάνονται με την απαγόρευση κάθε παρέμβασης που μπορεί να αλλοιώσει τα χαρακτηριστικά των εν λόγω ευπαθών οικοσυστημάτων. Η προστασία αυτή πηγάζει απευθείας από το άρθρο 24 του Συντάγματος, οι σχετικές επιταγές του οποίου έχουν αυτοτέλεια και άμεση εφαρμογή. Ετσι ο χαρακτηρισμός των περιοχών απόλυτης προστασίας, η οριοθέτηση της ζώνης των που περιλαμβάνει τον πυρήνα του βιοτόπου, όπως είναι η κοίτη του ποταμού ή της λίμνης, οι όχθες των και η απολύτως αναγκαία για την προστασία των παρόχθια έκταση, καθώς επίσης και η απαγόρευση κάθε δραστηριότητας ή παρέμβασης που μπορεί να βλάψει τις περιοχές αυτές αποτελεί υποχρέωση της Διοικήσεως που απορρέει αποκλειστικά από το Σύνταγμα. Η διοικητική παρέμβαση για την προστασία των εξαιρετικά ευπαθών οικοσυστημάτων, όπως εκτέθηκε, περιορίζεται σε δέσμια διαπίστωση φυσικών καταστάσεων και σε θέσπιση απαγορευτικών μέτρων που υπαγορεύονται από τα δεδομένα της κοινής και της επιστημονικής πείρας χωρίς να καταλείπεται έδαφος εκτιμήσεων και αξιολογήσεων που προϋποθέτουν κανονιστική ή διακριτική ευχέρεια και απαιτούν την προηγούμενη θέσπιση διοικητικής διαδικασίας. Η εξειδίκευση των ως άνω συνταγματικών επιταγών με τη νομοθετική παρέμβαση στο εν λόγω θέμα, που έγινε με τις διατάξεις των άρθρων 18, 19 και 21 του Ν. 1650/1986 και του άρθρου 29 παρ. 1 και 2 του Ν. 1337/1983 που τελούν σε αρμονία με το Σύνταγμα, απέβλεψε στη θέσπιση διαδικασίας για τον χαρακτηρισμό των περιοχών απόλυτης προστασίας, την οριοθέτησή των και τη θέσπιση των απαγορευτικών μέτρων που είναι αναγκαία για την προστασία των. Εφ' όσον όμως η Διοίκηση εχώρησε σε τεκμηριωμένο χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως απόλυτης προστασίας, σε καθορισμό των ορίων της σύμφωνα με τα πραγματικά δεδομένα της υπόθεσης και σε θέσπιση των αναγκαίων απαγορευτικών μέτρων η επίκληση διαδικαστικών παραβάσεων που στηρίζονται στις διατάξεις των άρθρων 18, 19 και 21 του Ν. 1650/1986 και 29 παρ. 1 και 2 του Ν. 1337/1983 είναι, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν, αλυσιτελής. Εν προκειμένω με το άρθρο 3 του προσβαλόμενου διατάγματος καθορίσθηκε, όπως προαναφέρθηκε, ο πυρήνας του υγροβιότοπου, που περιλαμβάνει την δημόσια λιμνοθάλασσα "Μεγάλο Λιβάρι", την όμορη μικρή λιμνοθάλασσα "Μικρό Λιβάρι", η οποία αποτελεί ένα ενιαίο οικοσύστημα με την πρώτη, η υδάτινη επιφάνεια των οποίων ανέρχεται αντίστοιχα σε 550 και 30 περίπου στρέμματα και την ζώνη ξηράς που τις περιβάλλει, επιφάνειας 550 και 650 στρεμμάτων αντίστοιχα. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 5.12.1989 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος του Νομού Ευβοίας

και τα λοιπά στοιχεία, εν όψει των οποίων εκδόθηκε το προσβαλλόμενο διάταγμα, οι περιοχές αυτές καλύπτονται από πλούσια υδρόβια και παρόχθια βλάστηση. Στις λιμνοθάλασσες αυτές και κυρίως στο Μεγάλο Λιβάρι ενδημούν ή διαβιούν κατά τους χειμερινούς μήνες διάφορα άξια προστασίας είδη πανίδας, αμφίβια και πτηνά, όπως ο θαλασσοκόρακας, ο πορφυρο τσιγκιάς, η σταχτόχρηνα, ο καλαμοκανάς, ο μαυροκέφαλος γλάρος και ο λεπτόραμφος γλάρος. Η ως άνω ζώνη κατά το μεγαλύτερο μέρος της εμπίπτει στα διοικητικά όρια του δήμου Ιστιαίας, ενώ μικρό τμήμα της λιμνοθάλασσας "Μεγάλο Λιβάρι" και της χερσαίας ζώνης που την περιβάλλει υπάγεται στα όρια της Κοινότητας Ασμηνίου που δεν μετέσχε στην διαδικασία εκδόσεως του πληττό μενου διατάγματος. Στην διοικητική αυτή διαδικασία ο δήμος Ιστιαίας, που μετέσχε και εγνωμοδότησε (υπ' αριθ. 76/1988 σχετική γνωμοδότηση), δεν αμφισβήτησε ούτε τον χαρακτήρα της λιμνοθάλασσας "Μεγάλο Λιβάρι", ούτε τα όριά της και τα αναγκαία για την προστασία της απαγορευτικά μέτρα, αλλά περιορίσθηκε να ζητήσει την εξαίρεση μιας μικρής λωρίδας της υπαγόμενης στα διοικητικά του όρια χερσαίας ζώνης που την περιβάλλει και μάλιστα όχι με επίκληση κριτηρίων αναγόμενων στην αναγκαιότητα της προστασίας του υγροβιοτόπου αλλά στην επιδίωξη επέκτασης του όμορου οικισμού "Κανατάδικα". Με την κρινόμενη αίτηση το αιτούν σωματείο χωρίς να αμφισβητεί τον χαρακτήρα και τα όρια της εν λόγω λιμνοθάλασσας πέραν της απλής αναφοράς στην πιο πάνω γνωμοδότηση του δήμου Ιστιαίας, προβάλλει ακυρότητα του εν λόγω διατάγματος για τον λόγο ότι δεν εγνωμοδότησε η Κοινότητα Ασμηνίου, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 29 παρ. 1 του Ν. 1337/1983. Ο λόγος όμως αυτός είναι απορριπτός ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος κατά το μέρος του που αφορά στον πυρήνα του υγροβιοτόπου, εφ' όσον, όπως προαναφέρθηκε, ο χαρακτήρας και τα όριά του βρίσκουν έρεισμα στα στοιχεία του φακέλου, τα οποία δεν κλονίζονται από το αιτούν σωματείο.

6. Επειδή το προστατευτικό καθεστώς της ευρύτερης γειτονικής περιοχής που περιβάλλει τον πυρήνα του υγροβιοτόπου (περιοχή με στοιχείο 2 του προσβαλλόμενου διατάγματος που ανέρχεται σε 22.000 περίπου στρέμματα) διέπεται τόσο ως προς τον καθορισμό της αναγκαίας έκτασης όσο και ως προς τη θέσπιση των πρόσφορων μέτρων για την αποτελεσματική προστασία του υγροβιοτόπου από τις διατάξεις των άρθρων 21 παρ. 1 του Ν. 1650/1986 και 29 παρ. 1 και 2 του Ν. 1337/1983. Το άρθρο 21 παρ. 1 του Ν. 1650/1986 στην αρχική του διατύπωση προέβλεπε σαν αποκλειστική διαδικασία για την κήρυξη περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου ως προστατευόμενων την έκδοση προεδρικού διατάγματος ύστερα από πρόταση των Υπουργών Γεωργίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού μετά από γνώμη του Νομαρχιακού Συμβουλίου σε εφαρμογή είτε εγκεκριμένου περιφερειακού ή νομαρχιακού χωροταξικού σχεδίου, είτε γενικού πολεοδομικού σχεδίου ή ζώνης οικιστικού ελέγχου που έχουν εγκριθεί κατά το Ν. 1337/1983, είτε τομιακής περιβαλλοντικής μελέτης ή ειδικής περιβαλλοντικής έκθεσης. Κατά τις συζητήσεις στη Βουλή αναδιατυπώθηκε και βελτιώθηκε, όπως αναφέρεται στα σχετικά πρακτικά (Πρακτικά Τμήματος Διακοπών Θέρος 1986, σελ. 1580-1581), η σχετική πρόταση νόμου με την προσθήκη δεύτερης περιόδου στην πρώτη παράγραφο του ως άνω άρθρου 21, που έχει ως εξής : "Ειδικά ο χαρακτηρισμός και ο καθορισμός των ορίων και των τυχόν ζωνών προστασίας, περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου, που περιλαμβάνονται σε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) γίνεται με την πράξη καθορισμού της ΖΟΕ και με την διαδικασία του άρθρου 29 του Ν. 1337/1983, ως ισχύει". Η τροποποίηση αυτή που ψηφίσθηκε από την Βουλή αποτελεί και την τελική διατύπωση της επίμαχης διάταξης. Εξ άλλου ο θεσμός των ζωνών οικιστικού ελέγχου, στην διαδικασία των οποίων παραπέμπει η τελευταία διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του Ν. 1650/1986 αποτελεί υποκατάστατο της ορθολογικής χωροταξίας μεγάλης κλίμακας, εθνικής και περιφερειακής, που αξιώνεται από το άρθρο 24 παρ. 2 του Συντάγματος. Με τις ζώνες αυτές σκοπεύεται ο άμεσος έλεγχος των χρήσεων γης στις περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων, που διαφορετικά θα χωρούσαν με άναρχο τρόπο, συνεπαγόμενο την δέσμευση των επιλογών της ορθολογικής χωροταξίας, την υποβάθμιση και την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από την ανεξέλεγκτη ένταση των χρήσεων και τις συγκρούσεις μεταξύ αυτών. Με τον θεσμό αυτό διασφαλίζεται η πρόληψη των προβλημάτων που συνδέονται με την οικιστική ανάπτυξη των πόλεων, ο ορθολογικός έλεγχος των χρήσεων γης και των λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης, όπως είναι ιδίως η θέσπιση κατώτατου ορίου κατάταξης των οικοπέδων στις πιο πάνω περιοχές και εν γένει η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ετσι από το γράμμα της ως άνω διατάξεως του άρθρου 21 παρ. 1 περ. τελευταία, την διαδικασία της ψηφίσεώς της και τον συσχετισμό της προς τον θεσμό των ζωνών οικιστικού ελέγχου, προκύπτει σαφώς η νομοθετική βούληση να

γίνεται με την πράξη καθορισμού της ΖΟΕ και με την διαδικασία του άρθρου 29 του Ν. 1337/1983 ο χαρακτηρισμός περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης που περιλαμβάνονται σε ζώνη οικιστικού ελέγχου (ΖΟΕ), ο καθορισμός των ορίων των και των ζωνών προστασίας. Σύμφυτη με τον καθορισμό αυτό είναι η επιβολή όλων των όρων δόμησης και χρήσης της γης που υπαγορεύονται από την ανάγκη προστασίας των ως άνω περιοχών. Κατά συνέπεια είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι : α) δεν εχώρησε χαρακτηρισμός της επίμαχης έκτασης με τη διαδικασία του άρθρου 21 παρ. 1 περ. α του Ν. 1650/1986, δηλ. με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Γεωργίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, β) δεν προηγήθηκε χαρακτηρισμός της ως άνω περιοχής με τα κριτήρια και την διαδικασία των άρθρων 18 παρ. 3 και 19 του Ν. 1650/1986, γ) ότι στερείται νόμιμης βάσεως ο εν λόγω χαρακτηρισμός και δ) ότι εξήλθε από τα όρια της εξουσίας του ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων αφού με το πληττόμενο διάταγμα που πρότεινε δεν αρκέσθηκε σε οικιστικά μέτρα αλλά επεκτάθηκε στη ρύθμιση δραστηριοτήτων, επεμβάσεων και διαχειριστικών μέτρων με σκοπό την προστασία της φύσης και του τοπίου. Ειδικότερα, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, ολόκληρη η επίμαχη περιοχή υπήχθη σε προστατευτικό καθεστώς για τη διαφύλαξη και προστασία του ως άνω υγροβιότοπου. Ο πυρήνας του εξαιρετικά ευπαθούς αυτού οικοσυστήματος (περιοχή με στοιχείο 1) αποτελεί περιοχή απόλυτης προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος, που έχει ευθεία και άμεση εφαρμογή, άσχετα από οποιαδήποτε νομοθετική διάταξη. Ετσι εφ' όσον προκύπτουν από τον φάκελο τα πραγματικά στοιχεία και δεδομένα που συνθέτουν την έννοια του υγροβιότοπου, κατά την κοινή και την επιστημονική πείρα, ο χαρακτηρισμός του ως περιοχής απόλυτης προστασίας επιβάλλεται απ' ευθείας από το Σύνταγμα. Περαιτέρω η υπαγωγή του κάμπου που περιβάλλει τον υγροβιότοπο (περιοχή με στοιχείο 2) σε προστατευτικό καθεστώς νομίμως εχώρησε με την διαδικασία του καθορισμού της ΖΟΕ, στα πλαίσια της οποίας επιβλήθηκαν όλοι οι περιορισμοί και οι απαγορεύσεις, όπως αναλυτικά προαναφέρθηκαν, που κρίθηκαν απαραίτητοι για την αποτελεσματική προστασία του υγροβιότοπου.

7. Επειδή η διαδικασία καθορισμού των ΖΟΕ, όπως θεσπίζεται στο άρθρο 29 του Ν. 1337/1983, περιλαμβάνει την γνωμοδότηση των συμβουλίων των οικείων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως ουσιαστικό τύπο για την έκδοση του σχετικού διατάγματος. Η γνωμοδότηση αυτή αποβλέπει στην παροχή των σχετικών στοιχείων και εκτιμήσεων για το τμήμα της υπό ρύθμιση περιοχής που υπάγεται στα διοικητικά όρια του οικείου δήμου ή κοινότητας προκειμένου να χωρήσει η Διοίκηση στη θέσπιση ενός μέτρου που εντάσσεται στον χωροταξικό σχεδιασμό και αποσκοπεί αποκλειστικά στην προστασία του περιβάλλοντος. Από την φύση και τον σκοπό του μέτρου αυτού που υπάγεται, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος, στην ρυθμιστική αρμοδιότητα του Κράτους σε συνδυασμό με τον σκοπό που θάλπει η ως άνω γνωμοδότηση, περιοριζόμενη σε τμήμα μόνο της υπό ρύθμιση περιοχής, προκύπτει ότι η έλλειψη της γνωμοδοτήσεως ενός δήμου ή κοινότητας δεν επάγεται ακυρότητα της ρυθμίσεως στο σύνολό της αλλά μόνο στο τμήμα που υπάγεται στα διοικητικά όρια του ως άνω δήμου ή κοινότητας. Πράγματι η έλλειψη της εν λόγω γνωμοδοτήσεως δεν μπορεί να έχει συνέπειες που να εκτείνονται σε ολόκληρη την υπό ρύθμιση περιοχή, όταν για την υπόλοιπη περιοχή, που υπάγεται στα όρια άλλων δήμων ή κοινοτήτων, τηρήθηκαν όλες οι διαδικαστικές προϋποθέσεις και εκφράσθηκε νόμιμα η κρατική βούληση να θεσπισθεί το προστατευτικό του περιβάλλοντος μέτρο, η νομιμότητα και η αναγκαιότητα του οποίου δεν επηρεάζεται από τυχόν παραλείψεις που έλαβαν χώρα σε ορισμένα ή ορισμένα τμήματα της υπό ρύθμιση περιοχής. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι θα ήταν άδηλη στην περίπτωση αυτή η λήψη του μέτρου για την υπόλοιπη περιοχή αν η Διοίκηση γνώριζε την μερική ακυρότητα για ορισμένη ή ορισμένες περιοχές, αφού, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν, η θέσπιση του έστω και για τμήμα μόνο της υπό ρύθμιση περιοχής, αποτελεί υποχρέωση που απορρέει από το νόμο, σύμφωνα με την υπό πιο πάνω διάταξη του άρθρου 18 παρ. 4 του Ν. 1650/1986. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου στην επίμαχη διοικητική διαδικασία μετέσχε και εγνωμοδότησε μόνο ο δήμος Ιστιαίας, στα διοικητικά όρια του οποίου υπάγεται το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής υπό στοιχείο 2. Οι υπόλοιπες δύο Κοινότητες, των Ωρεών και του Ασημνίου, στις οποίες υπάγεται τμήμα της ως άνω ζώνης δεν κλήθηκαν, κατά το νόμο, για να γνωμοδοτήσουν. Ετσι, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν πιο πάνω, η έλλειψη των γνωμοδοτήσεων αυτών δεν επάγεται ολική ακυρότητα του διατάγματος, αλλά μόνο μερική κατά το τμήμα που εκτείνεται στην ζώνη σχετικής προστασίας (περιοχή

υπό στοιχείο 2) που εμπίπτει στα διοικητικά όρια των Κοινοτήτων Ασμηνίου και Ωρεών. Κατά το τμήμα του όμως αυτό το εν λόγω διάταγμα ακυρώθηκε με την υπ' αριθ. 1182/1996 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Συνεπώς, κατά το μέρος της αυτό η δίκη πρέπει να κηρυχθεί καταργημένη.

8. Επειδή το εν λόγω διάταγμα υπαγορεύθηκε, όπως προαναφέρθηκε, από την ανάγκη προστασίας του υγροβιοτόπου, τα πραγματικά στοιχεία και δεδομένα που συγκροτούν την έννοιά του, προκύπτουν κατά τρόπο αναμφισβήτητο από τα στοιχεία του φακέλου. Η περιοχή του κάμπου που τον περιβάλλει, κρίθηκε αναγκαία για την προστασία του ως αναπόσπαστου τμήματος του υγροβιοτόπου, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη του άρθρου 18 παρ. 4 του Ν. 1650/1986. Έτσι τα μεν όρια και η έκταση των ως άνω προστατευτικών ζωνών βρίσκουν έρεισμα στα στοιχεία του φακέλου ενώ τα κανονιστικά μέτρα που θεσπίστηκαν με το εν λόγω διάταγμα τελούν κατ' αρχήν σε σχέση αναλογίας με τον θεραπευόμενο σκοπό, η περαιτέρω αμφισβήτηση των οποίων προσκρούει στην ανέλεγκτη στην ακυρωτική διαδικασία διαμόρφωση του περιεχομένου της κανονιστικής ευχέρειας της Διοικήσεως. Αλλωστε ο δήμος Ιστιαίας στην υπ' αριθ. 76/1988 γνωμοδότησή του, εν όψει και της οποίας εκδόθηκε το πληττόμενο διάταγμα, χωρίς να αμφισβητήσει τον πυρήνα της μεγάλης λίμνης, ούτε την περιοχή της σχετικής προστασίας, περιορίστηκε να αμφισβητήσει την υπαγωγή σε προστατευτικό καθεστώς της μικρής λίμνης και της περιοχής που την περιβάλλει, να ζητήσει την εξαίρεση της περιοχής επέκτασης των οικισμών Κανατάδικα και Λαγόμανδρα, εκτάσεως 500 και 300 στρεμμάτων αντίστοιχα με κριτήρια που δεν ανάγονται στην αναγκαιότητα των προστατευτικών ζωνών αλλά στην επιδίωξη επεκτάσεως των άνω οικισμών και να επιτύχει την διαφοροποίηση των κανονιστικών μέτρων, αμφισβητώντας την αναγκαιότητά των και κυρίως την απαγόρευση της λειτουργίας μονάδας ιχθυοτροφείου στο Μεγάλο Λιβάρι. Με τα δεδομένα αυτά το πληττόμενο διάταγμα είναι πλήρως αιτιολογημένο, κατά το Σύνταγμα και το νόμο, ως προς τον καθορισμό των προστατευτέων εκτάσεων και κείται μέσα στα θεμιτά εξουσιοδοτικά όρια ως προς τις κανονιστικές του ρυθμίσεις. Έτσι πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι όλοι οι λόγοι ακυρώσεως που στηρίζονται σε αντίθετη εκδοχή.

9. Επειδή, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν, πρέπει να απορριφθεί εν μέρει η κρινόμενη αίτηση και να κηρυχθεί καταργημένη η δίκη κατά τα λοιπά.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει εν μέρει την κρινόμενη αίτηση.

Κηρύσσει καταργημένη την δίκη κατά τα λοιπά.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου στο αιτούν σωματείο.

Συμψηφίζει την δικαστική δαπάνη των διαδίκων.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 19 Φεβρουαρίου 1995

Ο Πρόεδρος του Ε Τμήματος Ο Γραμματέας

Μ. Δεκλερής Β. Μαντζουράνης

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 1996.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Ο Γραμματέας

Ι. Τζεβελεκάκης Β. Μαντζουράνης

Αριθμός 2274/2000
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 12 Μαΐου 2000 με την εξής σύνθεση: Χρ. Γεραρής, Πρόεδρος, Π.Ζ. Φλώρος, Π. Χριστόφορος, Ι. Μαρή, Ν. Ντούβας, Δ. Κωστόπουλος, Κ. Μενουδάκος, Ε. Γαλανού, Π.Ν. Φλώρος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Α. Θεοφιλοπούλου, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευσταθίου, Ε. Δαρζέντας, Δ. Πετρούλιας, Ν. Ρόζος, Α. Ράντος, Δ. Μπριόλας, Ε. Δανδουλάκη, Χ. Ράμμος, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Π.

Κοτσώνης, Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Σύμβουλοι, Γ. Ποταμιάς, Ι. Γράβαρης, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής.

Γ ι α να δικάσει την από 20 Δεκεμβρίου 1999 αίτηση:

τ ω ν η οποία παρέστη με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Ιωάν. Ραχιώτη, που τον διόρισε στο ακροατήριο,

κ α τ ά του ο οποίος παρέστη με τον Νικ. Αντωνίου, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους

κ α ι κ α τ ά των παρεμβαινόντων: ο οποίος παρέστη με τον δικηγόρο Γ. Τζιμα (Α.Μ. 6024), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 19 Ιανουαρίου 2000 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθ. 25801/5819- 14.10.1999 (ΦΕΚ τ.4, φ 767/21.10.1999) απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, καθώς και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Π.Ζ. Φλώρου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων, ο οποίος δήλωσε ότι διορθώνει το όνομα της πρώτης των αιτούντων στο σωστό Στυλιανή και στη συνέχεια ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξούσιους των παρεμβαινόντων και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, που ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή η κρινόμενη αίτηση, για την οποία έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπο εισπράξεως 9742023/1999 Δ.Ο.Υ. Ενημέρων Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών και 1830874, 1830884/1999 ειδικά έντυπα παραβόλου αντιστοιχώς), εισάγεται προς εκδίκαση στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου με την από 19-1-2000 πράξη του Προέδρου του, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 εδ. α, 20 και 21 του π.δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8).

2. Επειδή με την αίτηση αυτή, όπως διευκρινίστηκε με το από 19-5-2000 υπόμνημα, ζητείται από τους αιτούντες η ακύρωση της 25801/5819/14-10-1999 αποφάσεως του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 767/21-10-1999 τ.Δ?) περί τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Αχαρνών διά της επεκτάσεως των ορίων του κατά 1274 στρέμματα για την εγκατάσταση του Ολυμπιακού Χωριού.

3. Επειδή, στη δίκη παρεμβαίνουν παραδεκτώς με ίδια δικόγραφα, προς διατήρηση της ισχύος της προσβαλλομένης αποφάσεως, ο Δήμος Αχαρνών (Ν. Αττικής), του οποίου τροποποιείται με την απόφαση αυτή, όπως προαναφέρθηκε, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, ο Δήμος Αθηναίων, που είναι συμβαλλόμενο μέρος με την Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή και την Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων στην από 5-9-1997 σύμβαση της Λωζάνης για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το έτος 2004, η "Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων-Αθήνα 2004-Α.Ε.", που συστάθηκε με το άρθρ. 2 ν. 2598/1998 (ΦΕΚ 66) και ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, σύμφωνα με το πρόγραμμα του οποίου θα χρησιμοποιηθούν, μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων, τα κτίσματα που θα ανεγερθούν στο Ολυμπιακό Χωριό (άρθρ. 24 παρ. 1 περίπτ. β? Ν. 2741/1999 (ΦΕΚ 199)).

4. Επειδή η πρώτη των αιτούντων Στυλιανή Αλφιέρη ασκεί την ανωτέρω αίτηση κατ' επίκληση της διπλής ιδιότητάς της βουλευτού και της κατοίκου Πειραιώς πλην, κατά τον χρόνο συζητήσεως της υποθέσεως, δεν συνέτρεχε η πρώτη ιδιότητα αφού δεν εξελέγη κατά τις γενικές

βουλευτικές εκλογές της 9ης Απριλίου 2000 και, συνεπώς, υπό την ιδιότητα αυτή, απαραδέκτως ασκεί την κρινόμενη αίτηση. Υπό την δεύτερη όμως ιδιότητα, της κατοίκου δηλαδή Πειραιώς, μετ' εννόμου συμφέροντος ασκεί την αίτηση αφού το λεκανοπέδιο Αττικής αποτελεί ευρύτερη οικιστική ενότητα και με την προσβαλλόμενη απόφαση επιχειρείται μείζονος σημασίας πολεοδομική επέμβαση που ενδέχεται να επιβαρύνει, εκτός των άλλων, την οικιστική πυκνότητα του λεκανοπεδίου (πρβλ. Ολ. ΣτΕ 2281/1992). Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Π.Ζ. Φλώρος, Π.Ν. Φλώρος, Θ. Παπαεαγγέλου, Δ. Πετρούλιας και Ε. Δανδουλάκη, οι οποίοι έχουν τη γνώμη ότι η αιτούσα, με την τελευταία ιδιότητα που επικαλείται (κατοίκου Πειραιώς) δεν έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει με αίτηση ακυρώσεως την ανωτέρω υπουργική απόφαση, διότι δεν είναι κάτοικος ομόρου ή πλησίον ευρισκομένου δήμου αλλά απομακρυσμένου και δεν προκαλείται σ' αυτήν άμεση και συγκεκριμένη βλάβη από την επίδικη τροποποίηση (πρβλ. Ολ. ΣτΕ 2240, 1483/1999). Λτσι η αιτούσα απαραδέκτως προσβάλλει την πράξη εντάξεως στο σχέδιο πόλεως του Δήμου Αχαρνών, περιοχής η οποία δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη οικολογική σημασία (όπως δάσος, υδροβιότοπος κ.λ.π.) και η οποία μπορούσε να οικοδομηθεί και πριν την πολεοδόμηση κατά τις περι εκτός σχεδίου δομήσεως ισχύουσες διατάξεις.

5. Επειδή, προϋπόθεση ομοδικίας για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως είναι, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά, η ύπαρξη κοινού εννόμου συμφέροντος των αιτούντων, υπό την έννοια ότι πρέπει τούτο να υφίσταται για τον προτασόμενο στο δικόγραφο και για όσους από τους λοιπούς προβάλλουν και αποδεικνύουν το ίδιο έννομο συμφέρον (βλ. ΣτΕ 3008/78, 688/81, 2414/82 κ.ά.).

6. Επειδή, εν προκειμένω, η ανωτέρω αιτούσα, πρώτη κατά σειρά στο δικόγραφο της κρινόμενης αιτήσεως, δεν προσκόμισε προαποδεικτικώς, όπως απαιτείται από το άρθρο 33 του Π.Δ/τος 18/1989 "κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας" ΦΕΚ 8 τ.Α. - (βλ. Ολ. ΣτΕ 1483/1999 και 2298/1997), κανένα στοιχείο με το οποίο να αποδεικνύει την ιδιότητά της ως κατοίκου Πειραιώς, επί της οποίας θεμελιώνει το έννομο συμφέρον της. Η έλλειψη αυτή που ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο, ως αναγόμενη σε προϋπόθεση του παραδεκτού της αιτήσεως, δεν αναπληρούται με την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων μετά τη συζήτηση της υποθέσεως, όπως τα συνοδευόντα μη χαρτοσημασμένο σημείωμα που κατατέθηκε στις 24.5.2000 (αρ.πρωτ. Π. 1897) μετά την πάροδο και της προθεσμίας (19.5.2000) που ετάχθη από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Π.Δ/τος 18/1989, για την κατάθεση υπομνήματος προς ανάπτυξη των προφορικών εκτεθέντων στο ακροατήριο. Συνεπώς, εφόσον δεν αποδεικνύεται νομοτύπως η ιδιότητα της προτασσομένης στο δικόγραφο ως κατοίκου Πειραιώς, η αίτηση ως προς αυτήν είναι, εκ του λόγου αυτού, απορριπτέα ως απαράδεκτη. Το απαράδεκτον αυτό έχει ως συνέπεια ότι εκλείπει η κατά νόμον αναγκαία για την ύπαρξη του δεσμού της ομοδικίας κοινότης εννόμου συμφέροντος με τους λοιπούς αιτούντες, ως προς τους οποίους η κρινόμενη αίτηση είναι απορριπτέα για έλλειψη ομοδικίας (ΣτΕ 2414/1982, 688/1981, πρβλ. και 368/1998). Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Ι. Μαρή, Ν. Σακελλαρίου, Αθ. Ράντος και Μ. Καραμανώφ, οι οποίοι έχουν τη γνώμη ότι ο τόπος κατοικίας της πρώτης των αιτούντων εντός του λεκανοπεδίου Αττικής προκύπτει προδήλως εκ των στοιχείων του φακέλου, διότι αυτή εδήλωσε στο δικόγραφο ως κατοικία της τον Πειραιά, διέτέλεσε και βουλευτής Πειραιώς και μετέσχε των εργασιών του Κοινοβουλίου τόσο κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως όσο και κατά τον χρόνο ασκήσεως της υπό κρίσιν αιτήσεως, και, από όλα τα στοιχεία αυτά, τεκμαίρεται η πραγματική εγκατάστασή της στον Πειραιά (βλ. και άρθρο 76 Κανονισμού Βουλής). Εξάλλου, το γεγονός ότι η αιτούσα ένα περίπου μήνα πριν από τη συζήτηση της υποθέσεως απώλεσε την βουλευτική ιδιότητα στις εκλογές της 9.4.2000, ουδεμία έχει έννομη σημασία δεδομένου ότι η απώλεια της βουλευτικής ιδιότητος δεν συνεπάγεται και απώλεια της κατοικίας, εφ' όσον κατά το άρθρο 52 ΑΚ η κατοικία διατηρείται μέχρις αποκτήσεως νέας. Συνεπώς, εν προκειμένω, τεκμαίρεται ότι η αιτούσα εξακολουθεί να διαμένει στον Πειραιά και δεν ήταν υποχρεωμένη να προσκομίσει πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία, αφού μάλιστα ούτε το Δημόσιο ούτε οι παρεμβαίνοντες αμφισβήτησαν τον τόπο της κατοικίας της. Περαιτέρω ο Σύμβουλος Ν. Σακελλαρίου έχει επιπροσθέτως τη γνώμη ότι η αιτούσα διατηρεί, παρά την απώλεια της βουλευτικής της ιδιότητος, το έννομο συμφέρον, διότι ως μέλος του Κοινοβουλίου είχε αντιταχθεί στην επιχειρούμενη με την προσβαλλόμενη πράξη ρύθμιση, εξακολουθεί δε να είναι ενεργός πολιτικός, ιδιότητα υπό την οποία πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκεί την κρινόμενη αίτηση. Τέλος, ως προς την ύπαρξη ή μη ομοδικίας, μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Ν. Ντούβας, Γ. Παπαμεντζελάπουλος, Α. Ράντος και Μ. Καραμανώφ, οι οποίοι

διετύπωσαν την γνώμη ότι, εφόσον, κατά τα ως άνω γεγόμενα δεκτά, η πρώτη των αιτούντων μετ' εννόμου συμφέροντος ασκεί την κρινόμενη αίτηση, η περαιτέρω κρίση του Δικαστηρίου περί μη αποδείξεως της ιδιότητάς της ως κατοίκου Πειραιώς δεν διαρρηγγύνει το δεσμό της ομοδικίας και θα έπρεπε να ερευνηθεί αν τυχόν αποδεικνύουν την ιδιότητα του κατοίκου του λεκανοπεδίου Αττικής οι λοιποί αιτούντες.

7. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη και να γίνουν δεκτές οι ασκηθείσες παρεμβάσεις.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Δέχεται τις ασκηθείσες παρεμβάσεις.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου και

Επιβάλλει εις βάρος των αιτούντων τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου που ανέρχεται σε εκατόν τριάντα χιλιάδες (130.000) δραχμές και των παρεμβαινόντων που ανέρχεται, για κάθε ένα από αυτούς, σε εκατόν ογδόντα χιλιάδες (180.000) δραχμές.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 26 Μαΐου 2000 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 3 Ιουλίου 2000.

Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας

Χρ. Γεραρής Μ. Καλαντζής

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα,

Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας

ΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 12 Ιανουαρίου 2001, με την εξής σύνθεση: Χ. Γεραρής, Πρόεδρος, Π.Ζ. Φλώρος, Π. Χριστόφορος, Σ. Χαραλαμπίδης, Γ. Παναγιωτόπουλος, Σ. Καραλής, Κ. Μενουδάκος, Γ. Ανεμογιάννης, Σ. Ρίζος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Α. Συγγούνα, Ν. Ρόζος, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μπριόλας, Ε. Σάρη, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Π. Κοτσώνης, Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνης, Α. Σακελλαροπούλου, Σύμβουλοι, Ε. Τσούμπα, Δ. Γρατσίας, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής.

Για να δικάσει την από 15 Νοεμβρίου 2000 αίτηση:

του ο οποίος παρέστη με την
δικηγόρο Αγγ. Χαροκόπου (Α.Μ. 1280), που την διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά του ο
ο οποίος παρέστη με τον Δημ. Αναστασόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους

και κατά των παρεμβαινόντων: οι οποίοι
παρέστησαν με τους δικηγόρους 1) Φιλ. Σπυρόπουλο (Α.Μ. 7310) και 2)
Ελ. Στεφάνου (Α.Μ. 2575), που τους διόρισαν με πληρεξούσια,
..... η οποία παρέστη με τους δικηγόρους 1) Χρ.
Πολίτη (Α.Μ. 2740) και 2) Ιω. Δρυλλεράκη (Α.Μ. 2279), που τους διόρισε
με πληρεξούσιο.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 20 Νοεμβρίου 2000 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α του Π.Δ. 18/1989. Με την αίτηση αυτή ο αιτών Δήμος επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ? αριθμ. πρωτ. 110005/18.9.2000 απόφαση του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΧΩΔΕ και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Α. Ράντου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια του αιτούντος Δήμου, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξούσιους των παρεμβαίνόντων και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως δεν απαιτείται κατά νόμο, η καταβολή τελών (άρθρο 304 π.δ/τος 410/1995, Δ.Κ.Κ) και παραβόλου (άρθρο 36 παρ. 1 π.δ/τος 18/1989).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, η οποία εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον της Ολομελείας δυνάμει ειδικής πράξεως του Προέδρου του Δικαστηρίου, λόγω μείζονος σπουδαιότητας, ο αιτών Δήμος ζητεί την ακύρωση της υπ? αριθ. πρωτ. 110005/18.9.2000 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία των εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού της εταιρείας με την επωνυμία "TVX HELLAS Ανώνυμη Εταιρεία Μεταλλείων και Βιομηχανίας Χρυσού" στην Ολυμπιάδα Χαλκιδικής. Στην δίκη παρεμβαίνουν υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης πράξεως με χωριστά δικόγραφα αφ? ενός μεν η ανωτέρω εταιρεία, αφ? ετέρου δε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) και άλλοι.

3. Επειδή, ο αιτών Δήμος, στην διοικητική περιφέρεια του οποίου εμπίπτει, κατά το μεγαλύτερο μέρος, ο χώρος των επιμάχων εγκαταστάσεων, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς ασκεί την κρινομένη αίτηση.

4. Επειδή με έννομο συμφέρον ασκείται η παρέμβαση της εταιρείας TVX HELLAS Α.Ε., στην οποία έχει παραχωρηθεί η εκμετάλλευση των ως άνω εγκαταστάσεων.

5. Επειδή με έννομο συμφέρον ασκείται η κοινή παρέμβαση σωματείων εργαζομένων στα μεταλλεία Κασσάνδρας, του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Ν. Χαλκιδικής και της ΓΣΕΕ εφ? όσον έχουν ως σκοπό, κατά τα καταστατικά τους, την προάσπιση και προαγωγή των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους, τα οποία θίγονται, κατά τα προβαλλόμενα με το δικόγραφο της παρεμβάσεως, από τυχόν ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως, η οποία θα είχε ως συνέπεια την παρεμπόδιση δημιουργίας σημαντικού αριθμού θέσεων εργασίας στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης, με έννομο συμφέρον ασκείται η παρέμβαση αυτή και από τον Δήμο Παναγίας Ν. Χαλκιδικής, η διοικητική περιφέρεια του οποίου γειπνιάζει με αυτή των επιμάχων εγκαταστάσεων, καθώς και από κατοίκους του αιτούντος Δήμου υπό την ειδικότερη ιδιότητα του μεν πρώτου ως μέλους του Δημοτικού Συμβουλίου που μειοψήφησε στην απόφαση για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως, των δε λοιπών ως μελών τοπικών συμβουλίων δημοτικών διαμερισμάτων του Δήμου, οι οποίοι επικαλούνται το ενδιαφέρον τους για την απασχόληση του εργατικού δυναμικού και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

6. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως αυτό ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως, οριζόταν ότι "Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα....". Διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και για την αρχή της αειφόρου αναπτύξεως περιέχουν, εξ άλλου, τόσο η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπως ισχύουν

μετά την τροποποίησή τους με την Συνθήκη του Άμστερνταμ, που κυρώθηκε με τον ν. 2691/1999 (Α? 47) και τέθηκε σε ισχύ από 1.5.1999 (ανακοίνωση της 6.4.1999, Α? 87). Ειδικότερα, η μεν Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει μεταξύ των στόχων της Ενώσεως την επίτευξη ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξεως (έβδομη παράγραφος του προοιμίου και άρθρο Β, ήδη άρθρο 2 με την νέα αρίθμηση), η δε Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ορίζει ως αποστολή της Κοινότητας την προαγωγή αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων και ότι η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσεως (άρθρα 2 και 130 Ρ παρ. 2, ήδη άρθρα 2 και 174 παρ. 2 με την νέα αρίθμηση). Εν όψει της ανωτέρω συνταγματικής επιταγής εξεδόθη ο ν. 1650/1986 (Α? 160), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στην διαδικασία για την έγκριση της εγκαταστάσεως δραστηριοτήτων ή εκτελέσεως έργων από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ, με βάση εξουσιοδοτήσεις των άρθρων 3, 4 παράγραφοι 10 και 11 και 5 παράγραφος 1 του νόμου αυτού αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ε.Κ., εξεδόθη η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/24.10.1990 (Β? 678) με την οποία καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων.

7. Επειδή, με τις ανωτέρω διατάξεις, το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθή η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επομένων γενεών. Ξπως προκύπτει, μάλιστα, από την προαναφερθείσα συνταγματική διάταξη, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέσθηκε στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για την διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά την λήψη, εξ άλλου, των μέτρων αυτών τα όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας οφείλουν, κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, ερμηνευομένης εν όψει και των άρθρων 106 και 22 παρ. 1 του Σύνταγματος, να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξεως, της αξιοποιήσεως του εθνικού πλούτου, της ενισχύσεως της περιφερειακής ανάπτυξεως και της εξασφαλίσεως εργασίας στους πολίτες, δηλαδή σκοπούς για τους οποίους λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα και, συγκεκριμένα, στα προαναφερόμενα άρθρα 106 και 22 παρ. 1. Η επιδίωξη όμως των σκοπών αυτών και η στάθμιση των προστατευόμενων αντιστοίχων εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία απέβλεψε ο συντακτικός αλλά και ο κοινοτικός νομοθέτης. Κατά την στάθμιση εξ άλλου αυτή, σε συμμόρφωση προς την αρχή της προλήψεως και προφύλαξης στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, που απορρέει από τις ανωτέρω διατάξεις, τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας πρέπει να λαμβάνουν προεχόντως υπ' όψιν την τυχόν ύπαρξη ιδιαίτερου κινδύνου για το φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία συγκεκριμένου έργου ή την ανάπτυξη συγκεκριμένης δραστηριότητας και να μη παρέχουν τη σχετική έγκριση αν διαπιστώσουν αιτιολογημένα ότι ο κίνδυνος αυτός, στον οποίο περιλαμβάνεται και ο επαπειλούμενος από ενδεχόμενη πλημμελή λειτουργία του έργου, υπερακοντίζει προδήλως τα προσδοκώμενα οφέλη από την λειτουργία του. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση πρέπει, προκειμένου η στάθμιση αυτή να γίνεται κατά τρόπο ανταποκρινόμενο στην ανάγκη προστασίας των εκατέρωθεν διακυβευόμενων εννόμων αγαθών, να εκτίθενται και να συνεκτιμώνται κατά τρόπο επαρκή αφ' ενός μεν ο τρόπος και η μέθοδος κατασκευής και λειτουργίας της συγκεκριμένης εγκαταστάσεως και αφ' ετέρου ο ειδικότερος χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο προσδοκάται ότι θα εξυπηρετηθή από το έργο ή την δραστηριότητα αυτή, δεδομένου ότι η κατά τα ανωτέρω επιβαλλόμενη στάθμιση συναρτάται εκάστοτε με το είδος και την έκταση της επαπειλούμενης βλάβης και την φύση της εξυπηρετούμενης με την εκτέλεση του έργου ανάγκης. Περαιτέρω, σε περίπτωση προσβολής με αίτηση ακυρώσεως των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται κατά την διαδικασία με την οποία τα αρμόδια όργανα της Διοικήσεως εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και κρίνουν αν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθή το έργο ή η δραστηριότητα

ώστε να μη παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, ο ακυρωτικός δικαστής ερευνά εάν τηρήθηκε συννόμως από ουσιαστική και τυπική άποψη η διαδικασία αυτή και αν τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η ελεγχόμενη διοικητική πράξη είναι σύμφωνα με τους σχετικούς ορισμούς της νομοθεσίας και επαρκή για να προσδώσουν έρεισμα στην πράξη. Ειδικότερα, κατά την άσκηση του ακυρωτικού ελέγχου, στον οποίο περιλαμβάνεται και η πλάνη περί τα πράγματα, ο δικαστής εξετάζει, μεταξύ άλλων, αν η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που αποτελεί το βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της προλήψεως και προφυλάξεως, ανταποκρίνεται προς τις απαιτήσεις του νόμου και αν το περιεχόμενό της είναι επαρκές ώστε να παρέχεται στα αρμόδια διοικητικά όργανα η δυνατότητα να διακρίβωνουν και αξιολογούν τους κινδύνους και τις συνέπειες του έργου ή της δραστηριότητας και να εκτιμούν αν η πραγματοποίησή του είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οικείας νομοθεσίας και τις συνταγματικές επιταγές, καθώς και αν το προσδοκώμενο από αυτό όφελος τελεί σε σχέση αναλογίας με την τυχόν επαπειλούμενη βλάβη του φυσικού περιβάλλοντος. Η ευθεία, όμως, αξιολόγηση εκ μέρους του δικαστή των συνεπειών ορισμένου έργου ή δραστηριότητας και η κρίση αν η πραγματοποίησή του αντίκειται στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης εξέρχονται των ορίων του ακυρωτικού ελέγχου διότι προϋποθέτουν διαπίστωση πραγματικών καταστάσεων, διερεύνηση τεχνικών θεμάτων, ουσιαστικές εκτιμήσεις και στάθμιση στηριζομένη στις εκτιμήσεις αυτές. Κατ' ακολουθίαν, παράβαση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, μπορεί να ελεγχθή ευθέως από τον ακυρωτικό δικαστή μόνον αν από τα στοιχεία της δικογραφίας και με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας προκύπτει ότι η προκαλούμενη από το έργο ή την δραστηριότητα βλάβη για το περιβάλλον είναι μη επανορθώσιμη ή είναι προφανώς δυσανάλογη με το προσδοκώμενο όφελος και έχει τέτοια έκταση και συνέπειες ώστε προδήλως να αντιστρατεύεται την ανωτέρω συνταγματική αρχή (πρβλ. Ολομ. ΣτΕ 3478/2000).

8. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, με την επίδικη πράξη εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι κατασκευής και λειτουργίας εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού της παρεμβαινούσας εταιρείας στην Ολυμπιάδα Χαλκιδικής σε θέση, η ακριβής χωροθέτηση της οποίας είχε προεγκριθί με την υπ? αριθμ. πρωτ. 11369/2228/14.5.1999 απόφαση του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ. Το έργο περιλαμβάνει αφ' ενός μεν την ανέγερση και αναβάθμιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων του μεταλλείου Ολυμπιάδος, δηλαδή υπόγειων μεταλλευτικών εγκαταστάσεων εξορυξεως μεικτών θειούχων μεταλλευμάτων παραγωγής 2.700 t/d σε ξηρό μετάλλευμα, εγκαταστάσεων εμπλουτισμού για την επεξεργασία των μεταλλευμάτων και την παραγωγή θειούχων συμπυκνωμάτων μολύβδου, ψευδαργύρου και χρυσοφόρων σιδηροπυριτών ημερησίας δυναμικότητας 2000 t, λίμνης τελμάτων για την υπόθεση των καταλοίπων της παραγωγικής διαδικασίας εμβαδού 265 στρεμμάτων και σωρών ήδη εξορυχθέντος σιδηροπυριτού εμβαδού 25 στρεμμάτων, αφ' ετέρου δε την εγκατάσταση εργοστασίου χρυσού, ημερησίας δυναμικότητας 805 t συμπυκνώματος σιδηροπυριτού, και των βοηθητικών του μονάδων για την ανάκτηση του εμπεριεχομένου στον σιδηροπυριτή χρυσού και την δημιουργία νέας λίμνης τελμάτων εμβαδού 925 στρεμμάτων. Οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις καλύπτουν συνολικά έκταση 430 στρεμμάτων, ενώ οι προγραμματιζόμενες νέες εγκαταστάσεις θα καταλάβουν συνολική έκταση 1755 στρεμμάτων. Κατά τα στοιχεία του φακέλου, (βλ. ιδίως την τελική έκδοση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εξεπόνησε η παρεμβαίνουσα εταιρεία κατά την διαδικασία εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως), η όλη δραστηριότητα τοποθετείται στην βορειοανατολική Χαλκιδική, όπου η παρεμβαίνουσα εταιρεία είναι δικαιούχος μεταλλειοκτησίας σε συνολική έκταση 314.000 στρεμμάτων. Στην έκταση αυτή αναπτυσσόταν μεταλλευτική δραστηριότητα από την αρχαιότητα, τελευταίος δε δικαιούχος πριν από την παρεμβαίνουσα ήταν η Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων, η οποία εν συνεχεία ετέθη υπό ειδική εκκαθάριση. Η παρεμβαίνουσα εταιρεία απέκτησε τα δικαιώματα επί της εκτάσεως κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού και υπογραφής της σχετικής από 21.12.1995 συμβάσεως μεταξύ αυτής, του εκκαθαριστού και του Ελληνικού Δημοσίου, η σύμβαση δε αυτή, αφού τροποποιήθηκε με την νεότερη από 26.4.1996 σύμβαση, κυρώθηκε με τον ν. 2436/1996 (Α? 192). Από την σύμβαση αυτή και τις άλλες σχετικές πράξεις (έγκριση εισαγωγής κεφαλαίων εξωτερικού κλπ) προκύπτει ότι το αρχικώς προβλεπόμενο ύψος της επενδύσεως θα είναι 46.000.000.000 δραχμές, θα απασχοληθούν δε στις εγκαταστάσεις 477 εργαζόμενοι. Φέρεται να είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική μεταλλευτική επένδυση των τελευταίων ετών στην Ελλάδα. Εξ άλλου, η ευρύτερη μεταλλευτική περιοχή γειτνιάζει με τον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο των Σταγείρων, (υπ? αριθ. ΥΠΠΟ/ ΑΡΧ/Α1/Φ.16/11265/613/7.3.1995 απόφαση Υπουργού Πολιτισμού, Β? 212), κείται εκτός των ορίων του, έχουν όμως ήδη ανευρεθί στην περιοχή των εγκαταστάσεων διάσπαρτες σημαντικές

αρχαιότητες. Μεγάλο τμήμα της περιοχής των εγκαταστάσεων είναι δασικές εκτάσεις, τμήμα των οποίων έχει, λόγω της ιδιαίτερης οικολογικής του αξίας, προταθεί προς ένταξη στο προβλεπόμενο από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ Ευρωπαϊκό δίκτυο NATURA 2000. Η περιοχή διαρρέεται από υδατορέματα, σημαντικότερο από τα οποία είναι εν προκειμένω το ρέμα "Κηπουρίστρα", ενώ γειτνιάζει με τους οικισμούς Ολυμπιάδος του αιτούντος Δήμου, που απέχει 2,5 χιλιόμετρα και Καλυβίων Βαρβάρας του Δήμου Αρναίας, που απέχει 500 μέτρα. Κατά τα στοιχεία του φακέλου, τα υφιστάμενα στην περιοχή κοιτάσματα σιδηροπυρίτη και αρσеноπυρίτη, στα οποία εμπεριέχεται χρυσός σε αναλογία περίπου 8 γραμμάρια ανά τόνο μεταλλεύματος, υπάγονται στην κατηγορία των "δυσκατέργαστων" χρυσοφόρων μεταλλευμάτων λόγω της σχετικώς αυξημένης δυσκολίας στην ανάκτηση του υφισταμένου χρυσού και της, ως εκ τούτου, ανάγκης προσφυγής σε πλέον εξειδικευμένες τεχνικές μεθόδους. Στα αρχικά στάδια της εκμεταλλεύσεως θα χρησιμοποιείται κατά προτεραιότητα μέταλλευμα που έχει ήδη εξαχθεί από το μεταλλείο και παραμένει επί έτη ανεκμετάλλευτο σε σωρούς καθώς και υπολείμματα παλαιάς μεταλλευτικής δραστηριότητας που θα τύχουν νέας επεξεργασίας. Κατά την διαδικασία παραγωγής του χρυσού, το μέταλλευμα θα υφίσταται αρχικώς θραύση και λειοτριβήση σε επιφανειακές εγκαταστάσεις ώστε να κονιοποιηθεί και στη συνέχεια θα μεταφέρεται σε εργοστάσιο εμπλουτισμού όπου θα παράγονται συμπυκνώματα των μεταλλευμάτων. Τα συμπυκνώματα αυτά θα υφίστανται μία οξειδωτική κατεργασία σε άλλο εργοστάσιο, το εργοστάσιο χρυσού, με τις εντελώς εξειδικευμένες τεχνολογικές μεθόδους της "βιοξειδώσεως", με την χρήση βακτηριδίων, και της "υδατικής οξειδώσεως υπό πίεση", με σκοπό την αφαίρεση του εμπεριεχομένου θείου και την αδρανοποίηση του επίσης εμπεριεχομένου αρσενικού, εν συνεχεία δε θα επιχειρείται η απόκτηση του χρυσού με την τεχνολογία της κυανώσεως και χρήση της τοξικής ενώσεως "κυάνιο" και την ηλεκτρόλυση. Τα κατάλοιπα της κυανώσεως θα υφίστανται επεξεργασία με την ειδική μέθοδο INCO ώστε να αδρανοποιηθεί το κυάνιο, τέλος δε τα κατάλοιπα της επεξεργασίας θα μεταφέρονται με κλειστό αγωγό μήκους 3 χιλιομέτρων σε νεοδημιουργούμενη λίμνη τελμάτων όπου θα απορρίπτονται. Για την δημιουργία της λίμνης αυτής τελμάτων που θα καταλαμβάνει, κατά τα ήδη εκτεθέντα, έκταση 950 περίπου στρεμμάτων, θα κατασκευασθεί στην κοιλάδα του ρέματος Κηπουρίστρας ειδικό φράγμα τελικού ύψους 104 μέτρων, ο πυθμένας της λίμνης θα επιστρωθεί με αδιαπέραστη γεωμεμβράνη, ενώ θα κατασκευασθεί και άλλο φράγμα ύψους 30 μέτρων για την εκτροπή του ρέματος, ώστε αυτό να παρακάμπτει την λίμνη τελμάτων. Η λίμνη κατασκευάζεται σε δασική έκταση, ενώ για την πρόσβαση στις διάφορες εγκαταστάσεις προβλέπεται η διάνοιξη, δυνάμει αδειών της δασικής υπηρεσίας, δασικών οδών. Η λειτουργία της μονάδας απαιτεί την χρήση σημαντικών ποσοτήτων ύδατος, ενώ απαιτείται και παροχή αυξημένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που διασφαλίζεται με την δημιουργία νέων ειδικών εγκαταστάσεων της Δ.Ε.Η. Στην περιοχή των εργοστασίων εμπλουτισμού μεταλλευμάτων και χρυσού προβλέπεται η κατασκευή μονάδων παραγωγής οξυγόνου και κατεργασίας των υδάτων του μεταλλείου, στην δε ευρύτερη περιοχή θα δημιουργηθεί λατομείο ασβεστολίθου και σημεία απολήψεως αδρανών υλικών ("δανειοθάλαμο") για την κατασκευή των φραγμάτων. Προβλεπόμενη διάρκεια ζωής των εγκαταστάσεων είναι τα δέκα οκτώ έτη, μετά πάροδο των οποίων προβλέπεται διαδικασία αποκαταστάσεως, κατά το δυνατόν, της περιοχής.

9. Επειδή, κατά την διαδικασία ελέγχου της εκπονηθείσης από την παρεμβαίνουσα εταιρεία μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία του έργου, η διοίκηση συγκρότησε οικειοθελώς "Επιστημονική Επιτροπή Έργου Συγκριτικής Αξιολόγησης" των προτεινόμενων από την παρεμβαίνουσα εταιρεία τεχνικών μεθόδων παραγωγής χρυσού, αποτελούμενη από έξι Καθηγητές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης). Η Επιτροπή υπέβαλε την από 21.1.1999 μελέτη της, όπου εκτιμάται ότι τα στοιχεία της αρχικής μελέτης της παρεμβαίνουσας ήσαν ανεπαρκή και η τεκμηρίωση των συμπερασμάτων της αμφισβητήσιμη, ότι η προτεινόμενη από την εταιρεία μέθοδος της βιοξειδώσεως (ΒΙΟΞ) δεν έχει παγκοσμίως εφαρμοσθεί στο σύνολο των αντιστοιχών παραγωγικών διαδικασιών, η δε μερική εφαρμογή της έχει γίνει σε πολύ μικρότερης δυναμικότητας μονάδες, ότι η μέθοδος χαρακτηρίζεται από την αστάθεια του βιολογικού παράγοντα και απαιτεί τον χειρισμό ιδιαίτερως επικινδύνων υλικών, ότι η λειτουργική της επικινδυνότητα είναι αυξημένη λόγω δημιουργίας αερίων κυανιούχων ενώσεων, μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων διαλύματος αρσενικού και χρήσεως μεγάλης ποσότητας κυανιούχων ενώσεων, ότι η οικονομική αξιολόγηση της προτεινόμενης μεθόδου παραγωγής χρυσού δεν είναι δυνατή λόγω ελλείπων στοιχείων και ότι, συγκριτικώς, η μέθοδος της υδατικής οξειδώσεως υπό πίεση (ΥΟΞΠ) φαίνεται να εμφανίζει λιγότερα μειονεκτήματα σε σχέση με

τη μέθοδο της βιοξειδώσεως (BIOΞ). Μετά την υποβολή της μελέτης αυτής, η παρεμβαίνουσα υπέβαλε νέα μελέτη, με την οποία πρότεινε την κατά ειδικό τρόπο συνδυασμένη εφαρμογή των δύο μεθόδων, η δε διοίκηση, με το υπ? αριθ. πρωτ. 46658/30.4.1999 έγγραφο ειδικής εξ υπαλλήλων επιτροπής, δεν προέβαλε για την μέθοδο αυτή αντιρρήσεις, δεν υπέβαλε όμως το ζήτημα εκ νέου υπό την κρίση της ειδικής επιστημονικής επιτροπής, την οποία (κρίση) είχε εν τούτοις η ίδια αρχικώς επιζητήσει. Εξ άλλου, η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, με το υπ? αριθμ. πρωτ. 94578/1939/29.5.2000 έγγραφο της, εκφράζοντας τις κατά νόμο απόψεις της επί της υποβληθείσης από την παρεμβαίνουσα μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, παρατηρεί ότι "οι επιπτώσεις του έργου στα δάση της περιοχής, στα φυσικά οικοσυστήματα, στο τοπίο, στα εδάφη, στην ατμόσφαιρα, στην υδρολογία εμφανίζονται στη μελέτη μηδαμινές, αμελητέες... επειδή οι θιγόμενες δασικές εκτάσεις αντιπροσωπεύουν μικρό ποσοστό του συνόλου των δασικών εκτάσεων της Χαλκιδικής ή της Ελλάδος, (ενώ) οι επιπτώσεις στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της περιοχής και στην εθνική οικονομία εμφανίζονται θετικές" αλλά ότι οι εγκαταστάσεις καταλαμβάνουν σημαντική επιφάνεια δασικής βλαστήσεως "χωρίς δυνατότητα αποκατάστασης", ότι "δεν πρόκειται για κάποια μορφή ανατρέψιμης υποβλήθισης αλλά για οριστικό αφανισμό. Αν δεχθούμε ότι η επίπτωση αυτή είναι ασήμαντη, το ίδιο θα πρέπει να δεχόμαστε σε κάθε έργο με αναλογική κατάργηση δασικών εκτάσεων ή γενικώς να μη λαμβάνουμε υπόψη την παρουσία δασών και φυσικών οικοσυστημάτων", ότι "οι επιπτώσεις στο τοπίο δεν είναι ασήμαντες, (διότι) από το δρόμο Ολυμπιάδας - Βαρβάρας, (που) είναι ο μόνος δρόμος προσέγγισης του Στρατονικού και εφαιπτόμενος της περιοχής NATURA, θα είναι ορατά το σύνολο των εγκαταστάσεων και επεμβάσεων", ότι "θα υπάρξουν επίσης επιπτώσεις στα νερά της περιοχής, γιατί δεσμεύονται τεράστιες ποσότητες του υδατικού δυναμικού της περιοχής" ότι "στη λίμνη τελμάτων της Κηπουρίστρας θα πρέπει να αποκλειστούν κατασκευαστικές αστοχίες και να ληφθεί κατά το σχεδιασμό των έργων υπόψη ότι η περιοχή του έργου γειπνιάζει με την εξαιρετικά σεισμογενή περιοχή της Βόλβης, αλλά και ο ίδιος ο χώρος της Κηπουρίστρας φαίνεται να έχει μία σχετική έντονη σεισμική δράση", ότι "η περιοχή του έργου εμπίπτει στην πρώτη ζώνη επικινδυνότητας εκδήλωσης δασικής πυρκαϊάς και μία ενδεχόμενη καταστροφή της βλάστησης στη λεκάνη της Κηπουρίστρας θα προκαλέσει αύξηση της επιφανειακής απορροής υδάτων και των φερτών υλών...οι οποίες θα μειώνουν τη χωρητικότητα (της λίμνης τελμάτων)... Ο παράγοντας αυτός δεν φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη στη μελέτη" και ότι "κατόπιν των ανωτέρω έχουμε τη γνώμη ότι θα πρέπει να ληφθούν πρόσθετα μέτρα ως προς την ασφάλεια του συστήματος διαχείρισης των τελμάτων στο διηλεκές, διότι δεν είναι λίγα τα ατυχήματα από μεγάλες διαρροές τοξικών αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας χρυσοού...". Περαιτέρω, κατά την κατά νόμο έκφραση των απόψεών της επί της αυτής μελέτης, η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, με το υπ? αριθ. πρωτ. οικ. 84698/21.7.2000 έγγραφο της, παρατηρεί, μεταξύ άλλων, ότι από τα 925 στρέμματα της λίμνης τελμάτων Κηπουρίστρας τα 317 ευρίσκονται εντός της περιοχής NATURA και γενικότερα, ότι, "είναι προφανές ότι πρόκειται για ένα πολύ μεγάλο έργο με εξίσου σημαντικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και στο φυσικό περιβάλλον. Στην απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων θα πρέπει να προβλεφθεί η εκπόνηση ειδικής μελέτης για την εκτίμηση του κινδύνου σε περίπτωση ρύπανσης συνεπεία ατυχήματος και σχέδιο εκτάκτου ανάγκης. Η σπουδαιότητα της μελέτης κινδύνου είναι ιδιαίτερος επίκαιρη μετά το τελευταίο ατύχημα στη Ρουμανία (30.1.2000) όπου, σύμφωνα με δημοσιεύματα τύπου, έσπασε φράγμα ορυχείου χρυσοού με αποτέλεσμα να προκληθεί διαρροή κυανίου και άλλων βαρέων μετάλλων σε παραπόταμο του Δούναβη. Στην προαναφερόμενη ειδική μελέτη θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το έργο είναι μεγάλο και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον σε περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης είναι εξαιρετικά σημαντικές. Θα πρέπει να διαχωρίζονται οι επιπτώσεις που προκύπτουν όταν το έργο δουλεύει υπό κανονικές συνθήκες από αυτές υπό μη κανονικές συνθήκες. Οι ανώμαλες καταστάσεις μπορεί να οφείλονται σε κακή λειτουργία του ίδιου του έργου (μη ικανοποιητική συντήρηση, λάθος χειρισμούς, αποτυχία του σχεδιασμού του έργου κλπ) ή σε κάποιο εξωτερικό γεγονός (π.χ. σεισμός, πυρκαϊά, σαμποτάζ, ανώμαλα ακραίες καιρικές συνθήκες κλπ)...". Στο ζήτημα της εν γένει επικινδυνότητας της μεταλλουργίας χρυσοού αναφέρεται και το υπ? αριθ. Β4 - 0410/94 ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ε.Ε. των Ε.Κ., αριθ. C/341/169/5.12.1994) εν σχέσει προς τότε προβλεπόμενο και εν συνέχεια εγκαταλειφθέν σχέδιο εγκαταστάσεως εργοστασίου παραγωγής χρυσοού πλησίον της Περγάμου και του Αδραμυττίου στην Τουρκία, στο οποίο επισημαίνονται ειδικότερα οι κίνδυνοι από την χρησιμοποίηση κυανιούχων ουσιών στην διαδικασία παραγωγής χρυσοού.

10. Επειδή, ενόψει των εκτεθέντων στις προηγούμενες σκέψεις, η επιχειρηθείσα από την διοίκηση με την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως και με βάση τα ανωτέρω εκτιμηθέντα από αυτήν στοιχεία στάθμιση μεταξύ του προσδοκώμενου οφέλους από την εκτέλεση του έργου και της επαπειλούμενης βλάβης στο φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία του είναι πλημμελής και παραβιάζει την αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως. Και τούτο για τον λόγο ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτά, το αναλυσκόμενο για την κατασκευή του έργου φυσικό κεφάλαιο, δηλαδή δασικές εκτάσεις, υδατορέματα και ο εν γένει καταλαμβανόμενος από τις εγκαταστάσεις χώρος, καθώς και οι επαπειλούμενοι από την λειτουργία του κίνδυνοι, ενόψει της επιλεγείσης μεθόδου παραγωγής του χρυσού, εμφανίζονται δυσανάλογοι εν σχέσει προς το προσδοκώμενο όφελος από την εισαγωγή στην χώρα νέας τεχνολογίας για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου και την αύξηση της απασχολήσεως του εργατικού δυναμικού της περιοχής, που είναι τα προκύπτοντα από τον φάκελο και ληφθέντα υπ? όψιν από την διοίκηση οφέλη από την εγκατάσταση. Συνεπώς, η προσβαλλομένη πράξη, που παρίσταται ως προϊόν πλημμελούς σταθμίσεως μεταξύ αφενός σκοπών θαλαπομένων μεν από τον νόμο και το Σύνταγμα αλλ? όχι επαρκών να αντισταθμίσουν την επαπειλούμενη βλάβη του φυσικού περιβάλλοντος και αφετέρου της τελευταίας αυτής βλάβης, είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθή για τον λόγο αυτόν. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Γ. Παναγιωτόπουλος, Γ. Ανεμογιάννης, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Α. Συγγούνα, Δ. Μηριόλας και Ν. Μαρκουλάκης, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι ο λόγος αυτός ακυρώσεως θα έπρεπε να απορριφθή ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η διοίκηση, κατά την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως, έλαβε ρητώς υπ? όψιν και συνεξετίμησε τους κινδύνους και τις επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία του έργου σε συνάρτηση με το προσδοκώμενο από την λειτουργία του όφελος, θέτοντας τους σχετικούς περιβαλλοντικούς όρους κατασκευής και λειτουργίας, η σχετική δε κρίση της, που είναι, κατ? αρχήν, νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, δεν υπόκειται, κατά τα λοιπά, ως ουσιαστική, σε ακυρωτικό έλεγχο. Εξ άλλου, κατά την αυτή γνώμη, επί μέρους κίνδυνοι που ενδέχεται να ανακύψουν κατά την λειτουργία του έργου δεν είναι αντικείμενο της προσβαλλομένης πράξεως αλλά της μεταγενέστερης άδειας λειτουργίας της εγκαταστάσεως, η οποία θα εκδοθή μετά την εκπόνηση τυχόν απαιτητών ειδικότερων μελετών και θα περιέχει αντίστοιχους με τα επισημαινόμενα ειδικότερα προβλήματα όρους λειτουργίας, ενώ τυχόν κίνδυνοι από κακή λειτουργία της εγκαταστάσεως δικαιολογούν μόνο την τροποποίηση ή ανάκληση της άδειας λειτουργίας της.

11. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινομένη αίτηση πρέπει να γίνει, κατά τα βασιμώς προβαλλόμενα, δεκτή, να ακυρωθή η προσβαλλομένη πράξη και να απορριφθούν οι παρεμβάσεις.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την κρινομένη αίτηση.

Ακυρώνει την υπ? αριθ. πρωτ. 110005/18.9.2000 απόφαση του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, κατά το σκεπτικό.

Απορρίπτει τις παρεμβάσεις.

Επιβάλλει εις βάρος του Δημοσίου και των παρεμβαίνόντων συμμετρως την δικαστική δαπάνη του αιτούντος, η οποία ανέρχεται στο ποσό των επτακοσίων εξήντα (760) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 23 Μαρτίου και στις 6 Απριλίου 2001 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση την 1η Μαρτίου 2002.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Χ. Γεραρής

Μ. Καλαντζής

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα,

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Αριθμός 2805/1997
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Ε

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του την 4 Ιου- νίου 1997 με την εξής σύνθεση : Μ. Δεκλερής, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε' Τμήματος, Ι. Μαρής, Σ. Ρίζος, Σύμβουλοι, Μ. Καραμανώφ, Δ. Αλεξανδρής, Πάρεδροι. Γραμματέας η Γ. Σακελ- λαρίου, Γραμματέας του Ε' Τμήματος.

Δ ι ά να δικάσει την από 13 Δεκεμβρίου 1996 αίτηση :

τ ο υ Γεωργίου Σουρλάγκα, κατοίκου Μυκόνου, ο οποίος παρέστη με το δικηγόρο Γεώργιο Στεφανάκη (Α.Μ. 4198), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων λργων, ο οποίος παρέστη με την Β. Δούσκα, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

κ α ι κατά της παρεμβαιούσης Δημοσίας Επιχειρή- σεως Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Χαλκο- κονδύλη αρ. 30, η οποία παρέστη με το δικηγόρο Χαράλαμπο Παν. Συνοδινό (Α.Μ. 13863), που τον διόρισε με πληρεξούσιο και ο οποίος διορίζει στο ακροατήριο τη δικηγόρο Π. Σιούτη (Α.Μ. 8698), με την οποία συμπαρίστανται.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών ζητεί να ακυρωθεί η υπ' αριθ. 80510/4978/2.10.1995 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Περιβάλ- λοντας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων λργων.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Συμβούλου Ι. Μαρής.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξούσιους της παρεμβαιούσης Επιχειρήσεως και την αντι- πρόσωπο του Υπουργού, που ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου.

Ε ί δ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

κ α ι εκέφθη κατά τον νόμο

1. Επειδή διά της υπό κρίσιν αιτήσεως, διά την οποίαν κατετέθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολον (γραμμάρια υπ' αριθ. 5845413-4/1996 της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπραξων Αθηνών και υπ' αριθ. 2910128 και 6644345/1996 ειδικά γραμμάρια παραβόλου) ζητείται παραδεκτώς υπό του αιτούντος, κατοίκου Μυκόνου η ακύρωσις της υπ' αριθ. 80510/4978/2.10.1995 αποφάσεως του Γενικού Διευθυντού Περιβάλλοντος της Διευθύνσεως Χωροταξίας του Υπουργείου Περι- βάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων λργων με θέμα και τίτλον "Χωροθέτηση της εναέριας γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενεργείας υψηλής τάσεως για την σύνδεση των νησιών νδρου, Τήνου, Μυκόνου και Σύρου του νομού Κυκλάδων με το Εθνικό Διασυνδεδεμένο Σύστημα μέσω Ευβοίας, καθώς και των απαιρι- ήτητων προς τούτο υποσταθμών και θερματικών Υ/Β καλωδίων". Εις την δίκην παρεμβαίνει μετά προφανούς εννόμου συμφέροντος η "Δημοσία Επιχειρήσις Ηλεκτρισμού".

2. Επειδή, εν προκειμένω, ως προκύπτει εκ της προσ- βαλλομένης αποφάσεως, των συνοδευόντων αυτήν τοπογραφικών διαγραμμάτων και των λοιπών στοιχείων του φακέλλου, διά της προσβαλλομένης ρυθμίσεως εγένετο χωροθέτησις της εναερίας γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενεργείας υψηλής τάσεως διά την σύνδεσιν των νήσων νδρου, Τήνου, Μυκόνου και Σύρου του Νομού Κυκλάδων μετά του Εθνικού Διασυνδεδεμένου Συστήματος μέσω Ευβοίας, καθώς και των απαιριήτων προς τούτο υποσταθμών και υποβρυχίων καλωδίων. Ειδικώτερον η εναερία γραμμή

μεταφοράς του ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσεως είναι βαρέως τύπου, απλού κυκλώματος και οδεύει επί μεταλλικών δικτυωτών πύργων διά πυλώνων ή δι' ιστών. Η γραμμή αυτή, ποντιζομένη κατά πάσαν θαλασσίαν διέλευσίν της, εκκινά εκ του υποσταθμού Αλιβερίου οδεύει δε μέχρι του υποσταθμού Καρύστου (επί μήκους 53,19 km), εκείθεν δε προς την νήσον νδρον (επί μήκους 19,8 km και +37 km), εκ της νήσου νδρου προς την νήσον Τήνον (επί μήκους 18 km) εκ της νήσου Τήνου προς την νήσον Μύκονον (επί μήκους 12 km + 8 km) και εκ της νήσου Τήνου προς την νήσον Σύρου (επί μήκους 3 km + 8 km), ένθα οδεύει από του άκρου αυτής "Όρμος Κοράκι" μέχρι ππου τέρματος αυτής επί της κτηματικής περιοχής της Κοινότητας Πάγου.

3. Επειδή εκ του συνδυασμού των άρθρων 24 και 106 του Συντάγματος, των άρθρων 2 και 130Ρ της Συνθήκης του Μaastricht κυρωθείσης διά του Ν. 2077/1992, ερμηνευομένων υπό το φως των διατάξεων της Agenda '21, προκύπτει ο θεμελιώδης κανών της βιωσίμου αναπτύξεως. Κατά τον κανόνα τούτον πάσα δημοσία πολιτική, γενική ή ειδική, και πάσα διοικητική ή τεχνική παρέμβασις του κράτους εις το ανθρωπογενές και εις το φυσικόν περιβάλλον δέον να έχει ενσωματώσει τα προσήκοντα κριτήρια προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος εκ των οποίων και δέον να διέπεται κατά πρώτον λόγον, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της προλήψεως της βλάβης του περιβάλλοντος, η δε διά των κριτηρίων τούτων παρεχομένη προστασία να είναι πλήρης και αποτελεσματική. Η τήρησις του ανωτέρω θεμελιώδους κανόνος είναι ευθύνη του δικαστού. Εξ άλλου, ο ανωτέρω θεμελιώδης κανών ισχύει και διά τα πάσης φύσεως τεχνικά έργα, εκτελούμενα υπό του κράτους ή του δημοσίου εν γένει τομέως, εις τρόπον ώστε να είναι επιτρεπτά όχι απλώς τα τεχνικώς εφικτά, ενδεχομένως δε και οικο- νομικώς συμφέροντα έργα, αλλά μόνον τα εξ αυτών βιώσιμα, ήτοι μόνον εκείνα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον εν τη εννοία ότι δύνανται να συνυπάρξουν με αυτό χωρίς να το βλάπτουν βραχυ- προθέσμως ή μακροπροθέσμως.

4. Επειδή εκ του συνδυασμού των ανωτέρω σκέψεων έπεται η κρίσις περί της βιωσιμότητος τεχνικών έργων και παρεμβάσεων του κράτους και του δημοσίου εν γένει τομέως, αμέσως συναπτομένη προς την αποτελεσματικήν προληπτικήν προστασίαν του περιβάλλοντος έχει νομικόν χαρακτήρα και υπόκειται εις τον πλήρη έλεγchon του ακυρωτικού δικαστού, απο- φαινομένου επί τη βάσει των οικείων διατάξεων και των πορισμάτων της επιστήμης, πλείστα των οποίων έχουν εκλαϊκευθεί και ενσωματωθεί εις τας λεπτομερείς διατάξεις της Agenda '21, αποτε- λούσης, κατά προορισμόν, σπουδαίον ερμηνευτικόν βοήθημα του δικαστού κατά την παροχήν της εννόμου προστασίας. Οίκοθεν δε νοείται ότι η εκτίμησις της βιωσιμότητος τεχνικών έργων που εντάσσονται εις μείζονα προγράμματα, ως είναι ιδίως τα ενεργειακά, δέον να γίνεται με μακροπρόθεσμον προοπτικήν και συνολικήν πρόγνωσην και αξιολόγησιν των επιδιώξεών των εις το περιβάλλον, όχι δε με στενά οικονομικά ή τεχνικά κριτήρια. Πάντως, όμως, προέχουσαν σημασίαν εις την τοιαύτην μακροπρόθεσμον και συνολικήν εκτίμησιν της βιωσιμότητος τεχνικού έργου έχει η φύσις του οικοσυστήματος εις το οποίο σχεδιάζεται η εκτέλεσις του έργου και δη αν τούτο είναι ή μη ευπαθές, αν δηλαδή αποσταθεροποιείται ευκόλως. Διότι, κατά τα παγίως κριθέντα, εις τα ευπαθή οικοσυ- στήματα ισχύει ο απαράβατος κανών της υποχρεωτικώς ήπιας διαχειρίσεως αυτών, ήτις είναι η μόνη συμβατή προς την ευαίσθητον φύσιν των και τον εύθραυστον χαρακτήρα των ισορροπιών των (βλ. ΣΤΕ). Κατά συνέπειαν, εις τα ευπαθή οικοσυστήματα μόνον ήπια τεχνικά έργα και παρεμβάσεις δύνανται να χαρακτηρισθούν ως βιώσιμα και επιτρεπτά, τούτο δε ισχύει και διά τα ενεργειακά έργα. Η τοιαύτη προστασία των ευπαθών οικο- συστημάτων πηγάζει ευθέως εκ του άρθρου 24 του Συντάγματος, ερμηνευομένου κατά τα προεκτεθέντα, και ευθέως επίσης παρέχεται υπό του ακυρωτικού δικαστού.

5. Επειδή, μεταξύ των ευπαθών οικοσυστημάτων περιλαμβάνονται και αι ακταί και αι μικραί νήσοι. Αι τελευταίαι χαρακτηρίζονται ιδίως από την προέχουσαν ιδιότητά των ως απο- μονωμένων οικοσυστημάτων με ηυξημένην ή μοναδικήν βιοποικι- λότητα, μέγα ανάπτυγμα ακτών εν σχέσει προς την έκτασίν των, την συναφή εξάρτησιν εκ του θαλασσίου περιβάλλοντος και στενώς συνδεδεμένα τα εν αυταίς ανθρωπογενή συστήματα (δημογραφικά, πολιτιστικά, κοινωνικοοικονομικά κ.λπ.) προς άλλα και προς την περιωρισμένην φυσικήν των βάσιν, εις τρόπον ώστε να αποτελούν "μικροκόσμους" με αυτοτέλειαν και ενότητα αλλά και προδήλως εύθραυστον ισορροπίαν. Την αυτήν ευπάθειαν εμφανίζει και το έτερον, μεγίστης αισθητικής αξίας, χαρακτηριστικόν των μικρών νήσων που είναι η ενότης και η λιπή συμμετρία του φυσικού των τοπίου. λνεκα της τοιαύτης ευπαθείας των, αι μικραί νήσοι αποσταθεροποιούνται ευκόλως από

εξωγενείς παρεμβάσεις, η δε ανάγκη προστασίας και επιβιώσεως των αποτελεί φροντίδα και αυτού έτι του Διεθνούς Δικαίου του Περιβάλλοντος. Ούτω, αι διατάξεις της Agenda '21 διά την βιώσιμον ανάπτυξιν των μικρών νήσων (Κεφ. 6 φ. 17.124 επ.) αναχωρούν, από την διαπίστωσιν ότι αυτά είναι "οικολογικώς ευπαθείς και τρωτά" και έχουν "περιωρισμένας επιλογάς αναπτύξεως", η οποία δέον να συνδυάζεται με την διατήρησιν της βιοποικιλότητός των και την βελτίωσιν της ποιότητος ζωής των κατοίκων των (φ. 17.128). Αι μικραί νήσοι πρέπει να προσδιορίσων και να παρακολουθούν την φέρουσαν ικανότητά των (φ. 17.129) και να καταρτίζουν μακροπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα σχέδια βιώσιμου αναπτύξεως τα οποία να δίδουν έμφασιν εις την πολλαπλήν χρήσιν των εγχωρίων πόρων των και να ενσωματώνουν την προστασίαν του περιβάλλοντος εις τον οικονομικόν σχεδιασμόν. Οφείλουν, ιδίως, να καθορίσων το μέτρον διατηρήσεως της βιοποικιλότητός των, να αναθεωρήσων τας μη βιώσιμους πρακτικάς, να προαγάγουν την περιβαλλοντικώς υγιή τεχνολογίαν διά την βιώσιμον ανάπτυξιν των και να αποκλείσων τας τεχνολογίας εκείνας που δημιουργούν απειλήν διά το οικοσύστημά των (φ. 17.129). Σημειωτέον ότι ετέρα των γενικών αυτών ορισμών της Agenda '21 σειρά προγραμμάτων του Ο.Η.Ε. αφορά εις τα ειδικότερα προβλήματα της βιώσιμου αναπτύξεως των μικρών νήσων (βλ. Διακήρυξιν Διεθνούς Διασκεψεως Barbados 1994, Πρόγραμμα INSULA κ.λπ.).

6. Επειδή εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι κρίσιμον σημασίαν διά την βιωσιμότητα των μικρών νήσων ως απομονωμένων ευπαθών οικοσυστημάτων έχει ο σεβασμός των ορίων της φερούσης ικανότητος αυτών. Τα όρια ταύτα είναι τα τοπικά και αντικειμενικά, υπό την έννοιαν ότι δεν εκτείνονται ούτε εξαρτώνται από υποκειμενικάς εκτιμήσεις και ούτε εξουδετερώνονται με τεχνικά έργα, αλλ' η αγνόησις ή υπέρβασις αυτών συνεπάγεται, βραχυπρόθεσμως ή μακροπρόθεσμως, την αποσταθεροποίησιν και αποδιοργάνωσιν του οικοσυστήματος. Εις τα αντικειμενικά όρια της φερούσης ικανότητος των μικρών νήσων ανήκουν ιδίως αι οικείαι πηγαι ενεργείας, αι οποίαι πρέπει να παραμένουν κατά βάσιν τοπικά και φιλικά προς το περιβάλλον. Τοιοιούτρόπως το ενεργειακόν σύστημα της μικράς νήσου καθίσταται ο ασφαλής οδηγός διά τον καθορισμόν της φύσεως και του επιτρεπού βαθμού της βιώσιμου αναπτύξεως αυτής. Αι μικραί νήσοι ανέχονται μόνον ήπιον ενεργειακόν σύστημα και μόνον τούτο διασφαλίζει την βιωσιμότητά των. Το ήπιον δε ενεργειακόν σύστημα είναι πάντοτε τοπικόν, χαμηλής έως μεσαίας τάσεως και τεχνολογίας φιλικής προς το περιβάλλον. Μάλιστα, διά τον λόγον αυτόν, αι μικραί νήσοι είναι το κατ'εξοχήν προσφερόμενον πεδίο εφαρμογής μεθόδου παραγωγής ενεργείας εξ ανανεώσιμων πηγών του φυσικού περιβάλλοντος, ως είναι η ηλιακή, αιολική κ.λπ. ενέργεια, τα φωτοβολταϊκά συστήματα κ.λπ. αι οποίαι προάγονται ήδη συστηματικώς διά προγραμμάτων του Ο.Η.Ε. και της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (βλ. Διακήρυξιν Μαδρίτης 1994, Συμφωνία Αθηνών 1995, Πρόγραμμα ALTENER κ.λπ.). Εντεύθεν έπεται ότι το ήπιον και βιώσιμον ενεργειακόν σύστημα μικράς νήσου δεν προσδιορίζεται απλώς και μόνον επί τη βάσει της προβλεπομένης ζητήσεως ενεργείας και των τεχνικών δυνατοτήτων, αλλ' αντιστρόφως, πρέπει να συνιστά το απαραίτητον όριον της ζητήσεως, η οποία δέον να προσαρμόζεται προς τας δυνατοτήτας του τοπικού δικτύου με συμπληρωματικάς μεθόδους και πρακτικάς διατηρήσεως και εξοικονομήσεως ενεργείας. . . . Υπό την έννοιαν αυτήν ήπιον και βιώσιμον ηλεκτρικόν δίκτυον μικράς νήσου δεν δύναται ποτέ να είναι μείζον δίκτυον υψηλής τάσεως. Διότι τούτο, βιάζον την μικράν νήσον εις τάξιν απλής προεκτάσεως της ξηράς, αποτελεί, καθ'εαυτό, υποδομήν αγρίας αναπτύξεως καταστρατηγούσαν τα όρια της φερούσης ικανότητος του αντιστοιχού οικοσυστήματος και συνεπαγομένην τελικώς την αποδιάρθρωσιν του νησιωτικού "μικροκόσμου". Τοιοιούτρόπως, μείζον ηλεκτρικόν δίκτυον υψηλής τάσεως αποτελεί, προκειμένου περί μικράς νήσου, μη περιβαλλοντικώς υγιή τεχνολογίαν, διότι αντιστρατεύεται και βλάπτει την βιωσιμότητα της νήσου, ως ιδιαιτέρου και αυτοτελούς οικοσυστήματος. Το ζήτημα δε τούτο απότομον ευθέως της βιωσιμότητος των μικρών νήσων είναι προεχόντως νομικόν και η από της απόψεως ταύτης προστασία των νήσων τούτων, ως ουσιωδών στοιχείων του ελληνικού φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αποτελεί θέμα ευθείας εφαρμογής των ειρημένων συνταγματικών διατάξεων υπό του δικαστού.

7. Επειδή πέραν των ανωτέρω γενικών ισχυόντων διά πάσαν μικράν νήσον, η προστασία των μικρών νήσων των Κυκλάδων εις ας αφορά η προσβαλλομένη απόφασις επιβάλλεται και διότι αύται ανήκουσιν εις το πολιτιστικόν κεφάλαιον του τόπου. Μικραί νήσοι ως η νύρος, Τήνος, Μύκονος και Ξύρος, δεν είναι μόνον ευπαθή οικοσυστήματα, αλλά και σεβάσμιαις εστίας εθνικού πολιτισμού χιλιετηρίδων με μοναδικάς ιδιαιτερότητας που πρέπει να διαφυλαχθούν. Η βιώσιμος ανάπτυξις των είναι επιτρεπτή μόνον ως λεπτή ισόρροπος και ολοκληρωμένη διαδικασία

διατηρήσεως των ιδιαιτέρων αυτών πολιτιστικών χαρακτηριστικών των. Η ένταξίς των εις μείζον ηλεκτρικών δικτύων υψηλής τάσεως ενθαρρύνουσα, κατά τα προεκτεθέντα, την ασύδοτον ισοπεδωτικήν μεγέθυνσιν, εις την οποίαν έχουν ήδη εκτεθῆ, κυρίως υπό την πίεσιν αγρίου τουρισμού και αλογίστου οικιστικής εξαπλώσεως, είναι άμεσος απειλή αλλοιώσεως των πολιτιστικών αυτών χαρακτηριστικών και του παραδοσιακού κυκλαδικού περιβάλλοντος. Πέραν του μείζονος τούτου ζητήματος, καθ' εαυτήν η εγκατάστασις του ηλεκτρικού δικτύου υψηλής τάσεως διά της κατασκευῆς πυλώνων, συνιστά και βάνουσον προσβολήν του κυκλαδικού τοπίου που διακρίνεται διά την λιπήν συμμετρίαν του και την υψηλήν αισθητικήν του αξίαν, αλληλένδετον με τα ιδιαίτερα πολιτιστικά στοιχεία των Κυκλάδων και εξ' ίσου προστατευτέαν δυνάμει του άρθρου 24 του Συντάγματος.

8. Επειδή, κατά ταύτα, η διά της προσβαλλομένης αποφάσεως χωροθέτησις του περί ου πρόκειται τεχνικού έργου εις τας νήσους νδρον, Τήνον, Μύκονον και Σύρον, αντίκειται κατά βάσιν και ευθέως εις την υπό του Συντάγματος (άρθρο 24) προστατευομένην βιωσιμότητα των εις ας τούτο αφορά μικρών νήσων των Κυκλάδων, η προσβαλλομένη απόφασις περί χωρο- θετήσεως του έργου τούτου είναι εκ του θεμελιώδους τούτου λόγου, ακυρωτέα εξ ολοκλήρου, κατά παραδοχήν του προτεινομένου σχετικού λόγου ακυρώσεως, παρελκούσης της ερεύνης των λοιπών λόγων της αιτήσεως.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την υπό κρίσιν αίτησιν.

Ακυροί εξ ολοκλήρου την υπ' αριθ. 80510/4978/2.10.1995 απόφασιν του Γενικού Διευθυντού Περιβάλλοντος της Διευθύνσεως Χωροταξίας του Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Απορρίπτει την παρέμβασιν.

Διατάσσει την απόδοσιν του παραβόλου.

Επιβάλλει εις βάρος του Δημοσίου και της παρεμβαι- νούσης Δ.Ε.Η., συμμετρωσ, την δικαστικήν δαπάνην του αιτούντος εκ δραχμών είκοσι οκτώ χιλιάδων (28.000).

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 30 Ιουνίου 1997

Ο Πρόεδρος του Ε' Τμήματος Η Γραμματέας του Ε' Τμήματος

Μ. Δεκλερής Γ. Σακελλαρίου

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 7ης Ιουλίου 1997.

Ο Πρόεδρος του Ε' Τμήματος Ο Γραμματέας

Μ. Δεκλερής Β. Μαντζουράνης

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα,

Ο Πρόεδρος του Ε Τμήματος Η Γραμματέας του Ε Τμήματος

Εισηγητής: Κ.Μενουδάκος.

1. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ζητείται να ακυρωθεί η κοινή απόφαση Α.Π. 16058/9.10.1991 των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Τουρισμού, Γεωργίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή φραγμάτων και των αντιστοιχών

ταμειυτηρίων ύδατος καθώς και άλλων συναφών έργων στις θέσεις Μεσσοχώρα και Συκιά, που βρίσκονται η μεν πρώτη στο νομό Τρικάλων, η δε δεύτερη στην περιφέρεια των νομών Αρτας και Καρδίτσας.

2. Επειδή παραδεκτώς παρεμβαίνει στη δίκη για να αντικρούσει την κρινόμενη αίτηση η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), στα έργα της οποία έχουν ενταχθεί και εκείνα, τα οποία αφορά η προσαλλόμενη απόφαση.

3. Επειδή με το άρθρο 2 της κοινής απόφασης 75308/5512/26.10.1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας (φ. 691/2.11.1990, τευχ. Β') θεσπίζεται, με βάση νομοθετική εξουσιοδότηση που παρέχεται με το άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 1650/1986 "για την προστασία του περιβάλλοντος" (φ160), η διαδικασία ενημέρωσης από μέρους των νομαρχιακών συμβουλίων των πολιτών και φορέων εκπροσώπησής τους για τις υποβαλλόμενες στη Διοίκηση μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και διατύπωσης των σχετικών απόψεων των ενδιαφερομένων και, ειδικότερα, ορίζεται ότι η αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων διαβιβάζει στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο αντίγραφο των υποβαλλομένων σε αυτή μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την υποβολή τους (παρ. 1) ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο μεριμνά αφενός για τη δημοσίευση στον τοπικό τύπο ανακοίνωσης και πρόσληψης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους να λάβουν γνώση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να διατυπώσουν αποψεις για το περιεχόμενο της σε προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβεί τις δεκαπέντε ημέρες από τη δημοσίευση και αφετέρου για την ανάρτηση αντιγράφου της ανακοίνωσης στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας (παρ. 2) ότι μετά τη δημοσίευση της παραπάνω ανακοίνωσης και μέσα σε προθεσμία που ορίζεται σε αυτήν κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση ολόκληρου του περιεχομένου της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των συνοπτικών και τομεακών χαρτών και να διατυπώσει εγγράφως τη γνώμη και τις προτάσεις του προς το Νομαρχιακό Συμβούλιο (παρ. 39, ότι η κατά τα προαναφερόμενα διαδικασία δημοσίευσης και υποβολής απόψεων δεν επιτρέπεται να υπερβεί τις τριάντα ημέρες από την παραλαβή της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το Νομαρχιακό Συμβούλιο (παρ. 4) και ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις γνώμες και προτάσεις που υποβλήθηκαν από φορείς και πολίτες με σχετική γνωμοδότηση του στην αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (παρ. 5). Περαιτέρω στο άρθρο 3 της ίδιας υπουργικής απόφασης προβλέπεται διαδικασία δημοσιοποίησης της απόφασης της Διοίκησης, με την οποία εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι, και συγκεκριμένα ορίζεται ότι "η αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. διαβιβάζει την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο, προκειμένου να λάβουν γνώση του περιεχομένου της οι πολίτες και φορείς εκπροσώπησής τους με δημοσίευση σχετικής απόφασης στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας".

4. Επειδή από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι στις Νομαρχίες Τρικάλων και Καρδίτσας, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται τα παραπάνω τεχνικά έργα, έλαβε χώρα δημοσιοποίηση της προβαλλόμενης απόφασης κατά τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 3 της προαναφερόμενης κανονιστικής υπουργικής απόφασης, δηλαδή με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στον τοπικό τύπο και ανάρτηση στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας, ενώ για τη Νομαρχία Αρτας, στην περιφέρεια της οποίας βρίσκονται ορισμένα από τα έργα αυτά, βεβαιώνεται ότι τηρήθηκαν οι παραπάνω διατυπώσεις στο έγγραφο Ν.Σ. 13/26.4.1994 της Ν.Σ. 13/26.4.1994 της Νομαρχίας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, χωρίς πάντως να αποστέλλονται σχετικά αποδεικτικά στοιχεία. Τα δεδομένα όμως αυτά δεν επηρεάζουν την ισχύ - ούτε, άλλωστε, την νομιμότητα - της προσαλλόμενης απόφασης, η οποία έχει αποκτήσει υπόσταση και επιφέρει έννομες συνέπειες από την έκδοσή της, δεδομένου ότι, κατά την εννοια του παραπάνω άρθρου, οι διατυπώσεις αυτές δεν θεσπίζονται ως συστατικός τύπο για την τελείωση των πράξεων της Διοίκησης, με τις οποίες εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι, αλλά αποσκοπούν απλώς στην γνωστοποίησή τους. Από την άποψη, λοιπόν, αυτή η προσαλλόμενη απόφαση είναι δεκτική προσβολής με αίτηση ακύρωσης.

5. Επειδή μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης εκδόθηκε η πράξη Α.Π. ΓΑ/72/23811/9.6.1994 των Υπουργών Γεωργίας και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία ματαιώθηκε το αποτέλεσμα του μειοδοτικού διαγωνισμού που έλαβε χώρα στις 9.4.1987 για την ανάθεση του έργου της εκτροπής του Αχελώου και αξιοποίησης της Θεσσαλικής πεδιάδας, στα οποία εντάσσονται και τα ειδικότερα τεχνικά έργα, τα οποία αφορά η προσαλλόμενη απόφαση. Η μεταγενέστερη αυτή πράξη όμως, με την οποία δεν ματαιώνεται γενικώς το παραπάνω έργο αλλά μόνο το αποτέλεσμα του

συγκεκριμένου μειοδοτικού διαγωνισμού, ουδεμία επίδραση ασκεί στην ισχύ της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία δεν συσχετίζεται με τις διαδικασίες ανάθεσης της εκτέλεση των επίμαχων έργων, αλλ' έχει ως περιεχόμενο την έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα αυτά, ασυνδέτως προς τις παραπάνω διαδικασίες και το πρόσωπο του αναδόχου. Είναι, λοιπόν, απορριπτέος ο προσβαλλόμενος με το υπόμνημα του Δημοσίου ισχυρισμός, ότι μετά την εκκοση της παραπάνω νεότερης πράξης η παρούσα δίκη δεν έχει πλέον αντικείμενο.

6. Επειδή η τρίτη από τους αιτούντες έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το άρθρο 784 του Αστικού Κώδικα, δεδομένου, ότι, όπως προκύπτει από το καταστατικό της, είναι αστική εταιρία, η οποία, αν και μη κερδοσκοπική, έχει και οικονομικούς σκοπούς, το δε καταστατικό της έχει καταχωρηθεί στο βιβλίο εταιριών του Πρωτοδικείου Αθηνών. Από την άποψη, λοιπόν, αυτή η παραπάνω αστική εταιρία νομιμοποιείται στην άσκηση της κρινόμενης αίτησης, είναι δε απορριπτέος ο ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, με τον οποίο υποστηρίζεται το αντίθετο.

7. Επειδή με τις διατάξεις της κοινής απόφασης 75308/5512/26.10.1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας, που παρατίθενται σε προηγούμενη σκέψη, θεσπίζεται διοικητική διαδικασία, με την οποία επιδιώκεται να παρασχεθεί στους ενδιαφερόμενους η δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους στο στάδιο της αξιολόγησης των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προηγείται της εκδοσης των πράξεων, με τις οποίες επιβάλλονται περιβαλλοντικοί όροι, δεν προβλέπεται όμως από τις διατάξεις αυτές, ούτε από άλλη διάταξη νόμου ή κανονιστικής πράξης της Διοίκησης στηριζόμενης σε εξουσιοδότηση νόμου, η άσκηση ενώπιον διοικητικού οργάνου προσφυγής κατά των παραπάνω πράξεων. Εξάλλου, στην ίδια την προσβαλλόμενη απόφαση ορίζεται ότι κατ' αυτής μπορεί να ασκηθεί από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον προσφυγή στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες από την έκδοσή της, με την ρήτρα, όμως αυτή δεν καθιερύεται ενδικοφανής προσφυγή, της οποίας η μη άσκηση συνεπάγεται अपαράδεκτο προσβολής της απόφασης με αίτηση ακύρωσης σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 2 του π.δ./τος 18/1989 "κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας" (φ. 8), διότι στην έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης εμπιμπνουν οι ενδικοφανείς προσφυγές που προβλέπονται από νόμο ή από κανονιστική πράξη της Διοίκησης εκδιδόμενη με βάση νομιθετική εξουσιοδότηση. Είναι, επομένως, απορριπτέος ο ισχυρισμός του Δημοσίου, με τον οποίο υποστηρίζεται ότι συντρέχει απαράδεκτο της κρινόμενης αίτησης λόγω μη άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής.

8. Επειδή, όπως προκύπτει από τα αντίστοιχα καταστατικά που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο, το πρώτο από τους αιτούντες είναι σωματείο που επιδιώκει, πλην άλλων, την ανάδειξη και προστασία του πολιτιστικού και του φυσικού περιβάλλοντος, το δεύτερο είναι επίσης σωματείο, στους σκοπούς του οποίου περιλαμβάνεται η οικολογία και προστασία της ελληνικής ορνιθοπανίδας, και η τρίτη αποτελεί, όπως αναφέρεται σε προηγούμενη σκέψη, αστική εταιρία που απέκτησε νομική προστασία της πανίδας, της χλωρίδας, των τοπιών των υδάτων και άλλων φυσικών πόρων και γενικότερα του φυσικού περιβάλλοντος. Ενόψει των παραπάνω σκοπών τους και τα τρία αιτούντα έχουν έννομο συμφέρον να ασκήσουν την κρινόμενη αίτηση, με την οποία υποστηρίζεται ότι τα έργα, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, θίγουν σημαντικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, όπως υδροβιότοπους, την πανίδα και τη χλωρίδα, και ότι τα στοιχεία αυτά δεν προστατεύονται από τους προβλεπόμενους στην απόφαση περιβαλλοντικούς όρους. Το γεγονός δε ότι τα αιτούντα δεν υπέβαλαν τις αντιρρήσεις και απόψεις τους στη Διοίκηση κατά το στάδιο της αξιολόγησης των σχετικών μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στις οποίες στηρίζεται η πληττόμενη απόφαση, δεν τους στερεί το έννομο συμφέρον να προσβάλλουν την απόφαση αυτή με αίτηση ακύρωσης. Είναι, λοιπόν, απορριπτέοι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου, με τους οποίους αμφισβητείται το έννομο συμφέρον των αιτούντων.

9. Επειδή από τα στοιχεία της δικογραφίας, δεν προκύπτει κοινοποίηση στις αιτούσες περιβαλλοντικές οργανώσεις η γνώση από τους εκπροσώπους τους της προσβαλλόμενης απόφασης σε χρόνο από τον οποίο η άσκηση της κρινόμενης αίτησης να απέχει περισσότερο από εξήντα ημέρες. Ειδικότερα, δεν προκύπτει πλήρης γνώση της απόφασης που να κινεί την κατά νόμο εξκονθήμερη προθεσμία προσβολής της με αίτηση ακύρωσης από την από 11.6.1992 αίτηση των αιτουσών οργανώσεων προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, με την οποία ζητήθηκαν αντίγραφα εγγράφων σχετικών με το έργο της εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου, μεταξύ των οποίων οι οικείες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς και οι "διοικητικές πράξεις εγκρίσεως" των μελετών αυτών, χωρίς όμως να γίνεται στην παραπάνω αίτηση οποιαδήποτε αναφορά σε συγκεκριμένη πράξη της Διοίκησης. Εξάλλου, δεν μπορεί να θεμελιωθεί τεκμήριο γνώσης της

προσβαλλόμενης απόφασης από τους εκπροσώπους των αιτούντων οργανώσεων στο γεγονός ότι, πριν εκδοθεί η απόφαση αυτή, δημοσιεύθηκε σε τοπικές εφημερίδες των νομών Τρικάλων, Καρδίτσας και Αρτας πρόσκληση των ενδιαφερομένων να λάβουν γνώση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συντάχθηκαν για έργα εντασσόμενα στο πρόγραμμα της εκτροπής των υδάτων του Αχελώου, μεταξύ των οποίων και εκείνα, τα οποία αφορά η παραπάνω απόφαση, η δε μελέτη για τις επιπτώσεις της εκτροπής στο δέλτα του ποταμού είχε αποσταλεί από τη Διοίκηση στην πρώτη και στη δεύτερη από τις προναφερομένες οργανώσεις με το έγγραφο 47081/Π.Π.1851/28.11.1989 του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, ούτε το γεγονός ότι η κρινόμενη αίτηση ασκήθηκε μετά την πάροδο είκοσι ενός περίπου μηνών από την έκδοση της προσβαλλόμενης, ενόψει και του ότι, όπως έχει εκτεθεί σε προηγούμενη σκέψη, δεν προκύπτει δημοσιοποίηση της πράξης αυτής κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με το προαναφερόμενο άρθρο 3 της κοινής απόφασης 75308/5512/26.10.1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και τον Υφουπουργό Εθνικής Οικονομίας και μάλιστα για τις δύο από τις τρεις Νομαρχίες, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται τα επίμαχα έργα, και συγκεκριμένα για τις Νομαρχίες Τρικάλων και Καρδίτσας, η Διοίκηση ούτε καν ισχυρίζεται ότι τηρήθηκαν οι κατά το άρθρο αυτό διατυπώσεις δημοσιοποίησης, αλλ' αντιθέτως στο έγγραφο 1710/6.5.1994 της Νομαρχίας Τρικάλων προς το Συμβούλιο της Επικρατείας υποστηρίζεται η άποψη, ότι δημοσίευση της πράξης, δεν προβλέπεται και στο έγγραφο 408/9.5.1994 της Νομαρχίας Καρδίτσας προς το Δικαστήριο αναφέρεται ότι αναρτήθηκε στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας και ανακοινώθηκε από τον τοπικό τύπο η "έγκριση" από το Νομαρχιακό Συμβούλιο των περιβαλλοντικών όρων, δεν βεβαιώνεται όμως ότι τηρήθηκαν οι διατυπώσεις αυτές και για την προσβαλλόμενη υπουργική πράξη, ενώ, τέλος, δεν αποδεικνύεται από τα στοιχεία της δικογραφίας ότι η ευρεία δημοσιότητα, που έχει λάβει γενικώς και επί σειρά ετών το θέμα της εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου, συνδέεται και με την εκδόσή της προσβαλλόμενης πράξης ή με το περιεχόμενό της. Κατά συνέπεια εμπροθέσμως ασκείται η κρινόμενη αίτηση, είναι δε απορριπτέοι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου, με τους οποίους υποστηρίζεται το αντίθετο.

10. Επειδή, κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος η Πολιτεία έχει υποχρέωση να προστατεύει το φυσικό περιβάλλον και να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για τη διαφύλαξη του. Με τη συνταγματική αυτή διάταξη θεσπίζεται η θεμελιώδης αρχή της προλήψως της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος χάριν της οικολογικής ομορφιάς και της διατηρήσεως αυτού και των φυσικών πόρων προς όφελος όχι μόνον της παρούσας γενεάς αλλά και των επομένων. Επομένως, από την ίδια διάταξη απορρέουν οι περιορισμοί εκείνοι στην αναπτυξιακή πολιτική της πολιτείας, που είναι αναγκαίοι για την πολιτική της πολιτείας, που είναι αναγκαίοι για την πρόληψη της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος, σε τρόπο ώστε όχι κάθε ανάπτυξη αλλά μόνο η βιώσιμη, δηλ. εκείνη που δεν επιφέρει βλάβη στο περιβάλλον και άρα είναι διατηρήσιμη και όχι πρόσκαιρη, να είναι επιτρεπτή από το Σύνταγμα. Ειδικότερα, να μην η κατασκευή δημοσίων έργων μπορεί να αποτελεί μέρος αναπτυξιακών προγραμμάτων, πλην, ως έχουσα άμεση επίδραση στο φυσικό περιβάλλον, μπορεί να αποτελεί, επίσης, μέγιστο κίνδυνο σοβαρής αλλοίωσης ή ακόμη και ανεπανόρθωτης καταστροφής αυτού, αν δεν γίνεται με περίσκεψη και πλήρη επιστημονική μελέτη όλων των επιπτώσεών της στο περιβάλλον, οπότε και μόνον είναι επιτρεπτή.

11. Επειδή σε συμμόρφωση προς την επιταγή που περιέχεται στις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, εκδόθηκε ο ν. 1650/1986 "για την προστασία του περιβάλλοντος" (φ. 160), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στη διαδικασία για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενεί επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ειδικότερα, με τα άρθρα 3 παρ. 1 του νόμου αυτού παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη, με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμοδίου υπουργού, των δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με κριτήρια το είδος και μέγεθός τους, το είδος και την ποσότητα των εκπεμπόμενων ρύπων και κάθε άλλη επίδραση στο περιβάλλον, τη δυνατότητα να προληφθεί η παραγωγή ρύπων από την εφαρμοζόμενη παραγωγική διαδικασία, τον κίνδυνο σοβαρού ατυχήματος και το βαθμό της ανάγκης να επιβληθούν περιορισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος. Στη δε παράγραφο 2 το ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει "τα έργα και τις δραστηριότητες που λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της εκτασής τους είναι πιθανό να προκαλέσει σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον" ενώ στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν έργα και δραστηριότητες που δεν προκαλούν μεν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις αλλά για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να υποβάλλονται "σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από

κανονιστικές διαταξεις" και στην τρίτη κατηγορία "όσα προκαλούν ιδιαίτερα μικρό κίνδυνο ή όχληση ή υποβάθμιση στο περιβάλλον". Περαιτέρω στο άρθρο 14 του παραπάνω νόμου προβλέπεται, πλην άλλων, ότι "για την πραγματοποίηση νέων ή την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό ή τη μετεγκατάσταση υφισταμένων έργων ή δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες του προηγούμενου άρθρου, απαιτείται η έγκριση όρων για τη προστασία του περιβάλλοντος, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης ή πραγματοποίησης της δραστηριότητας ή του έργου" (παρ. 1), ότι "για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων" (παρ. 2α), ότι "η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής χορηγείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και των κατά περίπτωση συναρμοδίων υπουργών. Με όμοια απόφαση είναι δυνατό, η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για ορισμένα έργα ή δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής να ανατίθεται στο νομάρχη.." (παρ. 2β') ότι "για νέα έργα και δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται προέγκριση που αφορά τη χωροθέτηση... Η διαδικασία για την προέγκριση, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια καθορίζονται με την απόφαση της παρ. 10... (παρ. 6), ότι "με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμοδίου υπουργού καθορίζονται η διαδικασία έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η προθεσμία υποβολής τους..." (παρ. 10) και ότι "οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως και στα έργα και τις δραστηριότητες που υφίστανται ή βρίσκονται στο στάδιο της κατασκευής κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. Με κοινές αποφάσεις, που εκδίδονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και τον κατά περίπτωση αρμόδιο υπουργό, καθορίζονται ο αναγκαίος χρόνος προσαρμογής των παραπάνω έργων και δραστηριοτήτων στις διατάξεις του νόμου αυτού και στις διατάξεις που θα εκδοθούν κατ' εξουσιοδότησή του, οι σχετικοί όροι και η διαδικασία" (παρ. 11). Στο δε άρθρο 5 του ίδιου νόμου ορίζονται ως εξής: "1. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμοδίου υπουργού καθορίζεται το περιεχόμενο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που μπορεί να διαφοροποιείται κατά κλάδους ή ομάδα έργων και δραστηριοτήτων. Με όμοια απόφαση ορίζεται το περιεχόμενο της μελέτης ανάλογα με τα στάδια έγκρισης του έργου σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 6. Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων περιλαμβάνει τουλάχιστον : α') περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας με πληροφορίες για το χώρο εγκατάστασης, το σχεδιασμό και το μέγεθό του. β') εντοπισμό και αξιολόγηση των βασικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, γ) περιγραφή των μετρών για την πρόληψη, μείωση ή αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, δ) εξέταση εναλλακτικών λύσεων και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής της προτεινόμενης λύσης, ε) απλή περιλήψη του συνόλου της μελέτης. 2. Το οικείο νομαρχιακό συμβούλιο λαμβάνει γνώση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και πριν από την έγκριση της ενημερώνει κάθε πολίτη και τους φορείς εκπροσώπησης του, για να εκφράσουν τη γνώμη τους. Ο τρόπος ενημέρωσης καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων". Εξάλλου, με βάση εξουσιοδοτήσεις παρεχόμενες με διατάξεις του παραπάνω νόμου, μεταξύ των οποίων και τα προαναφερόμενα άρθρα 3, 4 παρ. 10 και 11 και 5 παρ. 1, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 28ης Ιουνίου 1984 και της 27ης Ιουνίου 1985, αντιστοίχως εκδόθηκε η κοινή απόφαση 69269/5387/24.10.1990 των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών (φ.678/25.10.1990, τ. Β'), με την οποία, πλην άλλων, ορίζονται τα έργα και οι δραστηριότητες που κατατάσσονται στις πρώτες και στη δεύτερη κατηγορία, καθορίζονται τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς και η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Συγκεκριμένα στο άρθρο 4 της κινήσ αυτής υπουργικής απόφασης απαριθμούνται τα έργα και οι δραστηριότητες που κατατάσσονται στην πρώτη (Α') κατηγορία υποδιαίρουμένα σε δυο ομάδες (I και II), μεταξύ δε εκείνων που ανήκουν στην ομάδα II περιλαμβάνονται τα "έργα δειυθέτησης (canalisation) και ρύθμισης της ροής υδάτων" (περ. ε') και τα "φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις προς συγκράτηση ή μονιότερη αποθήκευση των υδάτων" (περ. στ') και, περαιτέρω στον πίνακα 2, ο οποίος προσαρτάται στο άρθρο 16 και στο οποίο παραπέμπεται η παράγραφος 2 του άρθρου 6 της ίδιας υπουργικής απόφασης, ορίζονται τα στοιχεία που πρέπει να περιέχουν οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα έργα και τις δραστηριότητες της

παραπάνω ομάδας ΙΙ, στο δε άρθρο 9 της απόφασης αυτής προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Τέλος, σύμφωνα με τη μεταβατική διαταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 17 της παραπάνω υπουργικής απόφασης, έργα ή δραστηριότητες που βρίσκονται στο στάδιο της κατασκευής κατά την έναρξη ισχύος της απόφασης αυτής προσαρμόζονται στις διατάξεις της που αφορούν την έγκριση περιβαλλοντικών όρων "μετά από τέσσερα (4) χρόνια από την έναρξη ισχύος της", στην ίδια όμως παράγραφο ορίζεται ότι "εάν πριν από την πάροδο της τετραετίας, κατά την κατασκευή ή τη λειτουργία του έργου ή της δραστηριότητας προκύπτει ότι δεν προστατεύεται επαρκώς το περιβάλλον, επιβάλλονται περιβαλλοντικοί όροι σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της παρούσας απόφασης".

12. Επειδή τα έργα, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, εκτελούνται μεν στη φυσική κοίτη του ποταμού Αχελώου, αλλ'όπως και ρητώς αναφέρεται σε έγγραφα τόσο της Διοίκησης όσο και της παρεμβαίνουσας Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (βλ. ενδεικτικώς το από 13.5.1994 "ενημερωτικό σημείωμα" του Γραφείου Έργων Εκτροπής Αχελώου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο με το υπόμνημα του Δημοσίου και τα έγγραφα 4241/23.9.1985 και 1931./20.5.1985 της Διεύθυνσης Ανάπτυξης Υδροηλεκτρικών Έργων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και προς το Υπουργείο Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, αντιστοίχως) είναι ενταγμένα στα έργα του "συγκροτήματος της εκτροπής", δηλαδή στο σύστημα των τεχνικών έργων που απαιτούνται για την αποθηκευση και ρύθμιση της ροής των υδάτων του άνω Αχελώου και τελικώς την εκτροπή τους προς τη θεσσαλική πεδιάδα και τη διοχετεύση τους στην κοίτη του Πηνειού ποταμού. Όπως προκύπτει δε από τα στοιχεία του φακέλλου, ο Αχελώος, ο οποίος πηγάζει από το όρος Λάκμος της οροσειράς της Πίνδου, στην περιοχή του Μετόβου, και, εμπλουτιζόμενος με τα νερά αρκετών παραποτάμων, εκβάλλει δυτικά του Μεσολογγίου, στο Ιόνιο πέλαγος, διασχίζοντας ένα από τα σημαντικότερα υδατικά διαμερίσματα της Χώρας, έχει μήκος 220 χιλιομέτρων περίπου, με πλάτος που φθάνει έως και 90 μέτρα και αποτελεί πολύ σημαντικό ποτάμιο οικοσύστημα. Η περιήγηση πρόκειται παρέμβασή έχει πολλαπλές σοβαρές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον των οικείων περιοχών, και ιδίως α') την επικοινωνία των ποταμών οικοσυστημάτων Αχελώου και Πηνειού, που συνεπάγεται αμέσως την ανάμειξη της πανίδας και χλωρίδας αυτών με τον ενυδθην πρόδηλο κίνδυνο μείωσης της βιοποικιλίας των εκ του ανταγωνισμού των ειδών. Διότι η οροσειρά της Πίνδου αποτελεί μέχρι τούδε αδιαπέραστο γεωγραφικό φράγμα, αποκλείει την μετακίνηση των ενδημικών και μάλιστα των υδροβίων οργανισμών, της εξαιρετικά πλούσιας χλωρίδας και πανίδας της περιοχής από το Δυτικό διαμέρισμα στο ανατολικό, ενώ η διάνοιξη της σήραγγας θα επιτρέψει για πρώτη φορά την κίνηση των ειδών αυτών κατά τη φορά των μεταφερομένων υδάτων, ήτοι εκδυσμα προς ανατολάς, β) τη μείωση των υδάτων του Αχελώου και της συνολικής ροής προς το δέλτα αυτού, που αποτελεί σημαντικό υγρότοπο και ενδίαίτημα αγρίας ορνιθοπανίδας, προστατευμένης από τις διατάξεις της Διεθνούς Συμβάσεως Ραμσάρ, γ') την κατασκευή σειράς μεγάλων φραγμάτων (Πύλη, Μουζάκι, Συκιά, Μεσοχώρα), που θα κατακλύσουν κατοικίες και αγρούς, θα προκαλέσουν μετακίνηση και αλλαγή σχόλησης του πληθυσμού, θα διαταράξουν σοβαρώς τα υφιστάμενα δίκτυα επικοινωνίας, θα καταστρέψουν τα εδαφικά και ποτάμια οικοσυστήματα και θα τα αντικαταστήσουν με λημναία και θα επιφέρουν αλλαγή των οικείων μικροκλιμάτων και σοβαρή αλλοίωση της αισθητικής του τοπίου. δ') τη μείωση της παροχής υδάτων του Αχελώου, νοτίως της εκτροπής, προς τα υπ' αυτού τροφοδοτούμενα φυσικά και ανθρωπογενή οικοσυστήματα της Δυτικής Ελλάδος, με όλες τις εντεύθεν συνέπειες για την ευστάθεια και βιωσιμότητα των ιδίως σε περιόδους ξηρασίας, ε') σοβαρές κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές αλλαγές από την ποικιλότητα εκμετάλλευση των φραγμάτων, που θα έχουν δευτερογενείς επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον των οικείων περιοχών, στ) την αύξηση των υδάτων και της συνολικής ροής του ποταμού Πηνειού προς το δέλτα αυτού, με σημαντική επίδραση στα φυσικά και ανθρωπογενή συστήματα του Θεσσαλικού κάμπου, ιδίως δε αύξηση της ρυπάνσεως από τοξικά φυτοφάρμακα.

13. Επειδή όπως προκύπτει περαιτέρω από τα στοιχεία του φακέλλου, η εκτέλεση των τεχνικών έργων, τα οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, είχε αποφασιστεί πριν από τη δημοσίευση της προαναφερόμενης κοινής υπουργικής απόφασης 69269/5387/24.10.1990, αλλά και πριν ακόμη δημοσιευθεί ο ίδιος ο ν. 1650/1986, κατ' εξουσιοδότηση του οποίου εκδόθηκε η υπουργική απόφαση, και μάλιστα κατά τη δημοσίευσή του νόμου αυτού είχαν αρχίσει οι σχετικές εργασίες (βλ. ενδεικτικώς το έγγραφο 4241/23.9.1985 της Διεύθυνσης Ανάπτυξης Υδροηλεκτρικών Έργων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, στο οποίο αναφέρεται και το έγγραφο Α.Π. ΓΑ/37/23.2.1994 του Γραφείου

Εργων Εκτροπής Αχελώου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας). Με τα δεδομένα αυτά, σύμφωνα με τα άρθρα 4 παρ. 6 του ν. 1650/1986 και από όσα αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη συνάγει ότι το εγχείρημα της εκτροπής μέρους των υδάτων του Αχελώου ποταμού προς το Θεσσαλικό κάμπο αποτελεί σύνθετο και μάλιστα τεχνικό έργο μεγάλης κλίμακας και έχει επιπτώσεις, που μπορούν να προκαλέσουν σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη στο φυσικό περιβάλλον. Είναι δε πρόδηλο ότι η συνολική επίδρασή του στο φυσικό περιβάλλον των επηρεζομένων περιοχών Δυτικής Ελλάδος και Θεσσαλίας δεν ισούται προς το αθροισμα των τοπικών μόνο εκτιμωμένων συνεπειών των επιμέρους τεχνικών έργων που απαιτούνται για την πραγματοποίησή του, αλλ' είναι πολλαπλάσιο τούτου λόγω του δυναμικού και μη γραμμικού χαρακτήρος των εντεύθεν διαταρασσομένων και εν αλληλεπίδρασει τελούντων φυσικών και ανθρωπογενών οικοσυστημάτων. Κατά συνέπεια, για την καταγραφή και αξιολόγηση των επιπτώσεων του εγχειρήματος αυτού δεν αρκεί η σύνταξη μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για καθένα από τα προγραμματιζόμενα επιμέρους τεχνικά έργα, αλλά είναι αναγκαία η σύνταξη, κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με τις διατάξεις αυτές, συνολικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην οποία με την κατάλληλη επιστημονική μέθοδο θα συσχετίζονται και θα συνεκτιμώνται οι προεκτεθεισές επιπτώσεις των έργων για το περιβάλλον, προς εξεύρεση και αξιολόγηση της συνολικής επίδρασης του έργου στο περιβάλλον από την αλλοίωση του υδρολογικού ισοζυγίου μεταξύ Δυτικής Ελλάδος και Θεσσαλίας. Μόνο με τέτοια συνθετική μελέτη θα καταστεί δυνατό να διαγωνισθούν σε όλη τους την έκταση οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροπής και ενόψει αυτών αφενός μεν να κριθεί αν είναι καν επιτρεπτή η εκτέλεση του έργου, ή αν τούτο αποκλείεται λόγω βλάβης του περιβάλλοντος, αφετέρου δε να εκτιμηθεί η αναγκαιότητα του έργου στο πλαίσιο και της αναμενόμενης μορφής ανάπτυξης της Θεσσαλίας και να αξιολογηθούν πλήρως τα μνημονευόμενα στην παράγραφο 1 του προαναφερόμενου άρθρου 5 ν. 1650/1986 στοιχεία και κριτήρια, μέσω των οποίων ελέγχεται και η τήρηση των επιταγών που απορρέουν από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος κατά τα διαλαμβανόμενα σε προηγούμενη σκέψη, καθώς επίσης και να προσδιορισθούν οι περιοχές στις οποίες επέρχονται συνέπειες από το παραπάνω εγχείρημα και, κατ' επέκταση οι νομοί, για τους οποίους απαιτείται να τηρηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου 5 και στα άρθρα 2 και 3 της προαναφερόμενης κοινής απόφασης 75308/5512/26.10.1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος και Δημοσίων Εργων.

14. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλλου, για την έκδοση της προσαλλόμενης απόφασης, η οποία, όπως έχει εκτεθεί, αφορά τεχνικά έργα περιλαμβανόμενα στο πρόγραμμα εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου, η Διοίκηση στηρίχθηκε σε μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οι οποίες συντάχθηκαν ειδικώς για τα επιμέρους τεχνικά αυτά έργα και για τις οποίες ζητήθηκε η γνώμη των νομαρχιακών συμβουλίων Τρικάλων και Καρδίτσας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 της προαναφερόμενης κοινής απόφασης 75308/5512/26.10.1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας, και συγκεκριμένα ως προς τη μελέτη του γραφείου "Π-Γ ΕΠΕ", έτους 1989, για την περιοχή της άμεσης επιρροής των έργων της κύρια σήραγγας εκτροπής τους Αχελώου και προς τη μελέτη του γραφείου "Θ.Ο." έτους 1987, για την περιοχή της άμεσης επιρροής των έργων Πύλης και Μουζακίου. Εξάλλο, η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι, για την αναγκαιότητα και τις επιπτώσεις της εκτροπής υδάτων του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία, έχει συνταχθεί μεγάλος αριθμός μελετών, οι οποίες και μνημονεύονται, πλην άλλων, στην "ενημερωτική έκθεση" που έχει αποσταλεί στο Δικαστήριο με το έγγραφο Α.Π ΓΑ 24/3701/28.1.1994 του Γραφείου έργων Εκτροπής Αχελώου ποταμού του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και στο από 31.5.1994 "ενημερωτικό σημείωμα" του γραφείου αυτού, που έχει υποβληθεί με τα υπομνήματα του Δημοσίου και των παραμβαίνοντων δήμων και σωματείων, δεν προκύπτει όμως ότι μεταξύ των μελετών αυτών περιλαμβάνεται συνολική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά την έννοια που εκτίθεται στην προηγούμενη σκέψη. Ειδικότερα δε, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει τέτοιο χαρακτήρα η μελέτη με τίτλο "οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροπής του Αχελώου", έτους 1987, η οποία συντάχθηκε από ομάδα επιστημόνων με συντονιστή τον καθηγητή Ν.Σ.Μ., η οποία ρητώς αναγνωρίζει ότι δεν έχουν εισέτι συλελεγεί τα απαραίτητα εκείνα δεδομένα που θα μπορούσε να στηρίξουν επιστημονική κρίση σε σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων, εκ των οποίων εξαρτάται και η ειρηνική συνολική αξιολόγηση. Πάντως, δεν προκύπτει ότι η μελέτη Μ., καθώς και οι λοιπές μελέτες που απαριθμούνται στα προαναφερόμενα έγγραφα του Γραφείου Εργων Εκτροπής Αχελώου, αξιολογήθηκαν από τα οικεία όργανα της Διοίκησης κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 2 ν. 1650/1986 και του άρθρου 2 της κοινής απόφασης 75308/5512/

26.10.1990 του Υπουργού Περιβαλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας. Με τα δεδομένα αυτά, εφόσον δηλαδή η προσβαλλόμενη απόφαση δεν στηρίζεται όπως έπρεπε σε συνολική, με την παραπάνω έννοια, μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που να έχει υποβληθεί και αξιολογηθεί κατά την προαναφερόμενη διαδικασία, η απόφαση αυτή είναι μη νόμιμη. Εξάλλου, το υποβαλλόμενο με το υπόμνημα του Δημοσίου αίτημα, να διαταχθεί πραγματογνωμοσύνη, προκειμένου να διαπιστωθεί αν, για τη συνολική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που συνδέονται με την εκτροπή του Αχελώου ποταμού, είναι απο τεχνική άποψη αναγκαίο να συνταχθεί ενιαία μελέτη ή η έρευνα των προβλημάτων αυτών μπορεί να διασπαστεί σε περισσότερες της μιας μελέτες και αν οι υφιστάμενες σχετικές μελέτες έχουν συνθετικό χαρακτήρα, είναι απορριπτό. Διότι, από το περιεχόμενο των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με βάση τις οποίες εγκρίθηκαν οι επίμαχοι περιβαλλοντικοί όροι και οι οποίες αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας που θεσπίζεται με τις προαναφερόμενες διατάξεις, σαφώς προκύπτει ότι οι μελέτες αυτές δεν έχουν τέτοιο χαρακτήρα, αλλ' αναφέρονται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα τεχνικά έργα που αποτελούν το αντικείμενό τους και συγκεκριμένα από την κύρια σήραγγα εκτροπής αφενός και τα φράγματα, ταμειυτήρες και συναφή έργα που προβλέπεται να κατασκευαστούν στις θέσεις Πύλη και Μουζάκι αφετέρου και μάλιστα στη δεύτερη από τις προαναφερόμενες μελέτες, δηλαδή εκείνη που αφορά τα έργα Πύλης και Μουζακίου επισημαίνεται ακριβώς, στη σελίδα 3 του Β' τόμου, ότι "η κατασκευή των φραγμάτων και το τροποποιημένο περιβάλλον που θα προκύψει δεν αποτελούν ένα ανεξάρτητο σχέδιο ανάπτυξης, αλλά τμήμα ενός σημαντικά γενικότερου έργου, που περιλαμβάνει την πρόσκαιρη μα σημαντική μεταβολή των συνθηκών περιβάλλοντος σε μια ζώνη που περιέχει όλη σχεδόν την κεντρική Ελλάδα", ότι για τους παραπάνω λόγους η μελέτη αυτή "δεν ευσταθεί από μόνη της και θα πρέπει να θεωρηθεί ως στοιχείο για τη συνολικότερη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το σύνολο των έργων", ότι "κάθε σοβαρή προσπάθεια ανάλυσης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τα φράγματα Πύλης και Μουζακίου πρέπει να γίνει συνολικά για το έργο εκτροπής του Αχελώου, την αρδευση της Θεσσαλικής πεδιάδας, την αφαίρεση υδάτινων πόρων από την Ηπειρο και τη Δυτική Στερεά Ελλάδα, συνυπολογίζοντας ακόμα τις επιπτώσεις στους οριζοντίους όγκους της Κεντρικής Ελλάδας, στο Ιόνιο και στο Αιγαίο Πέλαγος", ότι "η ποιικιλότητα και η ισορροπία των οικοσυστημάτων της χώρας μας επιβάλλουν σαφώς διεξοδική ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το σύνολο του έργου" και, τέλος, ότι είναι αναγκαίο ο κύριος του έργου να εκπονήσει τη συνολική αυτή μελέτη. Η προσαλλομένη απόφαση, λοιπόν, είναι ακυρωτέα για τον παραπάνω λόγο, τον οποίο βασίμως προβάλλουν οι αιτούντες, αποβαίνει δε αλυσιτελής η έρευνα των λοιπών λόγων ακύρωσης που περιέχονται στην κρινόμενη αίτηση. Πρέπει επομένως, να γίνει δεκτή η αίτηση αυτή και να απορριφθούν οι παρεμβάσεις.

15. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλλου, για την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης η οποία, όπως έχει εκτεθεί, αφορά τεχνικά έργα περιλαμβανόμενα στο πρόγραμμα εκτροπής των υδάτων του ποταμού Αχελώου, η Διοίκηση στηρίχθηκε στη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του γραφείου "Π. - Γ. ΕΠΕ", έτους 1986, η οποία αναφέρεται στην περιοχή της άμμοσης επιρροής των συγκεκριμένων αυτών τεχνικών έργων και για την οποία ζητήθηκε η γνώμη των νομαρχιακών συμβουλίων Τρικάλων, Αρτας και Καρδίτσας, σύμφωνα με τα στηριζόμενα στο άρθρο 2 της προαναφερόμενης κοινής απόφασης 75308/5512/12.10.1990 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας. Εξάλλου, η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι για την αναγκαιότητα και τις επιπτώσεις της εκτροπής υδάτων του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία έχει συνταχθεί μεγάλος αριθμός μελετών, οι οποίες και μνημονεύονται, πλην άλλων, στην "ενημερωτική έκθεση", που έχει αποσταλεί στο Δικαστήριο με το έγγραφο Α.Π. ΓΑ 24/3701/28.1.1994 του Γραφείου Έργων Εκτροπής Αχελώου ποταμού του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και στο από 31.5.1994 "ενημερωτικού σημείωμα" του γραφείου αυτού, που έχει υποβληθεί με το υπόμνημα του Δημοσίου, δεν προκύπτει όμως ότι μεταξύ των μελετών αυτών περιλαμβάνεται και πλήρης συνθετική μελέτη αυτών περιλαμβάνεται και πλήρης συνθετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κατά την έννοια που εκτίθεται στην προηγούμενη σκέψη και ειδικότερα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει τέτοιο χαρακτήρα (η μελέτη με τίτλο "οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροπής του Αχελώου" έτους 1987, η οποία συντάχθηκε από ομάδα επιστημόνων με συντονιστή τον καθηγητή Ν.Σ. Μ.), που ρητώς αναγνωρίζουν ότι δεν έχουν ακόμη συλλεγεί και μελετηθεί τα απαραίτητα εκείνα δεδομένα που θα μπορούσαν να στηρίξουν επιστημονική κρίση σε σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων, από τα οποία, εντούτοις, εξαρτάται η ειρηνική συνολική αξιολόγηση. Πάντως, δεν προκύπτει ότι η τελευταία

αυτή μελέτη καθώς και οι λοιπές μελέτες που απαριθμούνται στα προαναφερόμενα έγγραφα του Γραφείου Εργων Εκτροπής Αχελώου αξιολογήθηκαν από τα οικεία όργανα της Διοίκησης κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 2 ν. 1650/1989 και του άρθρου 2 της κοινής απόφασης 75308/5512/26.10.1990 της Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας. Με τα δεδομένα αυτά, εφόσον δηλαδή η προσβαλλόμενη απόφαση, αν και αφορά έργα που αποτελούν μέρος του προγράμματος εκτροπής των υδάτων του Αχελώου ποταμού, δεν στηρίζεται και σε συνθετική, με την παραπάνω έννοια, μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που να έχει υποβληθεί και αξιολογηθεί κατά την προαναφερόμενη διαδικασία, η απόφαση αυτή είναι μη νόμιμη. Εξάλλου, το υποβαλλόμενο με το υπόμνημα του Δημοσίου αίτημα να διαταχθεί πραγματογνωμοσύνη, προκειμένου να διαπιστωθεί αν για τη συνολική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που συνδέονται με την εκτροπή του Αχελώου ποταμού είναι από τεχνητή άποψη αναγκαίο να συνταχθεί ενιαία μελέτη, ή η έρευνα των προβλημάτων αυτών μπορεί να διασπαστεί σε περισσότερες από μια μελέτες και αν οι υφιστάμενες σχετικές μελέτες έχουν συνθετικό χαρακτήρα, είναι απορριπτό, δεδομένου ότι από το περιεχόμενο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με βάση την οποία εγκρίθηκαν οι επίμαχοι περιβαλλοντικοί όροι και η οποία αξιολογήθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας που θεσπίζεται με τις προαναφερόμενες διατάξεις και μνημονεύεται, μόνη αυτή, στο προοίμιο της προσβαλλόμενης απόφασης, σαφώς προκύπτει ότι η μελέτη αυτή δεν έχει τέτοιο χαρακτήρα, αλλ' αναφέρεται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα τεχνικά έργα των περιοχών Μεσοχώρας και Συκιάς, που αποτελούν το αντικείμενό της. Η προσβαλλόμενη απόφαση, λοιπόν, είναι ακυρωτέα για τον παραπάνω λόγο, τον οποίο βασίμως προβάλλουν οι αιτούντες, αποβαίνει δε αλυσιτελής η έρευνα των λοιπών λόγων ακύρωσης που περιέχονται στην κρινόμενη αίτηση. Πρέπει, επομένως να γίνει δεκτή η αίτηση και να απορριφθεί η παρέμβαση.

Αριθμός 2537/1996

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 8 Μαρτίου 1996, με την εξής σύνθεση : Β. Μποτόπουλος, Πρόεδρος, Φ. Κατζούρος, Ι. Τζεβελεκάκης, Αδ. Φαρμάκης, Κ. Γ. Χαλαζωνίτης, Λ. Οικονόμου, Γ. Δεληγιάννης, Ν. Παπαδημητρίου, Π. Ζ. Φλώρος, Π. Χριστόφορος, Μ. Βροντάκης, Θ. Χατζηπαύλου, Γ. Παναγιώ- τόπουλος, Φ. Στεργιόπουλος, Ν. Ντούβας, Σ. Καραλής, Ε. Γαλανού, Π. Ν. Φλώρος, Σ. Ρίζος, Φ. Αρναούτογλου, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλιάς, Α. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαευαγγέλου, Εμ. Δαρζέντας, Δ. Πετρούλιας, Α. Συγγούνα, Σύμβουλοι, Μ. Βηλαράς, Π. Καρλή, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Φρ. Καμπάνης.

Γ ι α να δικάσει την από 3 Φεβρουαρίου 1992 αίτηση :

τ ω ν : 1. Δήμου Ελευσίνας, ο οποίος παρέστη με την δικηγόρο Σταμάτα Ασημακοπούλου (Α.Μ. 1157), που την διόρισε με πληρεξούσιο, 2. Δήμου Ασπροπύργου, 3. Δήμου Μάνδρας, 4. Δήμου Μαγούλας, 5. Συνδέσμου Θριάσιου Πεδίου, 6. ΤΕΔΚΝΑ και 7. ΚΕΔΚΕ, οι οποίοι δεν παρέστησαν.

κ α τ ά των : 1. Πρωθυπουργού, 2. Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, 3. Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και 4. Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων, οι οποίοι παρέστησαν με την Βασιλική Τύρου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

κ α ι κατά της "Α. Ε. και Β. Ε. Π. Ε.", η οποία δεν παρέστη.

Η πίο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 10 Φεβρουαρίου 1992 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθ. 154/4-12-1991 πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ 191/12-12-1991 τ. Α) καθώς και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή,

Συμβούλου, Γ. Δεληγιάννη.

Κατόπιν, το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια δικηγόρο του παραστάτος Δήμου, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο του Πρωθυπουργού και των Υπουργών, που ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και ,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή καταβλήθηκαν τα νόμιμα τέλη (υπ' αριθ. 9681542 και 9681543 του έτους 1992 διπλότυπα της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπραξεων Αθηνών) και το παράβολο (υπ' αριθ. 1032039 και 4494566 γραμμάτια παραβόλου του Δημοσίου), από τους υπόχρεους, σύμφωνα με το νόμο, αιτούντες.

2. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. 154/1991 Πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ 191 τ. Α 12-12-1991) με την οποία χορηγήθηκε στην Εταιρία "Πέτρολα Ελλάς ΑΕΒΕ" άδεια εγκατάστασης : "α) μονάδος συμπαραγωγής ατμού και ηλεκτρικής ενέργειας για τις ανάγκες του Διύλιστηρίου της στην Ελευσίνα, η οποία θα λειτουργεί με υγραέριο εωσότου καταστεί δυνατός ο εφοδιασμός της με φυσικό αέριο. β) μονάδος ποιοτικής αναβάθμισης προϊόντων του Διύλιστηρίου της (visbraker) στην Ελευσίνα, που θα χρησιμοποιεί ως καύσιμο υγραέριο και θα γίνει με την αντικατάσταση των δύο μονάδων ατμοσφαιρικής διύλισης αργού πετρελαίου (howe braker), δυναμικότητας η καθεμία 10.000 βαρελιών ημερησίως, οι οποίες υπάρχουν σήμερα και λειτουργούν με μαζούτ, από δύο νέες μονάδες ατμοσφαιρικής διύλισης, δυναμικότητας η καθεμία 20.000 βαρελιών ημερησίως. γ) μονάδος εξοπλισμού παραγωγής αζώτου από τον ατμοσφαιρικό αέρα για την προστασία και ασφάλεια του μηχανολογικού εξοπλισμού του Διύλιστηρίου της στην Ελευσίνα, η οποία θα λειτουργεί με ηλεκτρική ενέργεια". Με την αίτηση προβάλλεται ότι οι νέες μονάδες θα επιτείνουν την επιβάρυνση της περιοχής αυτής.

3. Επειδή μετά την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως εκδόθηκε η υπ' αριθ. 20/1992 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ 27 τ. Α) με την οποία τροποποιήθηκε το β εδάφιο της προσβαλλομένης πράξεως ως εξής : 1. "β) μονάδος ποιοτικής αναβάθμισης προϊόντων του Διύλιστηρίου της (Visbraker) στην Ελευσίνα, που θα χρησιμοποιεί ως καύσιμο υγραέριο και θα γίνει με μετατροπή των δύο μονάδων ατμοσφαιρικής διύλισης αργού πετρελαίου (howe braker) δυναμικότητας η κάθε μία 10.000 βαρελιών ημερησίως, οι οποίες υπάρχουν σήμερα και λειτουργούν με μαζούτ, καθώς και την εγκατάσταση δύο νέων μονάδων ατμοσφαιρικής διύλισης, δυναμικότητας η καθεμία 20.000 βαρελιών ημερησίως, σε αντικατάσταση των κατά τα ανωτέρω μετατραπησομένων μονάδων". Ενόψει του περιεχομένου της αυτού και του αντικειμένου της επίδικης διαφοράς η τροποποιητική αυτή πράξη πρέπει να θεωρηθεί συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση.

4. Επειδή ο δήμος Ασπροπύργου, ο δήμος Μάνδρας, ο δήμος Μαγούλας, ο σύνδεσμος Θριασίου πεδίου, η ΤΕΔΚΝΑ και η ΚΕΔΚΕ δεν νομιμοποιήθηκαν με ένα από τους τρόπους που ορίζει το άρθρο 27 του πρ. δ/τος 18/1989 (ΦΕΚ 8). Συνεπώς ως προς τους αιτούντες αυτούς πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση ως απαράδεκτη.

5. Επειδή η παρέμβαση της Εταιρίας "Πέτρολα Ελλάς ΑΕΒΕ" πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη διότι η εταιρία αυτή δεν νομιμοποιήθηκε με ένα από τους τρόπους που ορίζει το πιά πάνω άρθρο 27 του πρ. δ/τος 18/1989.

6. Επειδή με έννομο συμφέρον και γενικά παραδεκτώς ασκείται η κρινόμενη αίτηση από το Δήμο Ελευσίνας, στην αρμοδιότητα του οποίου εμππίτει σύμφωνα με το νόμο η μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος στην περιοχή του, που είναι ήδη επιβαρυνόμενη από τη συγκέντρωση βιομηχανιών.

7. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι "η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους" και ότι για τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, φυσικού και πολιτιστικού, "το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα". Με τις διατάξεις αυτές το φυσικό περιβάλλον έχει

αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθεί, στα όρια της Χώρας, η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επόμενων γενεών. Ξπώς, προκύπτει, μάλιστα, από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέστηκε στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για τη διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά τη λήψη δε των μέτρων αυτών πρέπει, κατά την έννοια των μνημονευμένων διατάξεων, ερμηνευόμενων ενόψει και των άρθρων 106 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, να λαμβάνονται υπόψη από μέρος της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και άλλοι παράγοντες, αναγόμενοι στο γενικότερο εθνικό συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης και της εξασφάλισης εργασίας στους πολίτες, σκοπούς για τους οποίους επίσης λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα, στα μνημονευμένα άρθρα 106 και 22 παρ. 1 αντιστοίχως. Η στάθμιση, όμως, των παραγόντων αυτών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά, για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία και απέβλεψε ο συντακτικός νομοθέτης.

8. Επειδή, συνακόλουθα προς την επιταγή που περιέχεται στις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος εκδόθηκε ο ν. 1515/1985 με τίτλο "Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας" (φ. 18) και θεσπίστηκε ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας του περιβάλλοντος για την ευρύτερη περιοχή της Αθήνας που, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 θεωρείται, για την εφαρμογή του νόμου αυτού, ότι περιλαμβάνει την περιφέρεια του νομού Αττικής και την Μακρόνησο εκτός από τα Κύθηρα. Ακολούθως, εκδόθηκε ο νόμος 1650/1986 "για την προστασία του περιβάλλοντος" (φ. 160), σκοπός του οποίου είναι, όπως ρητώς αναφέρεται στο άρθρο 1 παρ. 1, "η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του". Ειδικότερα, με το νομοθέτημα αυτό θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στη διαδικασία για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Συγκεκριμένα, με την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παραπάνω νόμου παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, των δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με κριτήρια το είδος και το μέγεθός τους, το είδος και την ποσότητα των εκπεμπόμενων ρύπων και κάθε άλλη επίδραση στο περιβάλλον, τη δυνατότητα να προληφθεί η παραγωγή ρύπων από την εφαρμοζόμενη παραγωγική διαδικασία, τον κίνδυνο σοβαρού ατυχήματος και τον βαθμό της ανάγκης να επιβληθούν περιορισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει "τα έργα και τις δραστηριότητες που λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της έκτασής τους είναι πιθανό να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον", στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν έργα και δραστηριότητες που δεν προκαλούν μεν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις αλλά για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να υποβάλλονται "σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις" και στην τρίτη κατηγορία "όσα προκαλούν ιδιαίτερα μικρό κίνδυνο ή όχληση ή υποβάθμιση στο περιβάλλον". Στο άρθρο 4 του νόμου αυτού προβλέπεται, εκτός άλλων, ότι για την πραγματοποίηση νέων ή την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό ή τη μετεγκατάσταση υφιστάμενων έργων ή δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες του προηγούμενου άρθρου, απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος και ότι η έγκριση αυτή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης ή πραγματοποίησης της δραστηριότητας ή του έργου" (παρ. 1). Επίσης ορίζεται ότι "για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων" (παρ. 2α) και ότι "η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής χορηγείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων έργων και των κατά περίπτωση συναρμόδιων υπουργών. Με όμοια απόφαση είναι δυνατό η έγκριση περιβαλλοντικών όρων

για ορισμένα έργα ή δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής να ανατίθεται στο νομάρχη . . ." (παρ. 2 β). Ακολούθως, με βάση εξουσιοδοτήσεις παρεχόμενες με διατάξεις του παραπάνω νόμου αλλά και σε συμμόρφωση προς τις οδηγίες 84/360 ΕΟΚ και 85/337 ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 28ης Ιουνίου 1984 και της 27ης Ιουνίου 1985, αντιστοίχως, εκδόθηκε η κοινή απόφαση 69269/5387/24-10-1990 των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών (φ. 678/25-10-1990, τευχ. Β), με την οποία, καθορίζονται, εκτός άλλων, τα έργα και οι δραστηριότητες που κατατάσσονται στην πρώτη και στη δεύτερη κατηγορία και θεσπίζεται διαδικασία για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 4 της κοινής αυτής υπουργικής απόφασης απαριθμούνται οι δραστηριότητες και τα έργα που κατατάσσονται στην πρώτη (Α) κατηγορία υποδιαιρούμενα σε δύο ομάδες (I και II). Μεταξύ εκείνων που ανήκουν στην ομάδα I περιλαμβάνονται "τα διύλισταργια αργού πετρελαίου" (περ. 1) και στην ομάδα II περιλαμβάνονται "οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ατμού και θερμού ύδατος (παρ. 3α) καθώς επίσης και η επεξεργασία ενδιάμεσων προϊόντων και παρασκευή χημικών προϊόντων (περ. 6α). Στο άρθρο 9 της ίδιας απόφασης προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

9. Επειδή, προκειμένου για την ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό, συγχώνευση και μετεγκατάσταση βιομηχανιών, βιοτεχνιών και αποθηκών μέσα στα όρια του ηπειρωτικού τμήματος του Νομού Αττικής και των νησιών Σαλαμίνας και Αίγινας θεσπίστηκε με το άρθρο 2 του πρ. διατάγματος 84/1984 (φ. 33) απαγόρευση ίδρυσης και εγκατάστασης βιομηχανίας, βιοτεχνίας και αποθήκης στο πιό πάνω τμήμα του νομού και στα μνημονευμένα νησιά, με εξαίρεση τις μονάδες, οι οποίες ασκούν δραστηριότητα από εκείνες που απαριθμούνται στον πίνακα που περιέχεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Κατά δε το άρθρο 4 του ίδιου διατάγματος δεν επιτρέπεται ούτε η επέκταση των υφιστάμενων στην παραπάνω περιοχή βιομηχανιών, βιοτεχνιών και αποθηκών, των οποίων επιτρέπεται, σύμφωνα με το επόμενο άρθρο 5, μόνο εκσυγχρονισμός που μπορεί να περιλαμβάνει αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας και της κινητήριας δύναμης αλλά με τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που προβλέπονται στο τελευταίο αυτό άρθρο. Με το άρθρο δε 12 του προαναφερόμενου διατάγματος καταργήθηκε ρητώς το προγενέστερο π.δ/γμα 791/1981 (φ. 207), με το οποίο είχαν εισαχθεί παρεμφερείς απαγορεύσεις για την ίδια περιοχή.

10. Επειδή με τα άρθρα 1 και 2 του ν. 1360/1983 που έχει τον τίτλο "προώθηση των επενδύσεων, οργάνωση των Υπηρεσιών Κρατικών Προμηθειών και άλλες διατάξεις" (φ. 65) ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την αρμοδιότητα και τη διαδικασία χορήγησης της απαιτούμενης από την ισχύουσα νομοθεσία αδείας για την εγκατάσταση, την επέκταση ή τον εκσυγχρονισμό βιομηχανίας, βιοτεχνίας, κάθε είδους ηλεκτρομηχανολογικής εγκατάστασης ή αποθήκης, στο επόμενο άρθρο 3 προβλέπεται ότι οι αντίστοιχες άδειες λειτουργίας εξακολουθούν να δίδονται από τις οικείες διατάξεις, στο δε άρθρο 4 του νόμου αυτού ορίζεται ότι "με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, είναι δυνατό να χορηγείται άδεια εγκατάστασης κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του νόμου αυτού ή άλλων νόμων, εφόσον πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις και ιδίως για εγκατάσταση βιομηχανιών που συμβάλλουν στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Εθνικής Οικονομίας". Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, ερμηνευόμενης ενόψει και των λοιπών διατάξεων που έχουν παρατεθεί στις σκέψεις 7 έως 9, εφόσον συντρέχουν ειδικώς οι οριζόμενες στο άρθρο αυτό προϋποθέσεις ήτοι "εφόσον πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις", μπορεί να χορηγείται άδεια εγκατάστασης ή επέκτασης βιομηχανίας, κατά παρέκκλιση από άλλες, απαγορευτικές, διατάξεις της νομοθεσίας για τις βιομηχανίες, βιοτεχνίες και μηχανολογικές εγκαταστάσεις γενικώς, είτε οι άλλες αυτές διατάξεις είναι διατάξεις τυπικού νόμου είτε είναι διατάξεις κανονιστικών πράξεων της Διοίκησης που εκδίδονται με βάση εξουσιοδότηση νόμου. Το πιό πάνω άρθρο 4 του ν. 1360/83 αναφερόμενο σε ορισμένες επενδύσεις είναι ειδικό σε σχέση με το μεταγενέστερο άρθρο 2 του προαναφερόμενου π.δ/τος 84/1984 και επομένως εφαρμόζεται επί ιδιαίτερας σημαντικών παραγωγικών επενδύσεων και στο νομό Αττικής. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο νομοθέτης δεν περιέλαβε σχετική απαγόρευση παρά το γεγονός ότι κατά τη θέσπιση της προαναφερόμενης ειδικής ρύθμισης του άρθρου 4 του ν. 1360/1983 είχε υπόψη του το ισχύον τότε π.δ/γμα 791/1981 που αφορούσε το νομό Αττικής και που περιείχε ρυθμίσεις παρεμφερείς προς εκείνες που εισάγονται με το νεότερο π.δ/γμα 84/1984.

Επομένως, βρίσκουν καταρχήν έρεισμα στο παραπάνω άρθρο 4 ν. 1360/1983 οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, με τις οποίες χορηγείται άδεια εγκατάστασης και εκσυγχρονισμού βιομηχανικών μονάδων κατά παρέκκλιση των άρθρων 4 και 5 του π.δ/τος 84/1984. Η χορήγηση όμως της σχετικής άδειας πρέπει περαιτέρω να ελεγχθεί (βλ. επόμενη σκέψη) από την άποψη αν έχουν τηρηθεί οι περιορισμοί και τα μέτρα που περιέχονται τόσο στο ρυθμιστικό σχέδιο και στο πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, που θεσπίστηκαν με τον προαναφερόμενο ν. 1515/1985, όσο και στο νόμο 1650/86 καθώς και στις κανονιστικές πράξεις που εκδόθηκαν βάσει εξουσιοδοτήσεων του τελευταίου αυτού νόμου. Ξλες οι πιο πάνω προστατευτικές του περιβάλλοντος διατάξεις, εφαρμόζονται και επί των παραγωγικών επενδύσεων ιδιαίτερης σημασίας του άρθρου 4 του νόμου 1360/1983.

11. Επειδή, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 1650/1986 και της κοινής Υπουργικής απόφασης 69269/5387/ /24-10-1990, για την έναρξη πραγματοποίησης έργου ή δραστηριότητας που έχει καταταγεί με την απόφαση αυτή στην Α κατηγορία απαιτείται να έχει συνταγεί σχετική περιβαλλοντική μελέτη και να έχουν εγκριθεί περιβαλλοντικοί όροι κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Ως "πραγματοποίηση" δε του έργου ή της δραστηριότητας θεωρείται, κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, όχι μόνο η υλική εκτέλεση αλλά και η έκδοση κάθε διοικητικής πράξης η οποία αποτελεί, κατά νόμο, προϋπόθεση για την έναρξη των εργασιών εκτέλεσης του έργου ή δραστηριότητας. Συνακόλουθα, για να χορηγηθεί, με βάση το παραπάνω άρθρο 4 ν. 1360/1983, άδεια εγκατάστασης ή επέκτασης βιομηχανικών μονάδων κατά παρέκκλιση από ισχύουσες διατάξεις, πρέπει να έχει προηγηθεί η έγκριση περιβαλλοντικών όρων με βάση σχετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, δεδομένου, μάλιστα, ότι κατά την έννοια και του ίδιου αυτού άρθρου, ερμηνευόμενου ενόψει και της επιταγής που περιέχεται στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, για τη χορήγηση της άδειας πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι σχετιζόμενοι με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου παράγοντες, των οποίων η αξιολόγηση, μετά τη θέσπιση των διαδικασιών που προβλέπονται στον προαναφερόμενο ν. 1650/1986 και την κοινή υπουργική απόφαση 69269/24-10-1990, επιβάλλεται να γίνεται στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών. Οι προσβαλλόμενες αποφάσεις με τις οποίες χορηγήθηκε βάσει του άρθρου 4 Ν. 1360/1983 άδεια εγκατάστασης νέων μονάδων στο διυλιστήριο της εταιρίας "Πέτρολα Ελλάς ΑΕΒΕ", όπως λεπτομερώς περιγράφηκαν πιο πάνω, είναι μη νόμιμες γιατί αν και αφορούν έργα που έχουν καταταγεί, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, στην Α κατηγορία, εκδόθηκαν χωρίς να έχει προηγηθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Η πλημμέλεια δε αυτή δεν αίρεται από τη ρήτρα που περιέχεται στην πρώτη από τις παραπάνω αποφάσεις ότι η άδεια χορηγείται με την προϋπόθεση ότι η παρεμβαίνουσα εταιρεία "θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, τα οποία προβλέπει ο Ν. 1650/1986 και η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/25-10-1990. Σύμφωνα με όσα έχουν ήδη εκτεθεί, η σύνταξη μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με τα προαναφερόμενα νομοθετήματα (ν. 1650/1986 και κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/1990) αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων, η έλλειψη της οποίας δεν μπορεί να καλυφθεί με την τήρηση εκ των υστέρων της παραπάνω διαδικασίας (Ολ. Σ.τ.Ε. 2755/1994). Για τον λόγο αυτόν, που βασίμως προβάλλει ο δήμος Ελευσίνας, πρέπει να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, είναι δε αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών προσβαλλόμενων λόγων. Επομένως πρέπει η αίτηση να γίνει δεκτή ως προς τον δήμο Ελευσίνας.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση ως προς τον δήμο Ελευσίνας.

Απορρίπτει την αίτηση ως προς του λοιπούς αιτούντες.

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Ακυρώνει τις πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου υπ' αριθ. 154/1991 (ΦΕΚ 191) και 20/1992 (ΦΕΚ 27), σύμφωνα με το σκεπτικό.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει στο Δημόσιο τη δικαστική δαπάνη του αιτούντος δήμου Ελευσίνας που ανέρχεται στο ποσό των είκοσι οκτώ χιλιάδων (28.000) δραχμών και

Επιβάλλει σε βάρος των λοιπών αιτούντων τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου, που ανέρχεται στο ποσό των δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000) δραχμών, κατανεμόμενη συμμετρως μεταξύ τους.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 15 Μαρτίου 1996 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 24ης Μαΐου του ίδιου έτους.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Β. Μποτόπουλος

Φρ. Καμπάνης

Αριθμός 2537/1996

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 8 Μαρτίου 1996, με την εξής σύνθεση : Β. Μποτόπουλος, Πρόεδρος, Φ. Κατζούρος, Ι. Τζεβελεκάκης, Αδ. Φαρμάκης, Κ. Γ. Χαλαζωνίτης, Λ. Οικονόμου, Γ. Δεληγιάννης, Ν. Παπαδημητρίου, Π. Ζ. Φλώρος, Π. Χριστόφορος, Μ. Βροντάκης, Θ. Χατζηπαύλου, Γ. Παναγιώ- τόπουλος, Φ. Στεργιόπουλος, Ν. Ντούβας, Σ. Καραλής, Ε. Γαλανού, Π. Ν. Φλώρος, Σ. Ρίζος, Φ. Αρναούτογλου, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαευσταχίου, Εμ. Δαρζέντας, Δ. Πετρούλιας, Α. Συγγούνα, Σύμβουλοι, Μ. Βηλαράς, Π. Καρλή, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Φρ. Καμπάνης.

Γ ι α να δικάσει την από 3 Φεβρουαρίου 1992 αίτηση :

τ ω ν : 1. Δήμου Ελευσίνας, ο οποίος παρέστη με την δικηγόρο Σταμάτα Ασημακοπούλου (Α.Μ. 1157), που την διόρισε με πληρεξούσιο, 2. Δήμου Ασπροπύργου, 3. Δήμου Μάνδρας, 4. Δήμου Μαγούλας, 5. Συνδέσμου Θριάσιου Πεδίου, 6. ΤΕΔΚΝΑ και 7. ΚΕΔΚΕ, οι οποίοι δεν παρέστησαν.

κ α τ ά των : 1. Πρωθυπουργού, 2. Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, 3. Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και 4. Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων λργων, οι οποίοι παρέστησαν με την Βασιλική Τύρου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

κ α ι κατά της "Α. Ε. και Β. Ε. Π. Ε.", η οποία δεν παρέστη.

Η π ι ό πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 10 Φεβρουαρίου 1992 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθ. 154/4-12-1991 πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ 191/12-12-1991 τ. Α)

καθώς και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου, Γ. Δεληγιάννη.

Κατόπιν, το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια δικηγόρο του παραπάντος Δήμου, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο του Πρωθυπουργού και των Υπουργών, που ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή καταβλήθηκαν τα νόμιμα τέλη (υπ' αριθ. 9681542 και 9681543 του έτους 1992 διπλότυπα της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολο (υπ' αριθ. 1032039 και 4494566 γραμμάτια παραβόλου του Δημοσίου), από τους υπόχρεους, σύμφωνα με το νόμο, αιτούντες.

2. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. 154/1991 Πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ 191 τ. Α 12-12-1991) με την οποία χορηγήθηκε στην Εταιρία "Πέτρολα Ελλάς ΑΕΒΕ" άδεια εγκατάστασης : "α) μονάδος συμπαραγωγής ατμού και ηλεκτρικής ενέργειας για τις ανάγκες του Διύλιστηρίου της στην Ελευσίνα, η οποία θα λειτουργεί με υγραέριο εωσότου καταστεί δυνατός ο εφοδιασμός της με φυσικό αέριο. β) μονάδος ποιοτικής αναβάθμισης προϊόντων του Διύλιστηρίου της (visbraker) στην Ελευσίνα, που θα χρησιμοποιεί ως καύσιμο υγραέριο και θα γίνει με την αντικατάσταση των δύο μονάδων ατμοσφαιρικής διύλισης αργού πετρελαίου (howe braker), δυναμικότητας η καθεμία 10.000 βαρελιών ημερησίως, οι οποίες υπάρχουν σήμερα και λειτουργούν με μαζούτ, από δύο νέες μονάδες ατμοσφαιρικής διύλισης, δυναμικότητας η καθεμία 20.000 βαρελιών ημερησίως. γ) μονάδος εξοπλισμού παραγωγής αζώτου από τον ατμοσφαιρικό αέρα για την προστασία και ασφάλεια του μηχανολογικού εξοπλισμού του Διύλιστηρίου της στην Ελευσίνα, η οποία θα λειτουργεί με ηλεκτρική ενέργεια". Με την αίτηση προβάλλεται ότι οι νέες μονάδες θα επιτείνουν την επιβάρυνση της περιοχής αυτής.

3. Επειδή μετά την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως εκδόθηκε η υπ' αριθ. 20/1992 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ 27 τ. Α) με την οποία τροποποιήθηκε το β εδάφιο της προσβαλλομένης πράξεως ως εξής : 1. "β) μονάδος ποιοτικής αναβάθμισης προϊόντων του Διύλιστηρίου της (Visbraker) στην Ελευσίνα, που θα χρησιμοποιεί ως καύσιμο υγραέριο και θα γίνει με μετατροπή των δύο μονάδων ατμοσφαιρικής διύλισης αργού πετρελαίου (howe braker) δυναμικότητας η κάθε μία 10.000 βαρελιών ημερησίως, οι οποίες υπάρχουν σήμερα και λειτουργούν με μαζούτ, καθώς και την εγκατάσταση δύο νέων μονάδων ατμοσφαιρικής διύλισης, δυναμικότητας η καθεμία 20.000 βαρελιών ημερησίως, σε αντικατάσταση των κατά τα ανωτέρω μετατραπησομένων μονάδων". Ενόψει του περιεχομένου της αυτού και του αντικειμένου της επίδικης διαφοράς η τροποποιητική αυτή πράξη πρέπει να θεωρηθεί συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση.

4. Επειδή ο δήμος Ασπροπύργου, ο δήμος Μάνδρας, ο δήμος Μαγούλας, ο σύνδεσμος Θριασίου πεδίου, η ΤΕΔΚΝΑ και η ΚΕΔΚΕ δεν νομιμοποιήθηκαν με ένα από τους τρόπους που ορίζει το άρθρο 27 του πρ. δ/τος 18/1989 (ΦΕΚ 8). Συνεπώς ως προς τους αιτούντες αυτούς πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση ως απαράδεκτη.

5. Επειδή η παρέμβαση της Εταιρίας "Πέτρολα Ελλάς ΑΕΒΕ" πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη διότι η εταιρία αυτή δεν νομιμοποιήθηκε με ένα από τους τρόπους που ορίζει το πιό πάνω άρθρο 27 του πρ. δ/τος 18/1989.

6. Επειδή με έννομο συμφέρον και γενικά παραδεκτώς ασκείται η κρινόμενη αίτηση από το Δήμο Ελευσίνας, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει σύμφωνα με το νόμο η μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος στην περιοχή του, που είναι ήδη επιβαρυνμένη από τη συγκέντρωση βιομηχανιών.

7. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι "η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση

του Κράτους" και ότι για τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, φυσικού και πολιτιστικού, "το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα". Με τις διατάξεις αυτές το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθεί, στα όρια της Χώρας, η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επόμενων γενεών. Ξπως, προκύπτει, μάλιστα, από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέσθηκε στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για τη διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά τη λήψη δε των μέτρων αυτών πρέπει, κατά την έννοια των μνημονευμένων διατάξεων, ερμηνευόμενων ενόψει και των άρθρων 106 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, να λαμβάνονται υπόψη από μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και άλλοι παράγοντες, αναγόμενοι στο γενικότερο εθνικό συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης και της εξασφάλισης εργασίας στους πολίτες, σκοπούς για τους οποίους επίσης λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα, στα μνημονευμένα άρθρα 106 και 22 παρ. 1 αντιστοίχως. Η στάθμιση, όμως, των παραγόντων αυτών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά, για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλιζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία και απέβλεψε ο συντακτικός νομοθέτης.

8. Επειδή, συνακόλουθα προς την επιταγή που περιέχεται στις παραπάνω διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος εκδόθηκε ο ν. 1515/1985 με τίτλο "Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας" (φ. 18) και θεσπίστηκε ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας του περιβάλλοντος για την ευρύτερη περιοχή της Αθήνας που, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 θεωρείται, για την εφαρμογή του νόμου αυτού, ότι περιλαμβάνει την περιφέρεια του νομού Αττικής και την Μακρόνησο εκτός από τα Κύθηρα. Ακολούθως, εκδόθηκε ο νόμος 1650/1986 "για την προστασία του περιβάλλοντος" (φ. 160), σκοπός του οποίου είναι, όπως ρητώς αναφέρεται στο άρθρο 1 παρ. 1, "η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του". Ειδικότερα, με το νομοθέτημα αυτό θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στη διαδικασία για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Συγκεκριμένα, με την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παραπάνω νόμου παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, των δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με κριτήρια το είδος και το μέγεθός τους, το είδος και την ποσότητα των εκπεμπόμενων ρύπων και κάθε άλλη επίδραση στο περιβάλλον, τη δυνατότητα να προληφθεί η παραγωγή ρύπων από την εφαρμοζόμενη παραγωγική διαδικασία, τον κίνδυνο σοβαρού ατυχήματος και τον βαθμό της ανάγκης να επιβληθούν περιορισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει "τα έργα και τις δραστηριότητες που λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της έκτασής τους είναι πιθανό να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον", στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν έργα και δραστηριότητες που δεν προκαλούν μεν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις αλλά για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να υποβάλλονται "σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις" και στην τρίτη κατηγορία "όσα προκαλούν ιδιαίτερα μικρό κίνδυνο ή όχληση ή υποβάθμιση στο περιβάλλον". Στο άρθρο 4 του νόμου αυτού προβλέπεται, εκτός άλλων, ότι για την πραγματοποίηση νέων ή την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό ή τη μεταγκατάσταση υφιστάμενων έργων ή δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες του προηγούμενου άρθρου, απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος και ότι η έγκριση αυτή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης ή πραγματοποίησης της δραστηριότητας ή του έργου" (παρ. 1). Επίσης ορίζεται ότι "για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων" (παρ. 2α) και ότι "η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της κατηγορίας

αυτής χορηγείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και των κατά περίπτωση συναρμόδιων υπουργών. Με όμοια απόφαση είναι δυνατό η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για ορισμένα έργα ή δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής να ανατίθεται στο νομάρχη . . ." (παρ. 2 β). Ακολούθως, με βάση εξουσιοδοτήσεις παρεχόμενες με διατάξεις του παραπάνω νόμου αλλά και σε συμμόρφωση προς τις οδηγίες 84/360 ΕΟΚ και 85/337 ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 28ης Ιουνίου 1984 και της 27ης Ιουνίου 1985, αντιστοίχως, εκδόθηκε η κοινή απόφαση 69269/5387/24-10-1990 των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών (φ. 678/25-10-1990, τευχ. Β), με την οποία, καθορίζονται, εκτός άλλων, τα έργα και οι δραστηριότητες που κατατάσσονται στην πρώτη και στη δεύτερη κατηγορία και θεσπίζεται διαδικασία για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 4 της κοινής αυτής υπουργικής απόφασης απαριθμούνται οι δραστηριότητες και τα έργα που κατατάσσονται στην πρώτη (Α) κατηγορία υποδιαιρούμενα σε δύο ομάδες (I και II). Μεταξύ εκείνων που ανήκουν στην ομάδα I περιλαμβάνονται "τα διύλισηργα αργού πετρελαίου" (περ. 1) και στην ομάδα II περιλαμβάνονται "οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ατμού και θερμού ύδατος (παρ. 3α) καθώς επίσης και η επεξεργασία ενδιάμεσων προϊόντων και παρασκευή χημικών προϊόντων (περ. 6α). Στο άρθρο 9 της ίδιας απόφασης προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

9. Επειδή, προκειμένου για την ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό, συγχώνευση και μετεγκατάσταση βιομηχανιών, βιοτεχνιών και αποθηκών μέσα στα όρια του ηπειρωτικού τμήματος του Νομού Αττικής και των νησιών Σαλαμίνας και Αίγινας θεσπίστηκε με το άρθρο 2 του πρ. διατάγματος 84/1984 (φ. 33) απαγόρευση ίδρυσης και εγκατάστασης βιομηχανίας, βιοτεχνίας και αποθήκης στο πιό πάνω τμήμα του νομού και στα μνημονευμένα νησιά, με εξαίρεση τις μονάδες, οι οποίες ασκούν δραστηριότητα από εκείνες που απαριθμούνται στον πίνακα που περιέχεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Κατά δε το άρθρο 4 του ίδιου διατάγματος δεν επιτρέπεται ούτε η επέκταση των υφιστάμενων στην παραπάνω περιοχή βιομηχανιών, βιοτεχνιών και αποθηκών, των οποίων επιτρέπεται, σύμφωνα με το επόμενο άρθρο 5, μόνο εκσυγχρονισμός που μπορεί να περιλαμβάνει αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας και της κινητήριας δύναμης αλλά με τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που προβλέπονται στο τελευταίο αυτό άρθρο. Με το άρθρο δε 12 του προαναφερόμενου διατάγματος καταργήθηκε ρητώς το προγενέστερο π.δ/γμα 791/1981 (φ. 207), με το οποίο είχαν εισαχθεί παρεμφερείς απαγορεύσεις για την ίδια περιοχή.

10. Επειδή με τα άρθρα 1 και 2 του ν. 1360/1983 που έχει τον τίτλο "προώθηση των επενδύσεων, οργάνωση των Υπηρεσιών Κρατικών Προμηθειών και άλλες διατάξεις" (φ. 65) ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την αρμοδιότητα και τη διαδικασία χορήγησης της απαιτούμενης από την ισχύουσα νομοθεσία αδειάς για την εγκατάσταση, την επέκταση ή τον εκσυγχρονισμό βιομηχανίας, βιοτεχνίας, κάθε είδους ηλεκτρομηχανολογικής εγκατάστασης ή αποθήκης, στο επόμενο άρθρο 3 προβλέπεται ότι οι αντίστοιχες άδειες λειτουργίας εξακολουθούν να διέπονται από τις οικείες διατάξεις, στο δε άρθρο 4 του νόμου αυτού ορίζεται ότι "με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, είναι δυνατό να χορηγείται άδεια εγκατάστασης κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του νόμου αυτού ή άλλων νόμων, εφόσον πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις και ιδίως για εγκατάσταση βιομηχανιών που συμβάλλουν στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Εθνικής Οικονομίας". Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, ερμηνευόμενης ενόψει και των λοιπών διατάξεων που έχουν παρατεθεί στις σκέψεις 7 έως 9, εφόσον συντρέχουν ειδικώς οι οριζόμενες στο άρθρο αυτό προϋποθέσεις ήτοι "εφόσον πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις", μπορεί να χορηγείται άδεια εγκατάστασης ή επέκτασης βιομηχανίας, κατά παρέκκλιση από άλλες, απαγορευτικές, διατάξεις της νομοθεσίας για τις βιομηχανίες, βιοτεχνίες και μηχανολογικές εγκαταστάσεις γενικώς, είτε οι άλλες αυτές διατάξεις είναι διατάξεις τυπικού νόμου είτε είναι διατάξεις κανονιστικών πράξεων της Διοίκησης που εκδίδονται με βάση εξουσιοδότηση νόμου. Το πιό πάνω άρθρο 4 του ν. 1360/83 αναφερόμενο σε ορισμένες επενδύσεις είναι ειδικό σε σχέση με το μεταγενέστερο άρθρο 2 του προαναφερόμενου π.δ/τος 84/1984 και επομένως εφαρμόζεται επί ιδιαίτερω σημαντικών παραγωγικών επενδύσεων και στο νομό Αττικής. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο νομοθέτης δεν περιέλαβε σχετική απαγόρευση παρά το γεγονός ότι κατά τη θέσπιση της προαναφερόμενης ειδικής ρύθμισης του

άρθρου 4 του ν. 1360/1983 είχε υπόψη του το ισχύον τότε π.δ/γμα 791/1981 που αφορούσε το νομό Αττικής και που περιείχε ρυθμίσεις παρεμφερείς προς εκείνες που εισάγονται με το νεότερο π.δ/γμα 84/1984. Επομένως, βρίσκουν καταρχήν έρεισμα στο παραπάνω άρθρο 4 ν. 1360/1983 οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, με τις οποίες χορηγείται άδεια εγκατάστασης και εκσυγχρονισμού βιομηχανικών μονάδων κατά παρέκκλιση των άρθρων 4 και 5 του π.δ/τος 84/1984. Η χορήγηση όμως της σχετικής αδείας πρέπει περαιτέρω να ελεγχθεί (βλ. επόμενη σκέψη) από την άποψη αν έχουν τηρηθεί οι περιορισμοί και τα μέτρα που περιέχονται τόσο στο ρυθμιστικό σχέδιο και στο πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, που θεσπίστηκαν με τον προαναφερόμενο ν. 1515/1985, όσο και στο νόμο 1650/86 καθώς και στις κανονιστικές πράξεις που εκδόθηκαν βάσει εξουσιοδοτήσεων του τελευταίου αυτού νόμου. Ξλεις οι πιό πάνω προστατευτικές του περιβάλλοντος διατάξεις, εφαρμόζονται και επί των παραγωγικών επενδύσεων ιδιαίτερης σημασίας του άρθρου 4 του νόμου 1360/1983.

11. Επειδή, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 1650/1986 και της κοινής Υπουργικής απόφασης 69269/5387/ /24-10-1990, για την έναρξη πραγματοποίησης έργου ή δραστηριότητας που έχει καταταγεί με την απόφαση αυτή στην Α κατηγορία απαιτείται να έχει συνταγεί σχετική περιβαλλοντική μελέτη και να έχουν εγκριθεί περιβαλλοντικοί όροι κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Ως "πραγματοποίηση" δε του έργου ή της δραστηριότητας θεωρείται, κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, όχι μόνο η υλική εκτέλεση αλλά και η έκδοση κάθε διοικητικής πράξης η οποία αποτελεί, κατά νόμο, προϋπόθεση για την έναρξη των εργασιών εκτέλεσης του έργου ή δραστηριότητας. Συνακόλουθα, για να χορηγηθεί, με βάση το παραπάνω άρθρο 4 ν. 1360/1983, άδεια εγκατάστασης ή επέκτασης βιομηχανικών μονάδων κατά παρέκκλιση από ισχύουσες διατάξεις, πρέπει να έχει προηγηθεί η έγκριση περιβαλλοντικών όρων με βάση σχετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, δεδομένου, μάλιστα, ότι κατά την έννοια και του ίδιου αυτού άρθρου, ερμηνευόμενου ενόψει και της επιταγής που περιέχεται στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, για τη χορήγηση της αδείας πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι σχετιζόμενοι με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου παράγοντες, των οποίων η αξιολόγηση, μετά τη θέσπιση των διαδικασιών που προβλέπονται στον προαναφερόμενο ν. 1650/1986 και την κοινή υπουργική απόφαση 69269/24-10-1990, επιβάλλεται να γίνεται στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών. Οι προσβαλλόμενες αποφάσεις με τις οποίες χορηγήθηκε βάσει του άρθρου 4 Ν. 1360/1983 άδεια εγκατάστασης νέων μονάδων στο διύλιστήριο της εταιρίας "Πέτρολα Ελλάς ΑΕΒΕ", όπως λεπτομερώς περιγράφηκαν πιό πάνω, είναι μη νόμιμες γιατί αν και αφορούν έργα που έχουν καταταγεί, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, στην Α κατηγορία, εκδόθηκαν χωρίς να έχει προηγηθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Η πλημμέλεια δε αυτή δεν αίρεται από τη ρήτρα που περιέχεται στην πρώτη από τις παραπάνω αποφάσεις ότι η άδεια χορηγείται με την προϋπόθεση ότι η παρεμβαίνουσα εταιρεία "θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, τα οποία προβλέπει ο Ν. 1650/1986 και η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/25-10-1990. Σύμφωνα με όσα έχουν ήδη εκτεθεί, η σύνταξη μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με τα προαναφερόμενα νομοθετήματα (ν. 1650/1986 και κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/1990) αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων, η έλλειψη της οποίας δεν μπορεί να καλυφθεί με την τήρηση εκ των υστέρων της παραπάνω διαδικασίας (Ολ. Σ.τ.Ε. 2755/1994). Για τον λόγο αυτόν, που βασίμως προβάλλει ο δήμος Ελευσίνας, πρέπει να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, είναι δε αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών προβαλλόμενων λόγων. Επομένως πρέπει η αίτηση να γίνει δεκτή ως προς τον δήμο Ελευσίνας.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση ως προς τον δήμο Ελευσίνας.

Απορρίπτει την αίτηση ως προς του λοιπούς αιτούντες.

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Ακυρώνει τις πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου υπ' αριθ. 154/1991 (ΦΕΚ 191) και 20/1992 (ΦΕΚ 27), σύμφωνα με το σκεπτικό.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει στο Δημόσιο τη δικαστική δαπάνη του αιτούντος δήμου
Ελευσίνας που ανέρχεται στο ποσό των είκοσι οκτώ χιλιάδων (28.000)
δραχμών και

Επιβάλλει σε βάρος των λοιπών αιτούντων τη δικαστική δαπάνη του
Δημοσίου, που ανέρχεται στο ποσό των δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000)
δραχμών, κατανεμόμενη συμμετρως μεταξύ τους.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 15 Μαρτίου 1996 και η απόφαση
δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 24ης Μαΐου του ίδιου έτους.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Β. Μποτόπουλος

Φρ. Καμπάνης

Αριθμός 3144/2004

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 9 Ιανουαρίου 2004, με την εξής
σύνθεση: Χ. Γεραρής, Πρόεδρος, Η. Παπαγεωργίου, Π. Χριστόφορος, Ι. Μαρή, Γ.
Παναγιωτόπουλος, Σ. Καραλής, Δ. Κωστόπουλος, Σ. Ρίζος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος,
Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλίας, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας, Ν. Ρόζος, Ν.
Γκότσης, Α. Ράντος, Χ. Ράμμος, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους,
Π. Κοτσώνης, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνης, Αικ. Σακελλαροπούλου, Αικ.
Χριστοφορίδου, Γ. Σγουρόγλου, Μ. Καραμιχαλέλης, Σύμβουλοι, Κ. Πισπιρίγκος, Ο.
Παπαδοπούλου, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής.

Για να δικάσει την από 17 Μαρτίου 2003 αίτηση:

των: 1) έως και 14) , οι οποίοι παρέστησαν με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο ...
..... , που τον διόρισαν στο ακροατήριο.

κατά των : 1) 2) και 3) , οι οποίοι
παρέστησαν με το Δ. Αναστασόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους,

και κατά των παρεμβαινουσών: 1) , που εδρεύει
στην Αθήνα (.....), η οποία παρέστη με το δικηγόρο Χαρ. Συνοδινό
(Α.Μ. 13263), που τον διόρισε με πληρεξούσιο και ο οποίος διόρισε στο
ακροατήριο και το δικηγόρο Γ. Κασιμάτη (Α.Μ. 1650) και 2) ανώνυμης εταιρείας
με την επωνυμία ".....", που εδρεύει στη
Αττικής (.....), η οποία παρέστη με το δικηγόρο Ηλ. Θεοδωράτο (Α.Μ.
12286), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από
23 Μαΐου 2003 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της
σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδαφ. α του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 7069/17.2.2003 (ΦΕΚ 158/26.2.2003) κοινή απόφαση των παραπάνω υπουργών με αντικείμενο την τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου (ν. Αττικής) στη θέση "....." και καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησης.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Ν. Ρόζου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων που παρέστησαν, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξουσίου των παρεμβαίνουσών εταιρειών και τον αντιπρόσωπο των, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (ειδικά έντυπα γραμμάτια 883903, και 500297/2003).
2. Επειδή η υπόθεση εισάγεται στην Ολομέλεια με πράξη του Προέδρου του Δικαστηρίου λόγω μείζονος σπουδαιότητας κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παρ. 2 εδ. α) του π.δ/τος 18/1989 (ΦΕΚ 8Α').
3. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της 7069/17-26.2.2003 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Εθνικής Ώμυνας και Πολιτισμού και της Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 158 Δ'). Με την κοινή αυτή απόφαση, που εκδόθηκε επί τη βάσει των διατάξεων των άρθρων 3 παρ. 1 περ. 10 και 21 παρ. 3 του Ν. 2947/2001 (ΦΕΚ 228Α'), όπως η τελευταία αυτή διάταξη τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 82 του Ν. 3057/2002 (ΦΕΚ 239Α') και αφού έλαβε υπόψη της τις 32/2002 και 332/2002 γνωμοδοτήσεις του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (Κ.Σ.Χ.Ο.Π.): α) τροποποιήθηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο του δήμου (ν. Αττικής) στο οικοδομικό τετράγωνο (Ο.Τ.) Γ 334 (415) στη θέση "....." με τον καθορισμό σε τμήμα αυτού χώρου κέντρου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας 150/20 KV, δημοτικού χώρου στάθμευσης και χώρου θερινού κινηματογράφου (παρ. 1), β) καθορίστηκαν οι όροι και περιορισμοί δομήσεως κάθε ενός από τους ανωτέρω χώρους (παρ. 2) και γ) τροποποιήθηκαν οι όροι και περιορισμοί δομήσεως στο υπόλοιπο τμήμα του ανωτέρω οικοδομικού τετραγώνου.
4. Επειδή το δικόγραφο της αιτήσεως υπογράφεται από δικηγόρο ως πληρεξούσιο των αιτούντων. Κατά τη συζήτηση όμως της υποθέσεως ο πρώτος (.....), ο ένατος (.....) και ο ενδέκατος (.....) δεν παρέστησαν με πληρεξούσιο δικηγόρο ούτε εμφανίστηκαν για να δηλώσουν ότι εγκρίνουν την άσκηση του ένδικου βοηθήματος, ενώ εξ άλλου δεν προσκομίστηκε συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο από αυτούς προς τον υπογράφοντα δικηγόρο.
Συνεπώς η αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως προς αυτούς ως απαράδεκτη (άρθρο 27 παρ. 1 και 2 π.δ./τος 18/1989, όπως αντικαταστάθηκαν με την παρ. 2α του άρθρου 4 του Ν. 2479/1997, ΦΕΚ 67Α').
5. Επειδή οι λοιποί αιτούντες, επικαλούμενοι την ιδιότητά τους ως κατοίκων του Δήμου, την οποία απέδειξαν με την προσκόμιση προαποδεικτικώς σχετικών στοιχείων, με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινόμενη αίτηση (πρβλ. Σ.τ.Ε. Ολ. 1528/2003) και παραδεκτώς ομοδικούν, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως που στηρίζονται στην αυτή πραγματική και νομική βάση.
6. Επειδή με προφανή έννομο συμφέρον παρεμβαίνουν υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης κοινής υπουργικής αποφάσεως και με ιδιαίτερο η κάθε μία δικόγραφο η ανώνυμη εταιρεία υπό την επωνυμία "....." (.....) και η , εφ' όσον το αναφερόμενο στη δεύτερη σκέψη κέντρο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, τις προμελέτες του οποίου εκπόνησε η ... (ΑΡ/ΗΜ/ΔΚΣΔ/Φ.19.11.2001 έγγραφο του Διευθυντή Κατασκευών και Συντηρήσεως Δικτύων), προβλέφθηκε με την παρ. 1 του ανωτέρω άρθρου 3 του Ν. 2947/2001 ".....".
7. Επειδή, με το άρθρο 24 του Συντάγματος, όπως διαμορφώθηκε με το Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, ορίζονται τα εξής: "1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει

υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας...2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομική και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης...". Με τις διατάξεις αυτές έχει αναχθεί σε συνταγματικά προστατευόμενη αξία το οικιστικό, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, από το οποίο εξαρτάται η ποιότητα ζωής και η υγεία των κατοίκων των πόλεων και των οικισμών. Οι συνταγματικές αυτές διατάξεις απευθύνουν επιταγές στο νομοθέτη (κοινό ή κανονιστικό) να ρυθμίζει τη χωροταξική ανάπτυξη και πολεοδομική διαμόρφωση της χώρας με βάση ορθολογικό σχεδιασμό υπαγορευόμενο από πολεοδομικά κριτήρια, σύμφωνα με την ιδιομορφία, την φυσιογνωμία και τις ανάγκες κάθε περιοχής. Κριτήρια για την χωροταξική αναδιάρθρωση και την πολεοδομική ανάπτυξη των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών είναι η εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και της αναπτύξεως των οικισμών και η εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης των κατοίκων. Απαγορεύεται, καταρχήν, η λήψη μέτρων που επιφέρουν την επιδείνωση των όρων διαβίωσης και την υποβάθμιση του υπάρχοντος φυσικού ή του προβλεπομένου από την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία οικιστικού περιβάλλοντος. Επομένως ο κοινός νομοθέτης μπορεί να τροποποιεί, οσάκις το κρίνει σκόπιμο, τις ισχύουσες πολεοδομικές ρυθμίσεις και να μεταβάλει τους ήδη θεσπισμένους όρους δομής ή χρήσεις ακινήτων, εφόσον η εισαγόμενη νέα ρύθμιση αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των πόλεων και οικισμών. Η τήρηση της συνταγματικής αυτής επιταγής υπόκειται στον οριακό έλεγχο του ακυρωτικού δικαστού, ο οποίος οφείλει βάσει των διδαγμάτων της κοινής πείρας, να σταθμίσει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση κατά πόσον υποβαθμίζεται το περιβάλλον (πρβλ. αποφ. Σ.τ.Ε. Ολομελείας 10/1988, 1159/1989, 106/1991, 1071/1994, 3618/1995, 3236/1995, 4946/1995, 4572/1996, 6070/1996, 3478/2000, 1528/2003).

8. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 3 του Ν. 998/1979 "Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας" (ΦΕΚ 289 Α') ορίζεται ότι: "4. Εις τας διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται και αι εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών ευρισκόμεναι εκτάσεις, αι οποίαι καλύπτονται υπό δασικής βλαστήσεως φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργουμένης (πάρκα ή άλση) ως και αι οπουδήποτε δημιουργούμεναι δενδροστοιχία ή δασικά φυτεία. 5. ... 6. Δεν υπάγονται οποσδήποτε εις τας διατάξεις του παρόντος νόμου: α) ... ε) Αι περιοχαί δια τας οποίας υφίστανται εγκεκριμένα έγκυρα σχέδια πόλεως ή καταλαμβάνονται υπό οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 ή πρόκειται περί οικοδομησίμων εκτάσεων οικιστικών περιοχών του Ν. 947/1979 στ) ...". Επίσης στο άρθρο 4 του παραπάνω νόμου ορίζεται ότι: 1...2. ... Από της απόψεως της θέσεως των δασών και δασικών εκτάσεων εν σχέσει προς τους χώρους ανθρωπίνης εγκαταστάσεως και δραστηριότητος διακρίνονται: α) Πάρκα και άλση εντός των πόλεων ή των οικιστικών περιοχών, β)..." Τέλος στο άρθρο 49 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: "1. Τα εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή πολεοδομικής ζώνης ή εντός οικιστικής περιοχής υφιστάμενα πάρκα ή άλση και δενδροστοιχία, υπό την επιφύλαξιν των εν άρθρ. 48 παρ. 1 και 52 παρ. 1 προβλεπομένων δεν δύνανται να μεταβάλουν προορισμόν ή χρήσιν". Εξ άλλου, στο άρθρο 2 του Ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33Α') προβλέπεται ότι το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων, την γενική εκτίμηση των αναγκών των πολεοδομικών ενοτήτων σε κοινόχρηστους χώρους, κοινωφελείς εξυπηρετήσεις κλπ. καθώς και την γενική πρόταση πολεοδομικής οργανώσεως των πολεοδομικών ενοτήτων, η οποία, σε συνάρτηση με τις ανωτέρω ανάγκες αναφέρεται στις χρήσεις γης, τα κέντρα, την πυκνότητα και τον μέσο συντελεστή δομήςσεως. Δεν αποκλείεται όμως να καθορίζονται με το Γ.Π.Σ. και συγκεκριμένες χρήσεις γης σε συγκεκριμένες περιοχές. Οι ρυθμίσεις αυτές που περιέχονται στο Γ.Π.Σ., τόσο εκείνες που συνιστούν γενικούς ορισμούς και κατευθύνσεις όσο και οι ειδικότερες, που τυχόν έχουν περιληφθή σε αυτό, είναι δεσμευτικές, όσον αφορά το περιεχόμενο της προβλεπόμενης από το άρθρο 6 του ίδιου νόμου πολεοδομικής μελέτης, που συνιστά το δεύτερο στάδιο του πολεοδομικού σχεδιασμού, κατά το οποίο συγκεκριμενοποιούνται οι πολεοδομικές ρυθμίσεις. Κατά το στάδιο αυτό καθορίζονται οι χρήσεις γης και οι σχετικοί περιορισμοί, απαγορεύσεις ή υποχρεώσεις (βλ. περίπτωση β' της παρ. 4 άρθρου 6). Τέλος, με το από 5.3.1987 (ΦΕΚ 166 Δ') Π.Δ/γμα καθορίζεται σύστημα κατηγοριών χρήσεων γης εντός των περιοχών των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, το οποίο οφείλει να ακολουθεί η καταρτιζούσα τα σχέδια πόλεως Διοίκηση (Σ.τ.Ε. 3756/2000). Στο άρθρο 9 του τελευταίου Δ/τος προβλέπεται κατηγορία με περιεχόμενο "ελεύθεροι χώροι - αστικό πράσινο". Εντός της κατηγορίας αυτής επιτρέπονται μόνον αναψυκτήρια, αθλητικές εγκαταστάσεις, πολιτιστικά κτίρια, χώροι σταθμεύσεως κοινού. Η κατηγορία αυτή είναι η αντίστοιχη της κατηγορίας "περιοχαί κοινόχρηστων χώρων κήπων αλσών..." του άρθρου 13 του προϊσχύσαντος π.δ/τος 81/1980 "περί ειδικών χρήσεων γης και ανωτάτων μεγεθών επιτρεπομένης εκμεταλλεύσεως οικοδομησίμων χώρων" (ΦΕΚ 27Α'), εντός των οποίων επίσης προβλεπόταν από το αυτό άρθρο η ύπαρξη αθλητικών εγκαταστάσεων. Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό με τα

αναφερόμενα στην προηγούμενη σκέψη ως προς τη συνταγματική απαγόρευση της επιδεινώσεως των συνθηκών διαβιώσεως, συνάγεται ότι τα άλση ή τα πάρκα που βρίσκονται σε κοινόχρηστο χώρο εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, αποτελούν βασικό στοιχείο της βιώσιμης πόλεως, και συνεπώς δεν επιτρέπεται η μείωση ή η αλλαγή του κύριου προορισμού τους καθώς και η de facto αναίρεση της λειτουργίας τους με την πρόβλεψη εντός αυτών άλλων χρήσεων και λειτουργιών, επιτρεπομένων μόνον χρήσεων και κτιρίων τέτοιου χαρακτήρος που να υποβοηθούν την απόλαυση του πρασίνου από το κοινό. Τέτοιες χρήσεις είναι οι αναφερόμενες στο ανωτέρω άρθρο 9 του Π.Δ. της 23.2.1987, οι οποίες όμως επιτρέπονται μόνο στον βαθμό και στην έκταση, που δεν αναιρούν την βασική πολεοδομική λειτουργία, δηλ. του πρασίνου (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2403/1997, 604/2002).

9. Επειδή με την από 24.10-25.11.1986 απόφαση του Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 1135 Δ') εγκρίθηκε, υπό την ισχύ του π.δ./τος 81/1980 ως προς τις χρήσεις γης, το Γ.Π.Σ. Βριλησίων. Το Γ.Π.Σ. αυτό, περιλαμβάνει στην πολεοδομική ενότητα 4 ("Πάτημα") το Ο.Τ. 415 (Γ. 334), εκτάσεως 48,5 στρεμμάτων, ως χώρο άλσους με αθλητικές εγκαταστάσεις πυρήνα Α, αποτυπούμενο στα συνοδεύοντα αυτό (το Γ.Π.Σ.) σχεδιαγράμματα ως "χώρο αστικού πρασίνου" με εντός αυτού ένα κολυμβητήριο, ένα γυμναστήριο και ένα γήπεδο. Πριν από την υπαγωγή του στο Γ.Π.Σ., ο ανωτέρω χώρος είχε χαρακτηρισθεί με το π.δ. 456/1983 (ΦΕΚ 172 Α') ως ναυτικό οχυρό. Επακολούθησε το από 11.8-8.9.1987 π.δ. (ΦΕΚ 859 Δ'), με το οποίο εγκρίθηκε, υπό την ισχύ του από 23.2.-5.3.1987 π.δ/τος ως προς τις χρήσεις γης, η πολεοδομική μελέτη της προαναφερόμενης πολεοδομικής ενότητας, που έχει κατ' άρθρο 7 παρ. 2 εδάφιο πρώτο του Ν. 1337/1983 "τις συνέπειες έγκρισης σχεδίου πόλης κατά τις διατάξεις του Ν.Δ. της 17.7.-16.8.1923". Με το άρθρο 1 αυτού καθορίστηκε ο ανωτέρω χώρος ως χώρος κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων - κοινόχρηστου πρασίνου, ενώ με το άρθρο 5 ορίστηκαν αφ' ενός μεν οι όροι και περιορισμοί δομήσεως των αθλητικών εγκαταστάσεων (παρ. Β), αφ' ετέρου δε, "επί πλέον των αναφερομένων όρων δόμησης στις παρ. Α και Β", ότι τα κτίρια τοποθετούνται μέσα στα αποτυπούμενα στα συνοδευτικά διαγράμματα κόκκινα περιγράμματα (παρ. Γ), καθισταμένης έτσι, σύμφωνα και με την πρόβλεψη του Γ.Π.Σ., κοινόχρηστου χώρου πρασίνου όλης της εκτάσεως του Ο.Τ. 415, η οποία δεν καταλαμβάνεται από τις ανωτέρω αθλητικές εγκαταστάσεις. Το πολεοδομικό αυτό καθεστώς δεν τροποποιήθηκε όσον αφορά τον ανωτέρω καθορισμό του οικοδομικού αυτού τετραγώνου με την τροποποίηση του Γ.Π.Σ. δια της οικ. 95891/7094/25.11.1982-22.1.1993 απόφασης του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 13Δ').

10. Επειδή με το υπό τον τίτλο "Χωροθέτηση έργων ηλεκτροδότησης" άρθρο 3 του Ν. 2947/2001 χωροθετήθηκαν, για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, ορισμένα έργα ηλεκτροδότησεως στην Αττική, απεικονιζομένης της θέσεώς τους σε συνδημοσιευθέν διάγραμμα υπό κλίμακα 1:50.000 στα οποία περιλαμβάνεται υπό στοιχείο 10 το κέντρο διανομής 150/20 κ.ν. Βριλησίων. Το κέντρο αυτό, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της Εισηγητικής Εκθέσεως του νόμου, τοποθετείται "εντός του οικοπέδου της Βάσεως του Πολεμικού Ναυτικού στη θέση "Πάτημα Βριλησίων". Με την παρ. 3 του άρθρου 21 του ίδιου νόμου ορίστηκε ότι "Σε περιοχή στη θέση στο Δήμο Βριλησίων χωροθετείται η ανέγερση δημοτικού χώρου στάθμευσης και δημοτικού θερινού κινηματογράφου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Εθνικής Ξμυνας και Πολιτισμού οριοθετείται σε κλίμακα 1:5.000 η παραπάνω περιοχή, καθορίζονται και εγκρίνονται οι όροι και περιορισμοί δόμησης, οι τυχόν ιδιαίτερες χρήσεις γης και η γενική διάταξη των σχετικών εγκαταστάσεων και των συνοδευτικών τους δραστηριοτήτων". Όπως προκύπτει από το κείμενο του κατατεθέντος νομοσχεδίου, το οποίο δεν περιελάμβανε το άρθρο 21 αυτού, από την εισηγητική του έκθεση, στην οποία αναφέρεται ότι στη συγκεκριμένη θέση κατασκευής του κέντρου διανομής "δεν υπάρχουν σημεία αναψυχής" (σελ. 36) αλλά και από τη διατύπωση της παρ. 3 του άρθρου 21, ο νομοθέτης αγνοούσε ότι η περιοχή αυτή υπήγετο ως χώρος κοινόχρηστου πρασίνου με αθλητικές εγκαταστάσεις στο σχέδιο πόλεως Βριλησίων και, συνεπώς, και την ανάγκη τροποποίησεως αυτού για τη χωροθέτηση των ανωτέρω νέων εγκαταστάσεων. Για το λόγο αυτό, με την παρ. 11 του άρθρου 82 του Ν. 3057/2002, η ανωτέρω παρ. 3 τροποποιήθηκε και έλαβε τελικώς την εξής διατύπωση: "Σε περιοχή στη θέση στο Δήμο χωροθετείται η ανέγερση δημοτικού χώρου στάθμευσης και δημοτικού θερινού κινηματογράφου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Εθνικής Ξμυνας και Πολιτισμού οριοθετείται σε κλίμακα 1:5.000 η παραπάνω περιοχή, τροποποιείται το εγκεκριμένο σχέδιο, καθορίζονται και εγκρίνονται οι όροι και περιορισμοί δόμησης, οι τυχόν ειδικότερες χρήσεις γης και η γενική διάταξη των σχετικών εγκαταστάσεων και των συνοδευτικών τους δραστηριοτήτων καθώς και των εγκαταστάσεων της περ. 10 της παρ. 1 του άρθρου 3 του παρόντος".

11. Επειδή με τις αναφερόμενες στην προηγούμενη σκέψη νομοθετικές διατάξεις τροποποιείται το εγκριθέν με την από 24.10-25.11.1986 απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Γ.Π.Σ. Βριλησίων καθόσον αφορά, το Ο.Τ. 415 (Γ. 334). Στο οικοδομικό αυτό τετράγωνο που είχε καθορισθεί ως χώρος πρασίνου με αθλητικές εγκαταστάσεις επιτρέπεται πλέον η ανέγερση δημοτικού χώρου σταθμεύσεως,

θερινού κινηματογράφου και κέντρου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας. Περαιτέρω εξουσιοδοτείται η Διοίκηση να τροποποιήσει την εκδοθείσα, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Γ.Π.Σ. πολεοδομική μελέτη, με την οποία, όπως αναφέρεται στην ένατη σκέψη, καθορίζονται επακριβώς οι εντός του ανωτέρω Ο.Τ. χώροι αθλητικών εγκαταστάσεων και κοινοχρήστου πρασίνου, προκειμένου να ορισθούν α) οι όροι δομήσεως των ανωτέρω δημοτικών χώρων και κέντρου διανομής, β) η σε συνάρτηση με αυτούς θέση την οποία θα καταλάβουν και γ) οι χρήσεις γης της υπόλοιπης εκτάσεως του Ο.Τ. Κατ' επίκληση δε των διατάξεων αυτών, με την προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση καθορίστηκαν σε τμήμα του ανωτέρω Ο.Τ. οι χώροι σταθμεύσεως, θερινού κινηματογράφου και κέντρου διανομής (παρ. 1), καθορίστηκαν οι όροι και περιορισμοί δομήσεως κάθε ενός από αυτούς (παρ. 2) και τροποποιήθηκαν οι όροι και περιορισμοί δομήσεως του υπολοίπου τμήματος του Ο.Τ., καταργηθέντων των περιγραμμάτων που προβλέπονται για τις τρεις αθλητικές εγκαταστάσεις (παρ. 3).

12. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά, οι ανωτέρω τροποποιητικές του Γ.Π.Σ. Βριλησίων ως προς το επίδικο Ο.Τ. διατάξεις επιφέρουν, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην έβδομη σκέψη, ανεπίτρεπτη κατ' άρθρο 24 παρ. 2 του Συντάγματος επιδείνωση του οικιστικού περιβάλλοντος και των όρων διαβιώσεως των κατοίκων, όπως είχαν διαμορφωθεί με το προϊσχύσαν πολεοδομικό καθεστώς, εφ' όσον με αυτές μεταβάλλεται η χρήση του συγκεκριμένου Ο.Τ. από χώρο πρασίνου και αθλητικών εγκαταστάσεων σε χώρο σταθμεύσεως, θερινού κινηματογράφου, κέντρου διανομής και άλλων, πλην πρασίνου, χρήσεων. Περαιτέρω οι ρυθμίσεις αυτές, οι οποίες μάλιστα προβλέπονται ως πάγιες, ήτοι και για την περίοδο μετά τη λήξη των Ολυμπιακών Αγώνων, θεσπίστηκαν χωρίς ούτε στους ίδιους τους νόμους, ούτε στις εισηγητικές τους εκθέσεις αλλά ούτε και αλλού (βλ. το 2062, 2063/17.3.2003 από 11.4.2003 έγγραφο του Εισηγητή των υποθέσεων περί του θέματος αυτού προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, στο οποίο δεν δόθηκε απάντηση) να γίνεται επίκληση ειδικού πολεοδομικού λόγου, ο οποίος επέβαλλε τη μεταβολή προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση των πολεοδομικών ρυθμίσεων που είχαν καθιερωθεί με το μέχρι τότε ισχύον Γ.Π.Σ. και την κατόπιν αυτού εκδοθείσα πολεοδομική μελέτη, με πράξεις δηλαδή εκδοθείσες επί τη βάσει σταθμίσεων και κρίσεων προβλεπομένων από την πάγια πολεοδομική νομοθεσία. Η έλλειψη τέτοιου ειδικού πολεοδομικού λόγου, ο οποίος, συνδυαζόμενος τυχόν με στάθμιση και άλλων μη αμιγώς πολεοδομικών αναγκών, θα καθιστούσε ενδεχομένως, μετά από εκτίμηση των επιπτώσεων στο οικιστικό περιβάλλον, επιτρεπτές συνταγματικά τις συγκεκριμένες δυσμενείς για το περιβάλλον ρυθμίσεις, καθιστά συνεπώς ανίχυρες, ως αντικειμενικές στο άρθρο 24 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, τις εν λόγω διατάξεις του Ν. 2947/2001 (άρθρο 3 παρ. 1 περ. 10 και 21 παρ. 3) όπως η τελευταία ήδη ισχύει τροποποιηθείσα, κατά τα ανωτέρω, με τη διάταξη της παρ. 11 του άρθρου 82 του Ν. 3057/2002. Δοθέντος δε ότι οι ρυθμίσεις της προσβαλλομένης κοινής υπουργικής αποφάσεως στην περιοχή του επιδικίου Ο.Τ. (χωροθέτηση, όροι δόμησης, χρήσεις γης) τελούν σε πλήρη αλληλεξάρτηση, πρέπει η ανωτέρω απόφαση, που ερείδεται στις εν λόγω αντίθετες προς το Σύνταγμα νομοθετικές διατάξεις, να ακυρωθεί στο σύνολό της. Για το λόγο επομένως αυτό, που βασίμως προβάλλεται, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση. Κατά τη γνώμη όμως του Προέδρου, των Συμβούλων Η. Παπαγεωργίου, Γ. Παναγιωτόπουλου, Ν. Σκλία, Δ. Πετρούλια, Α. Γκότση, Ν. Μαρκουλάκη, Α. Καραμιχαλέλη και των Παρέδρων, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί μόνον κατά το μέρος της με το οποίο μεταβάλλεται σε δομήσιμο χώρος πρασίνου.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση ως προς τον πρώτο, τον ένατο και τον ενδέκατο των αιτούντων.

Δέχεται την αίτηση ως προς τους λοιπούς.

Ακυρώνει την 7069/17-26.2.2003 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Ξυμνας και Πολιτισμού και της Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Δέχεται τις παρεμβάσεις ως προς τον πρώτο, τον ένατο και τον ενδέκατο των αιτούντων.

Απορρίπτει τις παρεμβάσεις ως προς τους λοιπούς αιτούντες.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Επιβάλλει στον πρώτο, τον ένατο και τον ενδέκατο των αιτούντων ισομέτρως την πληρωμή της δικαστικής δαπάνης του Δημοσίου, η οποία ανέρχεται σε τριακόσια ογδόντα (380) Ευρώ, της Α.Ε. ".....", η οποία ανέρχεται σε πεντακόσια τριάντα (530) Ευρώ και της , η οποία ανέρχεται επίσης σε πεντακόσια τριάντα (530) Ευρώ.

Επιβάλλει στο Δημόσιο, την Α.Ε. "....." και τη ισομέτρως την

πληρωμή της δικαστικής δαπάνης των υπόλοιπων αιτούντων, η οποία ανέρχεται σε επτακόσια εξήντα (760) Ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 21 Μαΐου 2004

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Χ. Γεραρής

Μ. Καλαντζής

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 5ης Νοεμβρίου 2004.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Χ. Γεραρής

Β. Μανωλόπουλος

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα,

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Τ

